Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

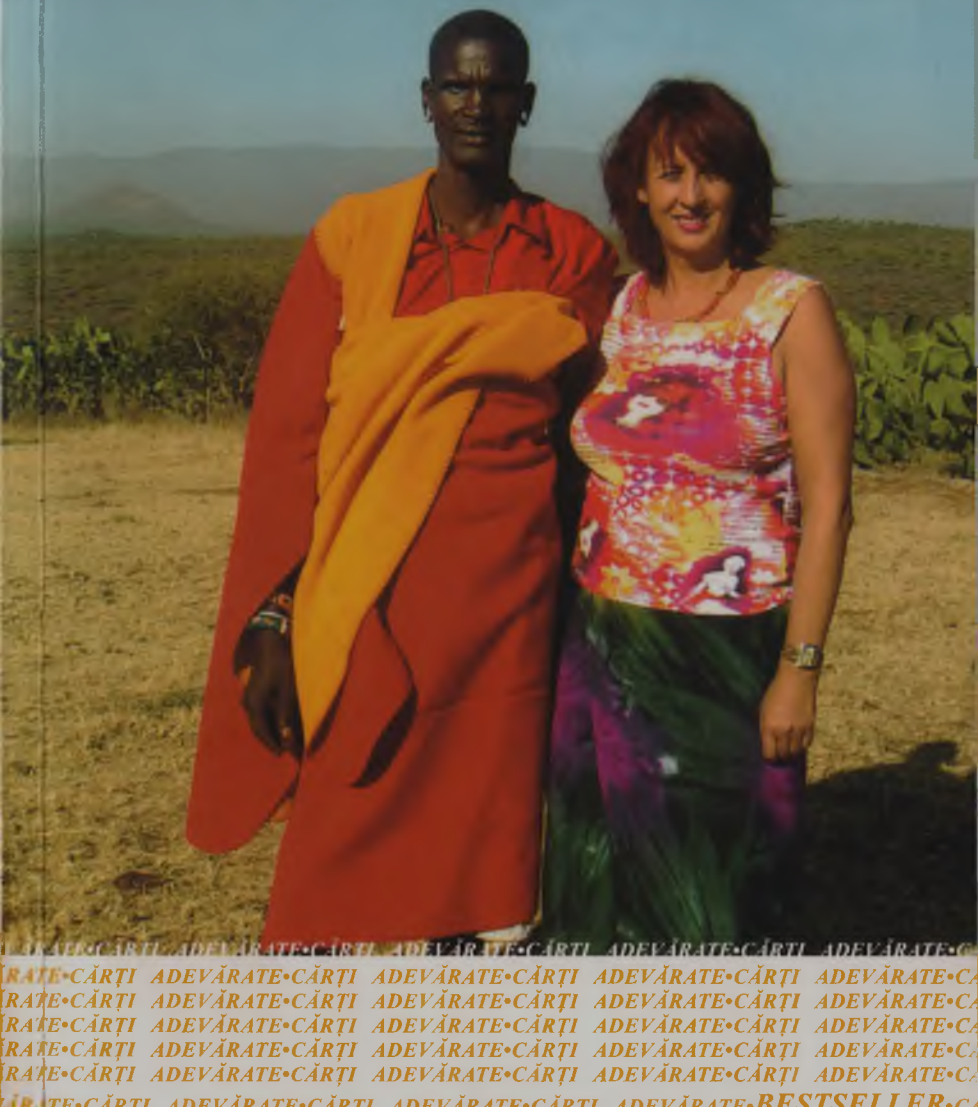

ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI

Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

WIEDERSEHEN IN BARSALOI
Corinne Hofmann
Copyright © 2005 by A1 Verlag GmbH, München

REVEDERE ÎN BARSALOI
Corinne Hofmann
Copyright © 2008 Editura **ALLFA**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HOFMANN, CORINNE
Revedere în Barsaloi / Hofmann Corinne;
trad.: Mihaela Dinklage. – București: ALLFA, 2008
ISBN 978-973-724-137-5

I. Dinklage, Mihaela (trad.)

821.112.2(498)-31=135.1

Toate drepturile rezervate Editurii **ALLFA.**
Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată
fără permisiunea scrisă a Editurii **ALLFA.**
Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

All rights reserved. The distribution of this book outside Romania, without the written permission of **ALLFA**, is strictly prohibited.
Copyright © 2008 by **ALLFA.**

Editura **ALLFA**: Bd. Constructorilor nr. 20A
sector 6, cod 060512 – București
Tel.: 402 26 00
Fax: 402 26 10

Departamentul distribuție: Tel.: 402 26 75
402 26 38

Comenzi la: comenzi@all.ro
www.all.ro

Redactor: Olimpia Novicov
Design copertă: Andra Penescu

Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

Traducere din limba germană:
Mihaela Dinklage

EDITURA ALLFA

Pentru familia mea africană

ÎN SFÂRȘIT...

A sosit momentul. Au trecut aproape paisprezece ani de când am fugit, împreună cu fiica mea, Napirai, din Nairobi. Pe vremea aceea, ea avea un an și jumătate. Acum mă aflu în avionul care mă duce din nou, pentru prima dată de-atunci, în Kenya. Sentimentele mele au luat-o razna: ba mi se face un gol în stomac de bucurie, ba mă cuprinde o strângere ciudată de inimă, care mă face să-mi simt mâinile ude și lipicioase. Din cauza emoției, acum îmi vine să plâng, după care, în secunda următoare, mă apucă râsul.

Îmi trec prin cap tot felul de întrebări care mă îngrijorează. Oare cum voi găsi căminul meu de altădată? Ce a rămas din el? Ce s-a schimbat? Oare progresul și, o dată cu el, ritmul de viață agitat, și-au pus amprenta atât de puternic asupra Kenyei, încât nu voi mai recunoaște oamenii și sătucul Barsaloi din nordul Kenyei? Acum paisprezece ani nu se aflau acolo decât misiunea, vreo opt căsuțe din lemn, magazinul nostru zidit și câteva manyatta, locuințele tradiționale ale samburilor, în formă rotundă și tencuite cu băligar de vacă.

Împreună cu mine în avion se mai află editorul meu, Albert Völkmann, care mă însoțește în această călătorie în calitate de „prieten-părinte" și Klaus Kamphausen, care se va ocupa de fotografierea și înregistrarea evenimentelor noastre pe peliculă. Mă simt ușurată și le sunt recunoscătoare pentru faptul că nu mă lasă să pornesc singură în această aventură.

În timpul zborului, încerc să-mi imaginez mereu cum mai arată oamenii pe care nu i-am văzut de atâta vreme: mama soacră, pe

care o venerez și astăzi, fostul meu soț, Lketinga, James, fratele lui mai mic, Saguna și mulți alții. Și pe părintele Giuliani, care nu numai o dată mi-a salvat viața, vrem să-l vizităm la noua lui misiune, asta în cazul că o vom găsi. Sper ca totul să decurgă bine și să nu mă poticnesc, din nu știu ce motive, chiar de la intrarea în țară.

În sfârșit, ațipesc. După câteva ore, când deschid ochii, văd cum o rază roșie-portocalie strălucitoare brăzdează cerul. Aceeași imagine a zorilor am avut-o și acum doi ani în fața ochilor, după urcușul cumplit de obositor de pe Kilimandjaro. Numai că atunci mă aflam pe Stella Point, la o înălțime de aproximativ 5.750 de metri, când forțele îmi erau aproape epuizate, pe când acum stau înțepenită pe scaunul incomod din avion. În timp ce urmăresc cu privirea lanțurile de munți pleșuve, care se întind în revărsatul zorilor, ațipesc din nou.

Cu o oră înainte de aterizare, emoția îmi sugrumă atât de tare pieptul, încât simt cum mi se face, pentru câteva secunde, aproape rău. Atunci trimit încet o rugăciune către cer. Prin ferestruică văd deja stepa nemărginită a Kenyei. Din când în când, descopăr, de aici de sus, câteva enclave rotunde, grupuri de manyatta, protejate de jur împrejur printr-un gard de mărăcini de animalele sălbatice.

Oare o să zburăm și peste Barsaloi? De câte ori nu stăteam eu în fața manyattei și mă uitam împreună cu mama pe cer? Când trecea câte un avion, ea se tot întreba, de unde știe pasărea asta de fier, cum îi spunea ea, drumul, fără să aibă stradă și lumină. Oare se uită și acum pe sus, știind că vin?

Îmi vine să sar din avion. Rătăcită în gânduri, urmăresc albiile uscate ale râurilor, care șerpuiesc pe pământul prăfuit roșu și al căror mal, în ciuda secetei, este mărginit mereu de un brâu de copaci verzi. După puțin timp, avionul începe să coboare, face o ultimă curbă și se pregătește de aterizarea la Nairobi.

Evenimente anterioare

Până să mă hotărăsc să plec în această călătorie, luni de zile m-am luptat cu mine însămi, tot întrebându-mă dacă este bine ce vreau să fac? În același timp, s-au petrecut atâtea lucruri și au avut loc atâtea schimbări în viața mea, încât, ulterior, am avut impresia că totul este predestinat.

Înainte am sunat de nenumărate ori la Ambasada Kenyei din Elveția, precum și la Ambasada Germaniei din Nairobi și am întrebat ce am de făcut pentru ca divorțul de soțul meu sambur, pronunțat în Elveția, să fie recunoscut și în Kenya. Răspunsul era de fiecare dată același: că trebuie să angajez un avocat kenyan și că, în orice caz, am nevoie de consimțământul soțului meu. Lketinga, însă, trăiește acum din nou în nordul Kenyei, la câteva sute de kilometri de Nairobi și este căsătorit de câțiva ani cu o femeie tânără din tribul său. Ca să-l chem acum la Nairobi pentru așa ceva, este imposibil, mai ales că el nici nu-și dă seama la ce-i folosește acest lucru. În momentul de față, viața lui este în regulă, iar samburii nu știu ce-i acela divorț, deoarece bărbaților le este permis să se căsătorească cu mai multe femei.

Pentru că, atunci când am părăsit Kenya, ar fi trebuit să am consimțământul lui Lketinga, am lăsat totul așa cum era. Eram conștientă de faptul că, deocamdată, nu mă voi mai putea întoarce în această țară, deși mă gândeam mult la familia mea, mai ales la mama soacră, bunica fiicei mele. Mi-am zis atunci că o să vedem ce va fi peste câțiva ani, după majoratul lui Napirai, dacă ea va dori să-și viziteze tatăl. M-am împăcat cu gândul că vom găsi atunci o soluție și am pus din nou actele de divorț din Europa deoparte, într-un sertar.

Toamna anului 2003 mi-o petrec călătorind și organizând serate literare cu cartea „Adio, Africa", lucru care îmi face mare plăcere. De asemenea, acum se lucrează la capacitate maximă la ecranizarea primei mele cărți, ceea ce înseamnă că trebuie să mă duc

de mai multe ori la München pentru discuții referitoare la scenariu. Mă bucur, pentru că, astfel, pot să-mi exprim și eu obiecțiile, dorințele sau îndoielile. De asemenea, ia naștere o colaborare strânsă, care îmi liniștește sentimentele contradictorii, ce mă cuprind din când în când.

Totuși, nu este ușor să-mi citesc sau să-mi trăiesc acum viața cu alte nume și într-o versiune, în parte, scurtată sau modificată. La unele scene îmi dau lacrimile și simt cum multe amintiri mă năpădesc din nou. Totodată, sunt curioasă și mândră de faptul că o parte importantă a vieții mele va apărea în curând pe ecrane. Bineînțeles, Napirai este încă foarte sceptică și eu o înțeleg foarte bine. Ea nu-și mai aduce aminte de acele vremuri, astfel existând pericolul ca ea să confunde filmul cu realitatea. Mă rog mereu ca totul să meargă bine și să nu avem de ce să ne fie rușine.

Colaborând cu echipa de filmare, încep să am câteva legături în Kenya. Așa că, în luna decembrie mă hotărăsc spontan să scot din nou actele de divorț din sertar și să-i scriu unei noi cunoștințe din Nairobi un fax, rugând-o să clarifice cazul meu cu ajutorul unui avocat de la fața locului. Dacă există vreo posibilitate simplă de recunoaștere a divorțului meu în Kenya, atunci acum este momentul, când cunoaștem experți direct de la fața locului. De pierdut, nu am ce pierde, așa că aștept, pur și simplu, răspunsul.

Turneul de serate literare mă solicită foarte tare și la începutul anului. Să povestești în fața a sute de oameni, nerăbdători să afle ceea ce ai trăit, după care să le vezi fețele vesele și mirate, este o misiune frumoasă. Sunt fericită atunci când aud că le transmit atâtor oameni plăcerea de a citi, oferindu-le, totodată, forța și curajul pentru propria lor viață. Acest lucru a început să mi se pară chiar o chemare.

Preocupată atât de tare de acest lucru, realizez prea târziu că acasă s-a petrecut o catastrofă. Partenerul meu de viață s-a retras ușor din relația noastră. Este prea târziu când îmi dau seama. Sunt foarte tristă și, în același timp, furioasă. Mai mult de atât nu pot,

nu vreau și nu am voie să mărturisesc. Din nou s-a rupt ceva, la care eu nu mă așteptam. Dar acum știu, însă, că trecutul meu, între timp cunoscut în toată lumea, nu poate fi suportat atât de ușor de către bărbatul de lângă mine, cu toată bunăvoința pe care o are. După terminarea filmului, acest lucru va fi, probabil, și mai problematic.

Cu toate acestea, nu vreau să-mi părăsesc drumul pe care am plecat. Îmi iubesc meseria, care îmi oferă posibilitatea să ajut atât aici, cât și în Africa. După cum am dedus din nenumăratele scrisori primite de la cititori, cartea mea contribuie la o mai bună înțelegere între albi și negri. Oare există o misiune mai frumoasă decât aceasta, mai ales că eu însămi am dat naștere unui metis? Pentru mine este clar: voi face tot ce-mi stă în putere, ca să-mi ajut, cu energia pe care o am, cu puterea și cu popularitatea mea, familia africană. Acest lucru mă ajută să trec peste durerea provocată de ruperea relației cu partenerul meu de viață.

Mă afund și mai mult în muncă, timpul liber îl petrec împreună cu fiica mea sau făcând drumeții lungi prin munții pe care îi iubesc.

Câteva săptămâni mai târziu, primesc răspuns din Nairobi, cum că actele mele de divorț din Europa ar fi recunoscute și în Kenya și că acum paisprezece ani, conform legislației kenyene, eu nu mi-am răpit fiica, pentru că tatăl ei și-a dat atunci consimțământul pentru a părăsi țara, chiar dacă el nu s-a gândit că va fi pentru totdeauna. La citirea acestei vești, simt o mare eliberare și ușurare.

Noaptea, deși au trecut câteva săptămâni, stau și mă gândesc la relația distrusă. Dorm prost și visez mult. Odată, la miezul nopții, mă trezesc brusc din somn, transpirată toată, stând țeapănă ca o lumânare în pat, cu ideea că, dacă vreau să o mai văd pe mama soacră încă în viață, trebuie să plec acum în Kenya. Tulburată și bulversată, nu mai reușesc să adorm toată noaptea.

Gândul nu mai îmi dă pace. În zilele următoare reflectez intens, dacă să plec în Kenya sau nu. Oare ce va spune Napirai? Ce va

spune mama mea? Și mai ales ce va spune toată familia mea africană, inclusiv Lketinga, despre acest lucru?

Ideea începe să pună stăpânire pe mine, iar starea mea pendulează între euforie și agresiune. Dacă aș mai fi fost împreună cu prietenul meu, nu mi-ar fi venit ideea să mă întorc acum în Kenya. Ciudat! Poate că viața este deja dinainte programată și totul trebuia să se întâmple așa.

Plec din nou la München și mă întâlnesc cu regizoarea filmului „Îndrăgostită de un masai". Între timp, ea a fost în Kenya și a vizitat, printre altele, și familia mea din Barsaloi. Îmi povestește că, la început, lumea a fost suspicioasă, dar apoi a fost primită foarte călduros și, după ceva insistențe, și-a făcut apariția și soacra mea. Îmi spune că mama este tot o femeie impunătoare, dar bătrână. La despărțire, ea mi-a transmis un mesaj: „Corinne să ajungă la nouăzeci de ani, la fel ca și mine. Să știe că o iubesc din toată inima, că îi doresc numai bine, că este oricând binevenită aici și că mi-aș dori să o mai văd o dată înainte să mor."

Îmi dau lacrimile când aud aceste cuvinte. Simt o afecțiune profundă față de ea și, în același moment, hotărârea mea este definitivă: trebuie să o mai văd o dată pe mama soacră și să o strâng în brațe – plec în Africa!

La editură discutăm despre noile planuri. Albert, editorul meu, care i-a dus deja familiei mele acum șase ani prima mea carte, „Îndrăgostită de un masai", se arată dispus să mă însoțească. „Astfel, pot să-l cunosc și eu pe Little Albert", spune el satisfăcut. James, fratele fostului meu soț, și-a botezat primul lui fiu după Albert, mulțumindu-i astfel pentru sprijinul acordat din partea editurii de-a lungul anilor.

Așa că îi scriu lui James și-i aduc la cunoștință despre intenția mea. El este puntea de legătură a familiei, pentru că numai el știe să scrie și să citească. Aștept, plină de încordare și curiozitate, răspunsul. În luna mai primesc, în sfârșit, scrisoarea mult așteptată, în care își exprimă bucuria lui cea mare și cea a întregii familii.

De asemenea, îmi scrie că mama a simțit mereu că mă va mai vedea o dată, atâta vreme cât va trăi. Îmi mărturisește că ea se bucură foarte tare și că nici Lketinga nu-mi va crea probleme. Tuturor oamenilor, cărora el le dă vestea, nu le vine să creadă și întreabă șovăitor: Really, Corinne will come once again to our place in Kenya?

Când îi citesc fiicei mele această scrisoare frumoasă, spune brusc: „Da, mama, într-adevăr, cred că trebuie să te duci acolo." Acestea sunt cuvintele izbăvitoare, pe care am sperat să le aud și de care am avut nevoie. Îmi iubesc fiica foarte tare și sper să mă pot întoarce acasă cu multe impresii noi, povești și fotografii și pentru ea.

Patru luni de zile m-am luptat cu mine însămi, întrebându-mă dacă această întoarcere este un lucru bun sau nu. Oare vom trece toți cu bine peste această experiență? Totuși, acum sunt sigură că tot ceea ce s-a întâmplat de la începutul anului a fost numai calea pentru a ajunge la țintă: revederea.

Nairobi

Când cobor din avion, nu mă mai izbește același aer tropical umed ca atunci, la Mombasa, ci este, mai degrabă, uscat și cald. Ne așezăm la rând și așteptăm la punctul de control al pașapoartelor, iar eu nu scap, pur și simplu, de acel sentiment de teamă. Gândurile mi se întorc în timp și îmi aduc aminte cum, acum paisprezece ani, aici, la control, împreună cu fiica mea nu mai era mult și eșuam. Atunci m-au trecut toate sudorile, când am fost nevoită să răspund la mulțimea de întrebări: De ce călătoriți fără tatăl fiicei dumneavoastră? Unde este soțul dumneavoastră? Cât timp stați în afara țării? De ce fiica dumneavoastră are pașaport german, dacă este născută în Kenya, iar tatăl este sambur? Fetița este într-adevăr fiica dumneavoastră? Întrebări peste întrebări, care, atunci, m-au

făcut aproape să-mi pierd mințile. Cu mult noroc, am reușit să mă urc, în sfârșit, în avion. Iar acum, îi întind din nou funcționarului pașaportul meu. Deși el pare amabil, inima îmi bate cu putere.

De data aceasta, însă, fiica mea nu este, firește, cu mine. Mi s-a părut prea periculos să o iau cu mine, pentru că, încă, nu este majoră. Conform legii kenyene, copilul aparține tatălui, iar conform dreptului tribal al fostului meu soț, copilul îi aparține chiar bunicii, adică mamei lui. Din punctul de vedere al samburilor, Napirai se află, la cei cincisprezece ani ai ei, tocmai la vârsta optimă de măritat. Fetele sunt măritate și astăzi de foarte tinere, iar prin incizia genitală sunt mutilate groaznic. Pur și simplu, nu vreau să-mi asum riscul de a fi nevoită să mă confrunt cu astfel de pretenții. Și, în afară de asta, Napirai încă nu simte dorința să meargă în Kenya. Bineînțeles, se interesează mereu de tatăl ei și de povestea noastră, dar, până acum, teama ei față de necunoscut este prea mare.

Funcționarul îmi ia pașaportul și-l ține în fața unui scaner. Se vede clar că progresul și-a făcut și aici o intrare solemnă. După alte cinci secunde, mi se pune o ștampilă și, astfel, pot intra ușurată în țară, împreună cu cei doi însoțitori ai mei.

În prima noapte ne cazăm la hotelul Norfolk. Acest hotel are în spatele lui deja o întreagă istorie. A fost construit în anul 1904, în stilul unui conac, iar în perioada colonialismului era punctul de întâlnire al colonialiștilor, al oamenilor de afaceri și al vânătorilor de vânat mare. Hotelul trebuie să fi fost în această țară sălbatică și neexplorată ca o insulă. Peste tot, pe pereți, atârnă tablouri vechi și fotografii ale personalităților, cum ar fi, de exemplu, Roosevelt sau Hemingway. O vegetație tropicală își pune amprenta pe amplasamentul care arată ca un parc, decorat cu calești. Mă aflu pentru prima dată într-un astfel de hotel nobil în Nairobi și nici nu vreau să mă gândesc cât va costa. Precis, o noapte aici costă cât salariul unui angajat.

Înainte, când trebuia să mă duc la Nairobi, lucru de care îmi era de fiecare dată groază, mă cazam mereu la River Road.

Bineînțeles, acesta nu era și nu este nici până în ziua de astăzi cea mai bună adresă, în schimb, atunci plăteam pentru o noapte într-un lodging obscur numai patru sau cinci franci. Dacă ești căsătorit cu un războinic sambur și ești nevoit să-ți câștigi banii în țară, nu-ți vine, pur și simplu, să-ți cheltuiești banii câștigați atât de greu pentru un loc de dormit atât de scump, cu-atâta ușurință.

Dar, de data aceasta, însoțitorii mei sunt europeni și pentru editorul meu călătoria trebuie să fie, cât de cât, plăcută. La urma urmei, el nu mai face parte din categoria celor de douăzeci de ani și nici nu s-a îndrăgostit pe veci de o femeie masai.

Seara luăm cina afară pe terasă. În spatele nostru se află barul, la care înainte se retrăgeau domnii cu trabucurile lor, în timp ce femeilor le era interzis accesul. Deși astăzi par să se întâlnească aici la masă mai mulți oameni de afaceri de culoare decât acum câțiva ani, sentimental vorbind, toate acestea nu reprezintă încă Africa pentru mine. După ce mi-am potolit prima curiozitate, remarc că totul este puțin prea elegant, fapt care mă îndeamnă să plec cât pot de repede. Așa că, nu sunt deloc tristă a doua zi, când îi dăm mâna portarului îmbrăcat într-un smoching verde închis, cu mănuși albe și ne luăm la revedere râzând.

În drum spre ținutul samburilor

Ne luăm în primire cele două mașini Land Cruiser, inclusiv cu șofer și plecăm, în sfârșit, spre „vechea patrie". Ne chinuim să răzbatem cu cele două mașini ale noastre prin circulația haotică din Nairobi. Din dreapta și din stânga se îngrămădesc mașini, camioane, microbuze, numite matatus și autobuze colorate, care put. Norii de gaz de eșapament îmi taie respirația. În schimb, mă fascinează din nou felul în care fiecare încearcă să câștige cumva câțiva șilingi. Vânzătorii de ziare stau pe marginea străzii și, imediat cum se opresc mașinile în coloană, aleargă pe lângă ele și

încearcă să-și vândă ziarele. Altul se înghesuie printre mașini și vrea să vândă șepci, lanterne și ceasuri. Eu pun ochii pe o șapcă roșie, așa că dau geamul jos ca să negociez prețul. Vânzătorii nu au mult timp la dispoziție. Ne înțelegem repede, dar, pentru că el nu are rest, iar coloana din spatele nostru nu mai are răbdare și ne presează, plecăm mai departe. Dar el nu renunță așa de repede la afacere. Mă uit în oglinda retrovizoare și văd cum tânărul aleargă cu niște pași gigantici după noi. Mergem mai mult ca sigur 400 de metri, după care găsim o posibilitate să oprim puțin după o intersecție cu sens giratoriu. Nici nu oprim bine, că îl și vedem pe băiat lângă noi, cu un surâs radios. Uimită, eu cumpăr șapca, după care își cumpără și șoferul nostru una. Acum, zâmbetul băiatului devine și mai mare. Mi-aș dori ca mulți vânzători din țara noastră nobilă să vadă această bucurie a lui. La noi nu stă nimeni în mirosul infect al gazului de eșapament și nici nu aleargă după clientelă! Iar ca să primești de la unii vânzători un zâmbet amabil, îți trebuie multă perseverență.

Aici, negustorii stau în spatele unor dughene mici din scânduri sau pe jos și încearcă să-și vândă grămăjoarele de roșii, ceapă, morcovi sau banane. Viața din Nairobi este pestriță și, în ciuda mulțimii de oameni, orașul nu-mi face o impresie atât de agitată ca unul european.

Încet, încet, părăsim centrul orașului și constatăm că așa-zisul progres se face tot mai vizibil remarcat. Peste tot vedem supermarketuri și firme, reclame la telefoane celulare, televizoare și filme de cinema, care strălucesc pe Highway. Direct pe marginea drumului sunt expuse paturi și dulapuri, printre care se plimbă capre răzlețe și care, în loc de iarbă, mestecă coji de banane sau miros prin gunoaie. Grupuri de copii, îmbrăcați în uniforme școlare albastre, aleargă râzând în toate direcțiile. La periferia orașului, îți dai seama imediat, după acoperișurile din tablă ondulată, că ai ajuns într-una din marile mahalale murdare, unde locuiesc cei mai săraci dintre săraci.

Șoferii noștri trebuie să se concentreze foarte tare la condus, pentru că străzile sunt, chiar și la Nairobi, capitala Kenyei, o catastrofă. Mergi din groapă-n groapă, sau chiar lipsesc bucăți întregi din asfalt. Pe banda noastră de mers vin întruna mașini din sens opus, așa că nu putem merge deloc cu viteză. Pentru cei aproximativ 170 de kilometri până în Nyahururu ne trebuie aproape cinci ore. Este adevărat, noi am ales traseul vechi, prin Naivasha, care este plin de curbe, dar am vrut să aruncăm o privire în grandiosul Rift Valley.

Rift Valley, numit și „Marele Rift African", este un graben de peste 6000 de kilomtetri, care traversează Africa. Acum câteva milioane de ani, forțe subterane inimaginabile au despicat scoarța pământului în falii paralele și, astfel, pământul a început să se scufunde încet. De aceea, diferențele de înălțime impresionante și prăpăstiile adânci nu mai reprezintă aici o raritate.

Așa că acum eu stau pe o platformă, făcută din scânduri de lemn și care nu-mi inspiră tocmai încredere, construită special pentru mulțimea de turiști, ca să le ofere o imagine impresionantă asupra câmpiei întinse și a lanțurilor de munți din orizont. Direct sub picioarele mele, se mai află încă pădurea de foioase, care începe să se rărească în depărtare, făcând trecerea la pământul maroniu și la salcâmii singuratici. Această priveliște declanșează în mine, pentru prima dată, sentimentul de patrie. În sfârșit, regăsesc ceva din Kenya mea, așa cum o știu eu. Culoarea pământului, forma copacilor și această întindere copleșitoare îmi aduc aminte de Barsaloi și brusc mă cuprinde un sentiment de fericire, care mă îndeamnă să plec mai departe. Mai am încă un drum lung de făcut până la casa mea africană.

Spre seară ajungem, în sfârșit, în Nyahururu, orașul situat la cea mai mare altitudine din Kenya, și anume la 2463 de metri. Pe partea dreaptă a drumului, recunosc imediat lodgingul meu de odinioară, hotelul Nyahururu Space Haven, a cărui fațadă s-a schimbat din albastru în roz. Se află direct în fața gării și de aceea,

la ora aceasta este multă agitație. Mai mulți șoferi de microbuze încearcă să-și atragă clienții, claxonând. De aici, ei pleacă în toate direcțiile. Maralal este punctul de pornire în așa-zisa lume cea mare a Kenyei. Atunci când veneam din Nairobi, înnoptarea în Nyahururu însemna întotdeauna pentru mine ieșirea din civilizație. Eu, însă, mă bucuram, pentru că știam că peste alți 25 de kilometri începe ținutul samburilor, patria familiei mele africane.

Pur și simplu, trebuie să vizitez această autogară și să încerc să găsesc mijlocul meu de transport de odinioară. Noi, cei trei albi, cu camere de fotografiat și de filmat, atragem, bineînțeles, atenția și imediat suntem încercuiți de lume. Fiecare vrea să afle ceva de la noi sau să ne vândă ceva. Eu mă interesez de autobuzul de Maralal cel colorat și, spre dezamăgirea mea, aflu că în direcția aceea nu mai merg decât matatus. Păcat, mă gândesc eu, pentru că îmi propusesem să mă urc în acest autobuz, ca să retrăiesc drumul de patru ore până la Maralal, ca în vremurile vechi. Când mă gândesc cât de tare mă fascina numai încărcatul autobuzului! Tot felul de catrafuse, cutii, mese, dulapuri, saltele, canistre de apă și multe altele erau stivuite într-un mod aventuros pe autobuz. Câteodată, printre pasageri se amestecau războinici împodobiți colorat, cu părul lor roșu și lung și astfel se crea o atmosferă senzațională.

Da, exact așa ceva mi-ar plăcea: să mai merg o dată până la Maralal, împreună cu localnicii și cu veselia lor. De fiecare dată era palpitant și ne puneam întrebarea dacă vom ajunge la capăt. De câte ori nu stăteam cu africanii, eu fiind singura albă, în șanțurile de pe stradă, în mijlocul sălbăticiei și nu puteam să ne continuăm călătoria, pentru că autobuzul rămânea împotmolit în noroi! Rupeam crengi din tufișuri, ca să le punem sub roți, până când reușea, în sfârșit, să plece mai departe.

Păcat! Autobuzul, de care mă leagă atâtea amintiri, nu mai există, așa că, vrând-nevrând, voi merge liniștită cu Land Cruiser-ul. Îmi arunc o ultimă privire peste acele locuri, după care plecăm spre lodgingul Thomson's Falls, unde se cazează de obicei albii

aici, în regiune. Este un lodging simplu, dar plăcut. Încă de la intrare ne întâmpină câteva femei din magazinele de suvenire, spunându-ne: „Jambo customer, how are you? I'm Esther. Come to my shop!" Alte femei trec în grabă pe lângă noi și încearcă să ne facă să le ținem minte numele, pentru ca a doua zi să fim sigure că vom cumpăra din magazinul lor. Singura problemă este că mâine este duminică și de la ora nouă dimineața până la ora trei după-masa ele vor fi la biserică. Ne roagă să le așteptăm și să nu le dezamăgim. Bineînțeles că nu le putem aștepta, pentru că familia mea din Barsaloi mă așteaptă deja de paisprezece ani să mă întorc.

Înainte să plecăm mai departe, mergem să mai vedem și cascada Thomson's Falls, renumită pentru înălțimea ei considerabilă de 72 de metri. Înainte, eu mergeam des pe traseul acesta, dar nu-mi ardea niciodată să fac aici un popas turistic.

După ce vizităm cascada, părăsim tabăra fără mare vâlvă, pentru că magazinele de suvenire ale femeilor sunt, într-adevăr, închise. Acum, începe să devină palpitant pentru mine, pentru că ținta noastră de astăzi este Maralal. Dacă totul iese așa cum am plănuit, ne vom întâlni acolo cu James. În ultima lui scrisoare, el mi-a propus să ne iasă în întâmpinare, ca să ne arate noul drum spre Barsaloi.

Abia aștept să-l revăd și sunt curioasă ce noutăți are de povestit. Mă interesează mai ales ce spune Lketinga despre vizita mea. Se bucură sau s-ar putea să-mi facă probleme? Deși el însuși s-a recăsătorit cu o localnică, sunt convinsă că încă mă mai consideră soția lui. Pur și simplu, nu-mi pot imagina cum se va comporta. Sper din toată inima să-l găsim pe James și să-mi poată spulbera el ultimele îndoieli!

La început mergem câțiva kilometri pe un drum asfaltat, până când ajungem în sătucul Rumuruti, unde drumul se termină brusc, continuând cu un drum de țară. Din acest moment ne aflăm în ținutul samburilor. Vegetația se schimbă brusc, ca și cum ai trage

cu linia o dungă. Dacă până acum am mers prin pășuni și teren cultivat, acum peisajul devine cumplit de uscat, iar culoarea pământului începe să se transforme din bej în roșu. De asemenea, temperaturile cresc.

De aici nu mai există nici măcar un drum asfaltat, ci numai drumuri de țară, pline de denivelări. Ne zdruncinăm puternic și în urma noastră mașinile lasă un nor uriaș de praf. Tovarășii mei de călătorie fac câteva remarci referitoare la starea drumului, dar eu îi asigur, râzând, că acum paisprezece ani era mult mai rău. Mie îmi plac zdruncinăturile și nimeni nu-mi mai poate înfrâna bucuria. Amintirile mele despre acest drum și capcanele lui sunt atât de intense, încât îl rog pe șofer să mă lase la volan. Dacă autobuzul mare de pe această rută nu mai există, atunci vreau măcar să-mi aduc aminte de Land Rover-ul meu hodorogit. Mergem zdruncinându-ne în toate părțile, iar eu trebuie să mă concentrez foarte tare, ca să pot ocoli măcar gropile mai mari.

Din când în când, pe marginea drumului, reușesc să deslușesc cu coada ochiului primele manyatta. În fața mașinii, la câțiva metri, apar câteodată capre albe.

În timp ce ele se dau încet la o parte, copiii care le pasc stau și se uită după noi. De cele mai multe ori, băieții țin strâns la spate, între coate, un băț, iar fetele mai tinere râd și ne fac cu mâna. Cam după două ore, ne dăm seama, după cele câteva dughene așezate de-o parte și de alta a drumului și, bineînțeles, după oamenii îmbrăcați în haine viu colorate, care stau în fața lor, că am ajuns într-un sătuc. Ba nu, mai este ceva care, față de cum era înainte, ne spune că este vorba despre locuințe umane: plasticul! Este o tragedie să vezi cum se face remarcată pătrunderea plasticului în Kenya. Începe cam cu 500 de metri înaintea fiecărui sat. Mai întâi, vezi atârnate în tufișurile joase numai câteva pungi mici de plastic albastre, roz sau transparente după care, cu cât te apropii mai mult de centrul satului, cu atât este mai rău. În fiecare ghimpe al mărăcinilor sunt înfipte pungi de plastic. Dacă te uiți în

fugă, ai impresia că sunt tufe înflorite, dar, imediat ce privești cu atenție, îți dai seama de realitatea cea tristă. Pe vremea când eram eu în Kenya, aici nu exista aproape deloc plastic. Dacă cineva punea mâna pe o pungă de plastic de la vreun turist, atunci aceasta era păzită ca ochii din cap și refolosită. Acum, însă, stau agățate cu miile în tufișuri.

Maralal

Cu puțin timp înainte de a ajunge la destinația propusă pe ziua de astăzi, predau din nou volanul șoferului nostru, pentru că la intrarea în Maralal vreau să cuprind totul cu privirea. Remarc, imediat, ce mult s-au dezvoltat între timp aceste locuri. Au apărut drumuri noi, chiar dacă sunt drumuri de țară, există chiar și un sens giratoriu și, direct lângă acesta, o benzinărie BP modernă, cu magazin, așa ca la noi, în Elveția. Nu-mi vine să cred! Nu după mult timp, constat că în Maralal au apărut între timp trei benzinării, iar benzină găsești în permanență. Pe vremea când eram eu acolo, era cu totul altfel. La singura benzinărie existentă, nu știam niciodată când găsesc benzină. Câteodată eram nevoiți să așteptăm mai mult de o săptămână, după care trebuia să mergem cu canistra de 200 de litri, plină cu benzină, pe drumul periculos din tufișuri. Acasă se punea problema unde să punem canistra plină, pentru că în manyatta, umblându-se mereu cu foc, era periculos. Slavă Domnului, și aici ne-a ajutat părintele Giuliani. Astăzi, astfel de benzinării reprezintă, bineînțeles, o înlesnire incredibilă pentru toți proprietarii de mașini. Ce-i drept, înainte nu existau aici în regiune mai mult de zece mașini!

Mergem încet cu cele două mașini ale noastre Land Cruiser pe lângă piață și observăm că nu s-a schimbat mult. Mai multe standuri din lemn stau așezate unul lângă altul și peste tot flutură în vânt păturile și șalurile de masai frumos colorate. În spate se

află, ca și până acum, poșta, unde, așa cum constat mai târziu mirată, se află patru calculatoare, cu ajutorul cărora misionarii sau foștii elevi se conectează prin Internet cu întreaga lume.

Mergem foarte încet, ca să nu-l pierdem pe James. Emoționată, eu propun să facem întâi un tur prin Maralal, pentru că noi, albii, atragem imediat atenția și, astfel, James va afla precis de sosirea noastră.

Centrul din Maralal arată ca și înainte, numai că s-a extins în toate direcțiile. Trecem pe lângă fosta căsuță a Sophiei și imediat mă năpădesc amintirile legate de ea. Pe vremea aceea, mi-a fost o prietenă foarte bună. Am avut norocul să fim în același timp însărcinate și să aducem pe lume, în aceeași săptămână, fiecare câte o fetiță. Aici în regiune, noi am fost primele femei albe care au născut și, astfel, am putut sta împreună în aceeași cameră la spital. Sophiei și artei ei culinare îi datorez faptul că în ultima lună de sarcină am putut pune pe mine cele zece kilograme de care aveam nevoie. Astfel, am ajuns la greutatea minimă de șaptezeci de kilograme, necesară pentru naștere. Astăzi, la înălțimea mea de 1,80 m am cu mult mai multe kilograme și nu sunt gravidă în luna a noua. Mi-ar plăcea atât de tare să le revăd pe Sophia și pe fiica ei!

După ce ne-am terminat turul prin Maralal, parcăm mașina în fața lodgingului în care mă cazam eu înainte mereu cu Lketinga. Nici nu apucăm să coborâm, că ne și înconjoară cel puțin opt bărbați tineri, care vor să ne vândă ceva. Unul din ei povestește că acum câteva săptămâni, aici, exact în acest lodging, a fost turnat filmul „Îndrăgostită de un masai". Oare vom cunoaște și povestea aceasta? Altul dă afirmativ din cap și întreabă dacă nu cumva facem și noi parte din această echipă de filmare. Noi facem semn cu capul că nu, după care intrăm în restaurant.

Este aranjat altfel față de cum îl țineam eu minte. În mijloc se află o tejghea care seamănă cu un bar și care este împrejmuită cu plasă de sârmă. Printr-o deschizătură mică, ni se dă Cola co-

mandată. Bărbații ne înconjoară în continuare și unii miros a bere. Mă întreabă cum mă cheamă și le spun un nume oarecare. Nu vreau să mă las recunoscută ca fiind adevărata femeie masai albă, mai ales că nu știu încă cum a fost primită echipa de filmare aici, la Maralal. Dar ce se întâmplă dacă apare James?

Ca să le distrag atenția, îi întreb dacă au samosas, niște colțunași umpluți cu carne. Unul dintre bărbați se duce imediat și apare numai după câteva minute cu zece samosas, împăturiți într-o hârtie de ziar veche și mi-i pune pe masă. Tovarășilor mei de călătorie, Albert și Klaus, când văd cerneala neagră de tipar plină de grăsime, le dispare apetitul.

Dar unde este James? Mai așteptăm cam o jumătate de oră, dar el tot nu apare. Oare nu a primit ultima mea scrisoare? Ce-i drept, eu nu am stabilit un punct de întâlnire exact, pentru că Maralal, așa cum îl țineam eu minte, oferă o vizibilitate foarte bună.

Pe masă încep să se adune printre samosas și diverse suvenire pentru turiști: podoabe de masai lucrate manual, rezemătoare din lemn pentru cap, precum și rungus, acele bastoane ale războinicilor. Începe să devină incomod. Plătim colțunașii, pentru condițiile de aici o sumă enormă, iar ce rămâne împărțim la clienții rămași. Afară James tot nu se vede, așa că ne hotărâm să mergem mai întâi la lodgea safari, ca să ne preluăm camerele în liniște.

De această lodge mă leagă amintiri cu totul deosebite. Pe terasa ei am stat atunci când am venit prima dată în Maralal, ca să-l caut pe cel ce avea să-mi devină mai târziu soț. Urmăream ore în șir zebrele, maimuțele și porcii mistreți din jurul gurii de apă și mă întrebam, în spatele căruia dintre dealuri trăiește oare acest războinic misterios și dacă bănuiește că mă aflu în apropierea lui. Alergam zilnic prin Maralal, cu brațele pline de fotografii și îi tot întrebam pe bărbații îmbrăcați tradițional, de Lketinga. După zece zile, strădaniile și rugăciunile mele au fost răsplătite. Mi-am putut strânge în brațe dragostea vieții mele, iar destinul nostru și-a început cursul.

Mai târziu, soțul meu m-a adus în această lodge, atunci când eram atât de slăbită din cauza malariei, încât abia puteam merge. Pentru că timp de câteva săptămâni eu nu mâncasem nimic, Lketinga a vrut să mă ducă, până la urmă, din disperare, într-un loc unde existau salate și sandvișuri, adică mâncare pentru albi. Și într-adevăr, după luni de zile de mămăligă și carne de capră, un sandviș a reușit să-mi readucă atunci pofta de viață. De dormit, ce-i drept, nu am dormit aici niciodată.

Revederea cu James

Las amintirile deoparte și mă întorc la mașină, ca să-mi iau bagajul. Deodată, auzim un pârâit puternic și în următoarea secundă vedem că vine cineva pe o motocicletă. Îl recunosc imediat pe James. Nu-mi vine să cred, merge pe motocicletă! Parchează cu grijă, își dă șapca jos și aleargă, râzând ca un băiețel, spre mine, cu brațele deschise, care, în ciuda căldurii, sunt băgate într-o geacă groasă. Pentru prima dată ne luăm în brațe și bucuria noastră este enormă.

În toți acești ani, noi nu am avut contact decât prin scrisori. El este puntea de legătură cu întreaga familie. Fără el nu ar fi putut exista nici un fel de comunicare. Minute întregi nu facem altceva decât să râdem. Sunt surprinsă de felul în care James a evoluat. Când l-am văzut ultima dată, era un elev cam de șaptesprezece ani, iar astăzi pare a fi un bărbat matur.

Îi salută cu exuberanță pe Klaus și pe editorul meu, pe care James îl cunoaște deja. Emoționat, el ne povestește că ne-a văzut mașina în Maralal în ultimul moment și că a plecat imediat după noi cu motocicleta, dar noi nu l-am văzut în oglinda retrovizoare. Firesc, la norii uriași de praf pe care îi lasă mașinile în urmă! Și în plus, noi nu ne-am așteptat ca el să vină cu motocicleta.

După un salut călduros, mergem cu toții înapoi pe terasă și începem să povestim. James este ceva mai înalt decât mine, iar

fața lui s-a mai împlinit, fapt care face ca ochii săi să pară mai mici. Are o ținută sportivă, este îmbrăcat foarte gros și are încălțăminte solidă, un fel de bocanci, pe care eu nu i-am văzut în părțile acestea niciodată. Înainte, localnicii purtau sandale făcute din cauciucuri vechi sau papuci de plastic.

Râzând, James povestește că toată lumea din Barsaloi ne așteaptă, iar mamei nu-i vine să creadă că venim, până nu ne vede în fața manyattei. Ne spune că ea se bucură foarte tare și că a știut mereu că mă va mai vedea o dată. Albert îl întreabă de motocicletă și imediat ochii lui James încep să strălucească. Este foarte mândru de realizarea lui, spunând că numai el și un fost coleg de școală au ajuns să aibă motocicletă. Faptul că poate străbate distanța lungă de la școală până acasă, la familia lui, în acest fel, reprezintă pentru el o înlesnire considerabilă. Ce-i drept, nu-și poate permite acest lucru decât la sfârșit de săptămână, altfel cheltuielile pentru benzină și întreținere ar fi prea mari. El este headmaster, adică directorul unei școli mai mici, aflată la câțiva kilometri de Barsaloi, iar până acolo are de mers 45 de minute. Este de neimaginat că un director de școală nu-și poate permite să plece zilnic acasă cu motocicleta! Acesta este nordul Kenyei – ținutul samburilor – iar pentru James este ceva normal. El este fericit că are o motocicletă.

Bineînțeles, înainte de toate, trebuie să povestesc despre Napirai. De ce nu a venit și ea aici cu mine? Cât este de mare? Întreabă de noi, de familia ei africană? Oare va veni și ea vreodată? Îi place să se ducă la școală? Întrebări peste întrebări, la care eu răspund cât pot de bine. Îi explic sincer lui James că mai întâi vreau să-mi formez o imagine de ansamblu, pentru ca apoi, prin fotografii și materiale filmate, să îi pot trezi și lui Napirai interesul pentru o vizită ulterioară. Dacă totul decurge acum fără probleme, mai mult ca sigur va veni și ea cu noi la următoarea vizită.

Timpul zboară pe nesimțite și deja suntem conduși la o masă pentru cină. Suntem singurii clienți. Nici înainte aici nu întâlneam

alți turiști și, totuși, lodgea pare, în mod misterios, să funcționeze. James mănâncă pentru prima dată aici și se uită interesat la tacâmurile din dreapta și din stânga farfuriei.

Ca aperitiv ni se servește o felie de pâine prăjită cu ciuperci, și îmi vine să râd, pentru că știu că samburii nu mănâncă ciuperci. James întreabă precaut ce fel de mâncare este aceasta și se uită cam surprins la bucățica mică de pâine prăjită. Râd atât de tare, încât abia pot să-i explic. În permanență îmi vin în minte cuvintele lui Lketinga: „Ce mănâncă albii nu este mâncare adevărată și nici nu te saturi din asta." Când spunea asta, se strâmba. Cu o față asemănătoare se uită și James acum la felia lui de pâine. În sfârșit, reușesc să mă opresc din râs și îi explic despre ce este vorba și că acesta este doar un aperitiv. El spune: „Okay, nu-i nici o problemă, o să încerc. La urma urmei, eu sunt musafir și, ca oaspete, trebuie să mănânci ce ți se oferă".

După câteva minute, îl scap pe James de aperitiv și vine și al doilea fel, o supă de roșii. Asta îi place ceva mai mult, deși nici cu așa ceva nu este obișnuit. În cele din urmă, ni se aduce o bucată de carne. Mai degrabă așa ceva îl încântă, deși, după părerea lui, bucata este cam mică. La sfârșit ni se servește o cremă de ciocolată, de care nu a mâncat niciodată și nici aceasta nu-l poate ademeni.

În timp ce mâncăm, râdem și vorbim mult. Întreb de Lketinga, iar James îmi spune: „He is not bad in this time." Adaugă faptul că este bine și că acum o lună s-a căsătorit cu o fată tânără. Pe mine mă surprinde acest lucru, pentru că, în ultima scrisoare, James nu a pomenit nimic de intenția lui Lketinga de a se căsători. James îmi explică că Lketinga abia cu puțin timp în urmă s-a hotărât asupra unei noi căsătorii, prima lui soție, respectiv a doua după mine, fiind mereu bolnavă și pierzând, astfel, mai multe sarcini. Aflu că Lketinga nu are până acum în Kenya decât o fiică, Shankayon, iar el, dorindu-și mai mulți copii, s-a săturat să aștepte. Aflu că soția lui cea bolnavă nu mai este de câteva luni în Barsaloi, pentru că s-a întors la mama ei.

Într-adevăr, acestea sunt noutăți neașteptate și surprinzătoare și sper ca apariția mea să nu provoace și mai multe probleme. După ce îi împărtășesc lui James temerile mele, îmi spune râzând: „Nu, nu, nu sunt probleme!"

Îmi explică faptul că Lketinga nu a vrut să fie singur la sosirea mea, pentru că acest lucru mi-ar fi făcut o impresie proastă asupra lui. Iar pentru că el își dorea și alți copii, aceasta a fost cea mai bună soluție. Prima parte a justificării lui mi se pare, ce-i drept, foarte deplasată, totuși mă bucur că Lketinga are alături o soție din tribul său. Mai mult ca sigur, este o fată tânără, nu cu mult mai în vârstă decât fiica noastră, Napirai!

Pentru noi, europenii, acest lucru este de neimaginat, dar, în cultura samburilor, bărbații nici nu au altă posibilitate decât să-și aleagă soții tinere. De cele mai multe ori, fetele sunt căsătorite cu bărbați mai în vârstă decât ele cu până la patruzeci de ani, iar dacă aceștia mor, femeile nu mai au voie să se recăsătorească, chiar dacă ele nu au decât abia douăzeci de ani. Au voie să mai nască copii, iar aceștia primesc numele de familie al celui decedat, neștiind însă, cine este adevăratul tată, pentru că despre acest lucru nu se vorbește. În mod normal, la samburi nu există căsătorie din dragoste. Căsătoria mea cu Lketinga a fost o mare excepție. Știu că astfel el a trăit ceva frumos și neobișnuit, dar, pe de altă parte, acest lucru l-a răscolit și l-a dezorientat.

Oare cum va fi cu noua lui soție? Sunt curioasă. Pe prima lui soție o cunoșteam. Pe vremea când era fată, ea făcea de multe ori cumpărături la noi în magazin. Peste câțiva ani am descoperit-o în materialul filmat de părintele Giuliani la nunta noastră și m-am bucurat foarte tare. Mi-ar fi plăcut să o revăd ca femeie tânără și ca mamă a surorii vitrege a lui Napirai.

Ne mutăm în camera cu cămin și mai bem un pahar de vin. James rămâne la Cola, pentru că el nu știe ce este vinul și trebuie să mai meargă cu motocicleta până la Maralal. În timp ce eu mă uit la focul care pâlpâie, ascult atentă cum James le povestește

lui Albert și lui Klaus despre prima lui întâlnire cu mine. S-a întâmplat în fața școlii din Maralal, după ce eu îl găsisem, în sfârșit, pe Lketinga. Lketinga m-a dus la școală, ca să mi-l prezinte pe fratele lui și să-i comunice că plecăm la Mombasa. James, pe vremea aceea avea cam paisprezece ani, a fost chemat și a venit foarte timid la noi. Și-a lăsat privirea în jos și abia se încumeta să se uite la noi.

Acum încearcă să descrie starea lui de atunci: „Eram foarte nesigur, pentru că eu credeam că această albă este sponsorul meu. Știam că o doamnă din America finanțează școala mea și mă întrebam ce caută ea, dintr-odată, acolo. Oare ce putea să însemne asta? Eram foarte agitat. Abia când fratele meu mi-a explicat că Corinne este cu el și că ea a venit până aici ca să-l caute, mi-am dat seama despre ce este vorba. Dar și aceste noutăți mi se păreau ieșite din comun. Fratele meu, împreună cu o albă, care voia să locuiască la mama?! Situația mi se părea problematică, pentru că el nu a fost niciodată la școală. El nu știa nimic despre lumea albilor, iar ceilalți de la noi de acasă nu cunoșteau decât viața tradițională a samburilor. Este altceva dacă ai frecventat o școală. Dar așa, eu nu vedeam decât probleme. Lketinga este mai mare decât mine, iar pe vremea aceea era un războinic. Eu, dimpotrivă, eram un băiat de școală, căruia nu i se făcuse încă circumcizia și nu puteam să-i spun unui războinic ce gândeam. Și, într-adevăr, problemele au apărut încă din Mombasa, iar Corinne se afla peste câteva săptămâni din nou în fața școlii, de data aceasta, însă, singură. Îl căuta din nou pe fratele meu, pe vremea aceea bolnav. M-a rugat să o duc la Barsaloi, la familia mea. I-am promis că o s-o ajut, deși pentru mine ar fi fost foarte problematic să plec de la școală pentru câteva zile. La noi nu ai voie să părăsești școala decât în vacanță sau când moare cineva. Chiar nu ar fi fost bine! Slavă Domnului, ea a găsit singură o soluție și apoi și drumul." James se uită la mine râzând. Multe din cele povestite de el, din punctul lui de vedere, pentru mine sunt noi și, totuși, parcă am acum în față acele vremuri.

Mâine sosește, în sfârșit, momentul. Voi merge din nou pe drumul de la Maralal la Barsaloi și, pentru prima dată de la fuga mea de-acum paisprezece ani, mă voi afla față în față cu Lketinga. Nu pot să spun că nu am un sentiment de teamă. Focul s-a stins, iar noi toți ne simțim cam epuizați după drumul lung și primele emoții. Stabilim să ne întâlnim a doua zi de dimineață cu James la poștă și să cumpărăm împreună strictul necesar.

Ne retragem în camerele noastre și mă bucur că arde și aici un foc mic în cămin. După puțin timp mă întind în pat sub plasa de țânțari și aștept să adorm. Dar acum, când este atâta liniște în jurul meu, îmi dau seama cât sunt de răscolită. Somnul se lasă așteptat, în schimb, simt cum mă cuprinde o tristețe ciudată. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât intru mai mult în panică. Mi-e teamă că mâine, când îi voi vedea pe mama și pe Lketinga, voi plânge, ceea ce, conform tradiției samburilor, este un semn rău. La ei nu se varsă lacrimi decât atunci când moare cineva.

Mă ridic încă o dată, mă așez în fața ușii și trag cu urechea la liniștea nopții. Curând va fi lună plină. Peste tot, se aude trosnind ceva în tufișuri, dar de văzut nu pot vedea nimic. În apropiere aud o maimuță țipând scurt și, dintr-odată, în depărtare, deslușesc cântece de războinici. Undeva acolo, afară, s-au strâns zeci de războinici și fete, care dansează în lumina lunii. Datorită vântului, intensitatea cântecelor crește, după care scade din nou. Din când în când, se aude clar un tropăit de picioare, care este întrerupt la intervale scurte de timp de un țipăt scurt și ascuțit. Stau și trag cu urechea, imaginându-mi cum își execută războinicii, frumos împodobiți, salturile lor înalte, în timp ce fetele tinere, cu podoabele lor grele la gât, își mișcă capul în ritmul muzicii. Înainte, când soțul meu dansa și el, mă uitam des la astfel de dansuri, și, de fiecare dată, mă impresionau și mă cuprindea emoția.

Simt cum tristețea și incertitudinea cedează și încep să mă simt fericită și degajată. Acum sunt pregătită să mă întâlnesc mâine cu familia mea și abia aștept! Satisfăcută, mă strecor din nou sub

plasa de țânțari, adulmec aerul din cameră cu un ușor miros de fum și, peste puțin timp, adorm.

La ora stabilită ajungem la poștă. Aceiași bărbați tineri de ieri se adună iar în jurul nostru și vor să-și încerce calitățile de afaceriști. În mod surprinzător, Albert, pe care, pentru protecția mea îl prezentăm drept tatăl meu, primește cadou un rungu tradițional, adică un ciomag din lemn tare.

Abia când apare James și schimbă câteva vorbe cu tinerii, ne putem uita, cât de cât în liniște, prin piață și astfel alegem o pătură frumoasă, călduroasă pentru mama mea soacră. În bagaj am deja două pături, una roșie-portocalie pentru Lketinga, pentru că lui îi plac culorile acestea și încă una în carouri pentru fratele lui mai mare. Bărbații le poartă și ca haine, care să le țină de cald. Mama va primi o pătură deosebit de călduroasă, pentru manyatta.

Apoi plecăm cu mașinile la un magazin, unde se pot cumpăra alimente în cantități mai mari. Comandăm câte un sac de 25 de kilograme cu orez și mălai de bună calitate, diverse grăsimi pentru mâncare, praf de ceai, dulciuri, săpun și altele. În magazinul de alături se vând legume. Și aici comandăm mai multe kilograme de roșii, morcovi, varză, ceapă și portocale. Trebuie să mai cumpărăm și pentru noi câteva ceva, pentru că nu avem de gând să trăim numai din carne de capră.

Înainte să plecăm, James se mai duce repede la negustorul de tutun și cere să-i împacheteze 3 kg de tutun de mestecat. Pentru oamenii bătrâni, acesta este aproape la fel de important ca și mâncarea. Cu noi în mașină mai vine o femeie, îmbrăcată frumos, în stil tradițional. Este foarte fericită că poate merge cu mașina atâta drum. Aici este ceva normal, dacă ai loc în mașină, să mai iei persoane străine.

De la Maralal la Barsaloi

În sfârșit, putem pleca. James merge cu motocicleta în fața noastră. Acum există un nou drum până la Barsaloi, pentru că cel vechi nu mai era practicabil absolut deloc. Păcat, pentru că mi-ar fi plăcut să li-l arăt tovarășilor mei de călătorie. Drumul cel nou a fost dat în folosință abia acum câteva luni și de aceea, deocamdată se poate merge relativ bine. În anii trecuți nu aveai încotro și trebuia să mergi pe un drum ocolitor, prin Baragoi.

Trecem prin ultimele bălți formate de ploaie și gropi pline de noroi și, nu după mult timp, începe un urcuș considerabil. James lasă în urmă cu motocicleta sa un nor de praf gros și negru. Din când în când, ne ies în față bărbați și femei, care merg spre oraș. Femeile cară tigve pline cu lapte, pe care vor să-l vândă acolo. Pentru o astfel de afacere mică, ele merg zilnic ore întregi.

Tigvele sunt ușoare și se fac, încă din vremuri străvechi, din dovleac sau din lemn și sunt folosite ca vase. Masaii sau samburii leagă de ele panglici din piele brodate cu perle colorate sau împodobite cu scoici mici. Ca să poată refolosi tigvele, femeile le afumă seara cu un lemn aprins și astfel le sterilizează. De aceea, laptele miroase puțin a fum, fapt care mie mi-a plăcut în mod deosebit la cel pe care îl beam la mama în colibă.

Bărbații, de cele mai multe ori, trag după ei una sau mai multe capre, câteodată chiar o vacă, pe care vor să le vândă în Maralal. Se despart de animalele lor numai atunci când au nevoie urgentă de bani pentru ceremonii, nunți sau note de plată de la spital.

Chiar dacă șoferii noștri sunt nevoiți să pună în funcțiune tracțiunea pe patru roți, drumul pe care mergem este confortabil, în comparație cu drumul cel vechi prin tufișuri. Nici elefanți și nici bivoli nu ne taie calea și nu ne blochează trecerea. După o oră bună de urcat și de coborât, ajungem într-un sat mic, pe nume Opiroi. Unele femei stau cu copiii lor în fața colibelor și se uită

după mașini. Copiii mici, în parte dezbrăcați sau numai într-un tricou, ne fac cu mâna de pe marginea drumului. O biserică pe jumătate terminată domină piața cea mică. Mergem mai departe fără să ne oprim, pentru că vrem să ajungem cât mai repede la Barsaloi. Traversăm mereu albiile mici ale pâraielor secate. Aici, în ținut, lumea duce lipsă de apă.

Spre mirarea mea, văd multe cămile care, speriate de mașinile noastre, dispar în tufișuri, ca și cum ar fi filmate cu încetinitorul. Se pare că samburii au început, în ultima vreme, să crească mai mult cămile.

Ajungem pe o colină, aflată între două dealuri stâncoase. Imediat după ce trecem de ea, oamenii din Barsaloi ne pot recunoaște după norii de praf din zare, deși până la ei mai avem o jumătate de oră de mers. Astăzi ne așteaptă precis jumătate din sat.

La ultima oprire, Klaus vine cu propunerea să meargă el înainte în sat, cu unul din șoferi, ca să poată face în liniște pregătirile necesare pentru a filma sosirea și, totodată, reîntoarcerea mea. James este de acord și va încerca să-i explice acest lucru lui Lketinga. Până atunci, Albert și cu mine putem să vizităm școala, situată înainte de Barsaloi-River. A fost construită tocmai când am plecat eu din sat. În afară de câteva ziduri de temelie, nu se afla atunci nimic. Și astăzi mai lipsesc încă multe lucruri, așa cum constatăm mai târziu, dar copiii de aici, din ținut, au, în sfârșit, o școală.

La scurt timp după ce pleacă Klaus, mă cuprinde un sentiment de teamă. Oare ce va spune Lketinga, atunci când va vedea că primul venit este un străin și, pe deasupra, mai are și o cameră de filmat? Dar ceilalți oameni din sat, oare ce vor spune? Cei mai mulți nu știu ce este acela un film, iar Klaus vrea să instaleze camera pe stativ!

Nu prea sunt în apele mele când mă gândesc la acest plan, dar îndoielile mele puternice sunt spulberate de gândul la Napirai. În special pentru ea am vrut să fac din această călătorie un docu-

mentar, pentru ca să poată trăi cât mai multe din aceste evenimente. Dacă te gândești bine, părinții ei se reîntâlnesc după ani de zile. Poate că nu-și mai aduce aminte de vremurile din Kenya și, într-un anume fel, toate îi sunt străine. Ea se află între două culturi, dar trăiește doar într-una – cea a albilor. Inima mea bate pentru Africa mai mult decât a ei. Napirai vede lucrurile din perspectiva unei albe și, cu toate acestea, nu este considerată albă. Pentru ea nu este simplu. De aceea, vreau să filmez și să fotografiez cât pot de mult, ca să-i pot duce mai aproape familia africană.

Neliniștea mea ia amploare. Sunt curioasă și încordată la maxim. În depărtare se văd deja primele locuințe din Barsaloi. Pare să se fi extins ceva. Totuși, imaginea îmi este atât de familiară, de parcă abia aș fi plecat de aici.

Printre tufișuri și salcâmi se vede clădirea cea lungă a școlii. Ne apropiem cu mașina de o poartă, în fața căreia ne așteaptă deja directorul școlii. Ne întâmpină călduros. În spatele lui se află un zid, pe care vedem diverse picturi, una reprezentând un judecător în robă și cu tocă pe cap. Lângă el, doi copii joacă fotbal. A treia pictură reprezintă o masă cu un computer, la care lucrează un bărbat îmbrăcat într-un costum elegant. Deasupra picturilor este scrisă maxima: „Walk out productive". Aici, în stepa aceasta îndepărtată, pictura cu computerul, cel puțin, arată cam ciudat, mai ales că știu de la James că, de multe ori, ei duc lipsă de materiale de strictă necesitate, cum ar fi creioane și hârtie. În afară de asta, nici el nu se pricepe la computer.

Directorul ne conduce prin clădirea școlii, iar eu mă minunez ce a putut lua naștere aici, cu cele mai sărăcăcioase mijloace. Sălile de clasă sunt simple, dar aranjate practic. Ferestrele nu au geam de sticlă, în schimb sunt închise cu plasă de sârmă. Toată mândria directorului este o bibliotecă mică, cu câteva cărți. Copiii își pot lua de acolo o carte, pe care o citesc într-o sală goală și simplă. Bineînțeles, cărțile nu le pot lua acasă, pentru că în manyatta, din cauza fumului, se strică.

Câțiva copii se uită curioși prin grilajul de la ferestre și îi admiră pe oaspeții albi. Într-un colț al curții, alții stau aliniați și așteaptă să-și umple farfuriile de aluminiu cu ugali, un fel de mămăligă. Toți dau impresia că sunt timizi, dar mulțumiți. Eu sunt sigură că sunt mândri de faptul că părinții lor i-au putut trimite la școală. Oare ce ar spune fiica mea, dacă ar trebui să meargă aici la școală?

Indiferent de cât de interesantă și emoționantă este vizita la școală, vreau să merg acum în sat și să-mi revăd, în sfârșit, familia. Ei, precis, nu au înțeles de ce noi tot nu apărem, din moment ce a trecut atâta vreme de când au văzut norii de praf.

În sfârșit, coborâm încet cu mașina panta abruptă a râului Barsaloi și traversăm albia uscată, lată de 150 de metri. Încă câțiva metri și am ajuns în sat. Pe dreapta și pe stânga drumului se văd primele colibe.

Inima îmi bate cu putere, și încerc să cuprind cu privirea cât pot de mult. Oare unde este Lketinga? Oare unde mă va aștepta? Este în sat sau așteaptă într-o colibă, ferit de toate privirile curioase? Au apărut atâtea colibe din lemn, încât nu știu încotro să mă uit mai întâi. Pretutindeni văd oameni. Sus, în stânga, recunosc misiunea. Mi se pare că este mai mică decât înainte. De asemenea, lipsesc bananierii cei verzi. În schimb, biserica este gata. Copiii sar după noi, la ceva distanță în spatele mașinii.

Acolo! În sfârșit, descopăr cea de-a doua mașină a noastră și motocicleta lui James. Șoferul nostru oprește direct lângă el. Când mă pregătesc să cobor din mașină, cam buimăcită, văd două mâini țâșnind în mașină prin fereastra deschisă, care mă iau de gât și cineva începe să mă sărute. Aud spunându-mi-se întruna: „Oh Corinne, oh Corinne!", dar eu nu știu ce se întâmplă, cu atât mai puțin cine mi-a sărit de gât. James vine repede și îl dă la o parte pe acel bărbat emoționat.

LKETINGA

În sfârșit, reușesc să cobor. Cam la douăzeci de metri în fața mea, îl zăresc pe Lketinga sub un salcâm. Înalt și mândru, stă cu picioarele încrucișate elegant, în poziția tipică unui masai.

Știu, el nu se va mișca nici un pas. Nu se cade ca un sambur tradițional să vină în întâmpinarea unei femei. Așa că mă îndrept eu către el, sub privirile curioase ale oamenilor de jur împrejur. Îmi simt capul gol. Nu mai pot să gândesc nimic, aud numai zvâcnirile inimii mele. Acești câțiva metri mi se par infinit de lungi și de îndepărtați.

Ca și înainte, Lketinga este foarte înalt și suplu. Își sprijină mâna stângă pe coapsă, în timp ce cu dreapta se reazemă elegant de un baston lung. Deasupra straielor sale roșii, prinse în jurul coapselor și a unui tricou galben, poartă un șal mare alb, cu puncte albastre. În picioare are, ca de obicei, sandale făcute din cauciucuri vechi. În afară de bastonul lung, mai ține în mână un rungu. Pe coapsa dreaptă, se vede ieșind de sub tricou teaca din piele a tesacului său.

Toate aceste lucruri le cuprind cu privirea, în timp ce mă îndrept spre el. În același timp, îl aud râzând și spunând cu vocea lui blândă, ușor răgușită: „Hey, you are looking big, very big, like an old Mama!" Acest salut îmi alungă jena, și îi răspund în glumă: „Și tu arăți ca un bărbat în vârstă."

Ajunsă la el, îl privesc în ochi și atunci totul se petrece cumva ca de la sine. Ne cădem unul în brațele celuilalt, ne salutăm și ne strângem la piept cu toată dragostea. Nu contează că aici nu se obișnuiește așa ceva. Nu a fost planificat și este ceva firesc. După câteva secunde mă desprind de Lketinga și îl privesc în față. Ne urmărim reciproc cu privirea. El arată cu mult mai bine față de acum șase ani, când s-a întâlnit Albert cu el la Maralal, ca să-i dea cartea. Fotografiile pe care le-a adus de la această întâlnire m-au impresionat puternic. Astăzi, dimpotrivă, recunosc

pe fața lui mult din frumusețea de odinioară. Ca și înainte, are un profil minunat. Trăsăturile feței sunt minunate, nasul nu este mare și buzele sunt frumoase și pline. Când râde, dinții lui albi, cu știrbitură, strălucesc. Pometii sunt și mai puternici decât înainte, fapt care face ca obrajii să pară ușor supți. Pe fruntea înaltă s-au format între timp câteva riduri, în schimb, părul lui creț și scurt este încă aproape negru. În găurile mari ale urechilor, lărgite conform obiceiului samburilor, atârnă niște inele de metal mici, din argint.

În timp ce glumim, îmi ia mâna cea dreaptă, pe care am o brățară de argint, o ridică și întreabă puțin mirat: „What is this? De ce nu mai porți brățara pe care ți-am făcut-o cadou de nuntă? Ce brățară este aceasta și ce reprezintă ea?" Luată prin surprindere, îi răspund puțin jenată, dar râzând: „Tu însuți ai spus că m-am îngrășat. A trebuit să dau jos brățara noastră, pentru că-mi era prea strâmtă." El dă din cap, fără să înțeleagă.

Primele secunde m-au răscolit foarte tare și simt cum ochii încep să mi se umple încet cu lacrimi. O, Dumnezeule, numai să nu plâng acum! Mă întorc puțin cu spatele la Lketinga, ca să-mi ascund emoția. Dar el a observat deja și îmi ia din nou mâna: „Don't cry! De ce plângi? Nu este bine." Respir adânc, îmi mușc buzele și încerc să-mi păstrez calmul. În nici un caz nu am voie să vărs lacrimi în fața atâtor priviri! Aici, o femeie adultă nu are voie să plângă. Ca să schimb subiectul, îl întreb de mama. Lketinga îmi spune, dând din cap: „Okay, okay, mai târziu te duc la mama. Pole, pole – încet, încet."

Abia acum îl văd pe Klaus, stând într-o parte și filmând tot. La el nici nu m-am mai gândit! Treptat se apropie și Albert, pe care fostul meu soț îl salută prietenos cu o strângere de mână și râzând. Se vede pe fața lui Lketinga cât de mândru este de vizita lui. Ca și înainte, se mișcă liniștit și grațios. Singura care este agitată se pare că sunt eu. Cu toate acestea, mă mir cât de simplu și de firesc, aproape în joacă, pot discuta cu Lketinga. Parcă nici nu ar

fi trecut atâția ani. Ne-am putut relua imediat limba „noastră" familiară, o engleză simplă, infiltrată cu cuvinte ale masailor. Încă de la început, conversația noastră este presărată cu poante și așa mă întreabă acum, râzând și dând din cap: „De ce ți-ai vopsit părul în roșu ca un războinic? Doar ești o mamă bătrână!"

Deodată, privirea lui se întunecă, iar între sprâncenele lui își face apariția o încruntare amenințătoate, care, înainte, îmi prevestea ceva neplăcut. Mă întreabă cu o voce serioasă: „Unde este copilul meu? De ce nu a venit copilul meu aici?" Pentru un moment, inima mi se oprește, după care începe să bată de două ori mai tare. Mă uit fix în ochii lui și-i explic că Napirai trebuie să lucreze, în momentul de față, mult pentru școală, dar că mai târziu, când va termina cu toate, precis va veni și ea la Barsaloi. Fața lui se destinde și, în timp ce mă cercetează cu privirea, îmi spune: „Okay, it 's okay. I wait for my child. I really hope that she will come."

Mă uit în direcția unei clădiri lungi și îl recunosc pe fratele mai mare al lui Lketinga, Papa Saguna. Stă la umbră, împreună cu alți bărbați și se uită la noi. Bucuroasă, îi fac cu mâna, la care el se ridică și vine la noi. Ne salutăm cu o strângere de mână călduroasă, dar plină de respect. El este, ca să spunem așa, capul familiei, deoarece tatăl nu mai trăiește și astfel, cuvântul său, ca fiind cel mai bătrân, are mare importanță. Vorbește doar limba maa, ceea ce m-a făcut să mă înțeleg greu cu el. Dar acum zâmbește, fapt care mă face să mă simt ușurată. Înainte nu știam niciodată dacă lui îi plăcea de mine sau nu. Într-un fel oarecare, mi se părea ca fiind cel mai sălbatic din toată familia. Când vorbește cu vocea sa răgușită, se aude de parcă s-ar certa cu cineva. El ne-a însoțit, în calitate de naș, atunci când am fost la Mombasa să ne căsătorim. Nu pot să uit mirarea lui copilărească, atunci când a luat contact cu viața de la oraș. La Mombasa, mulțimea de turiști pe jumătate dezbrăcați și întinderea de apă, l-au speriat rău. Aici, în mijlocul tufișurilor, el este precis cel mai rezistent din familie. Mă bucur foarte tare că se află și el aici. Mai târziu, aflu de la

James că, deși avea febră, a mers patru ore din satul său până aici ca să fie prezent la sosirea mea.

Lketinga se îndreaptă acum spre o enclavă mare și îngrijită. Merge înaintea noastră și pe mine mă fascinează din nou mișcările acestui bărbat. Ne apropiem de o casă de lemn verde, îngustă, lungă cam de zece metri, cu acoperiș din tablă ondulată. La scurt timp după aceea, aflăm că este casa lui James și a familiei lui. Din toate direcțiile aud întruna: „Supa, Mama Napirai. Serian a ge? Hallo, Mama Napirai, ce faci?"

Străbatem mărăcinișurile înalte cam de doi metri, care încep direct lângă casă. Aceste îngrăditure servesc ca protecție împotriva animalelor sălbatice și împrejmuiesc proprietatea întregii familii. În timpul zilei există doar o singură ieșire, iar seara, după ce se întorc animalele, este baricadată cu grijă.

La fiecare câțiva metri dau mâna cu câte cineva și văd tot felul de fețe. Cele mai multe sunt femei. Toate se uită fericite la mine și mă întreabă, în afară de obișnuitul „Supa", dacă îmi mai amintesc de ele. Pe unele le recunosc din prima, pe altele, chiar nu știu, în momentul respectiv, de unde să le iau. O femeie foarte bătrână, cu o grămadă de dinți lipsă, mă salută cu o privire strălucitoare și mă scuipă pe mâini, în semn de binecuvântare. Îi recunosc imediat fața bătrână, plină de riduri. Este mama fetei pe care am vizitat-o atunci în colibă, la câteva ore după ritualul inciziei. Locuia în vecinătatea noastră, a fost măritată la doisprezece ani și, așa cum este obiceiul samburilor, a fost supusă acelui ritual groaznic în dimineața nunții. Tare mi-aș dori să o întreb pe această femeie de fiica ei, pentru că-mi amintesc foarte bine de ea. Era un copil foarte vesel. Dar aici, mai ales oamenii mai în vârstă, nu înțeleg decât limba maa, pe care eu, din păcate, în afară de câteva expresii, nu o înțeleg. Dintr-odată mă simt neajutorată, pentru că mi-aș dori să spun atâtea lucruri și, singurul lucru pe care pot să-l fac este să stau fără să scot nici un cuvânt. Și cu mama va fi la fel.

James mă împinge mai departe. În enclavă se mai află încă alte trei manyattas mai mari și încă alte două mai mici, în care sunt ținuți iezii în timpul zilei, atunci când caprele sunt la păscut. Feții, însă, sunt luați chiar în manyatta de locuit. Pereții unei manyatta sunt făcuți din pari de lemn subțiri, legați strâns unul lângă altul. Pe alocuri, se desprinde băligarul uscat de pe pereți. Acoperișul este făcut din piei de capră, rogojine din sisal lucrate manual, câțiva saci și bucăți de carton. Toate sunt așezate în așa fel în straturi, încât să protejeze de ploaie. De obicei, în fața colibei se află o piele de vacă făcută sul, lemne de foc stivuite și împletituri de răchită ovale, care, în caz că cineva se mută, sunte legate pe spatele măgarilor ca suport de transport. Între ele trebuie să încapă toată averea.

În jurul manyattelor, păsările ciugulesc într-un pământ nisipos, roșu-maroniu. Mă mir de mulțimea de păsări pe care o văd, pentru că la samburi creșterea păsărilor este ceva cu totul neobișnuit. Atunci când am apărut eu cu prima găină, s-a produs mare agitație. Nimeni nu știa ce vreau să fac cu acest animal, pentru ei nefolositor. Pe vremea aceea, ei nu mâncau nici carne de pasăre, nici ouă, iar mama își făcea griji cum să o protejeze de animalele sălbatice. În plus, își făcea probleme că găina ar putea atrage păsări de pradă, ceea ce ar fi fost periculos pentru iezișori. Iar acum, aici sunt cel puțin zece găini. Când James vede că mă mir, îmi spune mustăcind: „Doar tu ne-ai învățat ce putem face cu aceste animale! Soția mea folosește acum, din când în când, și ouă la gătit. Ce nu mâncăm, vindem la noi, în magazinul cel mic, surorilor de la misiune." Iar o noutate interesantă! Pe vremea părintelui Giuliani nu existau aici surori.

Mama

James îmi întrerupe gândurile, spunând: „O să-ți arăt mai târziu tot, acum mergem să o salutăm pe mama. Ne aflăm chiar în fața

colibei ei" și îmi arată o manyatta de înălțimea unui om. Tocmai când vreau să mă aplec și să mă strecor prin intrarea cea mică, James mă oprește, șoptindu-mi: „Nu, nu, las-o pe mama să iasă, coliba este mică și, la fumul pișcător de acolo, nici nu vă puteți saluta cum trebuie. În plus, are și mama un motiv să mai iasă afară."

James spune câteva propoziții în limba maa în direcția intrării, după care o aud pe mama cum se ridică și iese, după puțin timp, din manyatta, în poziție cocoșată. În sfârșit, mama se află în fața mea – după mai mult de paisprezece ani! Copleșită, constat că, în tot acest răstimp, nu s-a schimbat aproape deloc. Eu mi-o imaginam mult mai bătrână și mai slăbită de puteri. În loc de asta, văd stând în fața mea o mamă chipeșă și maiestuoasă. Ne întindem mâinile una spre cealaltă și, în timp ce ele se cuprind, ne privim reciproc. Nu scoatem nici un cuvânt și, totuși, ne spunem multe.

Dumnezeule, ce aură are această femeie! Încerc să citesc în ochii ei ușor tulburi. În cultura samburilor nu se cade să iei pe cineva cu exuberanță în brațe și să-ți arăți impulsurile afective. Ei încearcă să ascundă sentimentele puternice, uitându-se, serioși și nemișcați, în gol. Noi ne ținem încă de mâini și mi se pare o veșnicie.

Mi-aș dori atât de tare să-i spun cât de importantă este pentru mine această vizită și că, în toți acești ani, am sperat din toată inima să mai am o dată ocazia să stau față în față cu ea! Aș vrea să-i spun că a fost prezentă în toate rugăciunile mele, că este unul dintre cei mai importanți oameni din viața mea afectivă și încă multe altele. În loc de asta, stau acolo, fără să spun nimic și nu pot vorbi decât cu expresia ochilor mei și cu inima.

Deodată, își întinde mâna dreaptă și îmi cuprinde fața, îmi apasă delicat bărbia și-mi șoptește: „Corinne, Corinne, Corinne!" Zâmbește fericită. Acum vraja s-a rupt. O îmbrățișez și nu pot să nu-i dau un sărut pe capul ei cu păr grizonat. În acest moment, sunt nespus de fericită pentru că am găsit curajul necesar de a mă întoarce aici. Simt că și pentru ea, acesta este un moment foarte înduioșător.

Pentru câteva secunde, gândurile mele se întorc la prima noastră întâlnire. Atunci, când l-am găsit, în sfârșit, pe Lketinga, după lungi căutări pline de aventuri, aici, la Barsaloi, ne-am așezat bucuroși în manyatta pe pielea de vacă. În timp ce discutam emoționați și fericiți, mama a intrat ghemuindu-se în colibă, s-a așezat în fața noastră și s-a uitat la mine, fără să spună nimic. Mie mi se părea încruntată. Între noi nu se afla decât vatra din care ieșea fum. Ca și astăzi, privirile noastre se cercetau reciproc și încercau, timp de câteva minute, să citească ce scrie pe fața celuilalt. Atunci ea a spart gheața, întinzându-mi mâna ca să ne salutăm. Astăzi mi-a atins fața.

Răscolită și emoționată de întâlnirea cu Lketinga și cu mama, încep, pur și simplu, să vorbesc, ca să lupt împotriva lacrimilor care mă podidesc. Îi fac complimente de cât de bine arată. Are și acum o față plină și aproape lipsită de riduri, numai că este ceva mai mică și mai slabă. Părul de pe cap este tuns scurt și grizonat, ceea ce face ca ochii săi să pară și mai împăienjeniți. Din cauza vetrei deschise din manyatta și a fumului care iese de acolo, ea are, ca mulți alți samburi, probleme cu ochii. În afară de câteva șiraguri de perle colorate la gât, mai poartă ca podoabe niște cercei din perle de sticlă și alamă. La încheieturile de la mâini și de la picioare recunosc brățările înguste de argint de odinioară, care i-au intrat între timp adânc în carne. La nuntă, am primit și eu de la Lketinga o brățară asemănătoare. Am purtat-o atâta vreme, până când am făcut răni dureroase la încheieturi, care nu s-au mai vindecat luni de zile. Și astăzi se mai văd cicatricele.

Îmbrăcămintea mamei constă dintr-o kanga albastră veche, pe care și-a pus-o în jurul umerilor și o fustă maro, cârpită în multe locuri. Mă bucur că i-am adus trei fuste noi. James ar fi putut să-i cumpere și el, din banii pe care i-am trimis ca ajutor, o fustă, mă gândesc eu. Dar la ei, o haină este purtată atâta vreme cât ține și oricum, bătrânii sunt de părere că, mai mult de o haină, nu pot îmbrăca.

Mă dau.într-o parte și astfel o poate saluta și Albert călduros și respectuos pe mama. Ea își amintește de vizita lui anterioară și se bucură să-l vadă. Pe Klaus, în schimb, îl privește cu ceva scepticism. Încă nu îl cunoaște, iar cu camera lui i se pare cam periculos. În conversația noastră, James și Lketinga preiau rolul de traducători. Aduc pătura nou cumpărată și i-o dau mamei. Dar, în loc să se bucure, ea se încruntă și atunci eu mă întreb, puțin nesigură, oare ce nu-i convine. Mai târziu, aflu că se simțea prost, pentru că vedeau și ceilalți oameni ce cadouri primește ea, acest lucru provocând numai invidie și neliniște.

Ca să o înveselesc, caut în rucsacul meu albumul cel mic cu fotografii de-ale lui Napirai, pe care l-am pregătit special pentru ea și pentru Lketinga. Când am sortat fotografiile, am început cu cele mai noi și, pe măsură ce răsfoiești mai departe, Napirai este tot mai mică. Mama și cu Lketinga se așază imediat și încep să se uite la poze. Tatăl se minunează cât de mare este fiica lui și râde: „Este la fel de lungă ca și mine." Mama întreabă la fiecare poză dacă aceasta este tot Napirai. Ea nu prea poate orândui cum trebuie mulțimea de situații, pe care eu le-am ales intenționat. Dar, cu cât Napirai este mai mică în poze, cu atât mama devine mai vioaie. Între timp, s-au strâns mai mult de zece capete, care se apleacă asupra albumului. Toți vor să o vadă pe Napirai. Și Papa Saguna, fratele mai mare al lui Lketinga, se uită interesat și începe să râdă din inimă, astfel încât îi pot vedea dinții perfect albi și ochii strălucitori. La poza în care Napirai este cu caprele, se discută aprins. Când ajungem la ultimele fotografii, mama trece tandru cu mâna peste ele și spune: „Da, acum o recunosc pe micuța mea Napirai." Se uită la mine fericită și râde. După ultima poză închide albumul, îl ascunde sub kanga și mulțumește spunând: „Asche oleng."

O FAMILIE MARE

Acum, James ne invită să mergem la el în casă, ca să ne prezinte familia sa. Soția lui a pregătit chai, adică ceaiul tradițional, foarte dulce, amestecat cu lapte de capră. De la manyatta mamei sunt numai douăzeci de pași până la intrarea în casa lui modestă. În fața ei zburdă câțiva copii, care ne urmăresc curioși la fiecare pas. În prag apare o femeie tânără, drăguță și plăcută. James ne-o prezintă ca fiind soția lui, mama Saruni. Saruni, o fetiță de trei ani, foarte vioaie, este prima lor fiică.

Conform obiceiurilor samburilor, părinților nu li se spune pe nume. Dacă se întâmplă, totuși, acest lucru din greșeală, atunci, cel care a greșit trebuie să-i facă cadou celuilalt o capră. Prenumele sunt considerate ca ceva foarte personal. Dacă o pereche nu are încă copii, atunci femeia este numită „mparatut", iar bărbatul „lepayian". În momentul în care se naște un copil, atunci cei doi părinți sunt strigați de către membrii comunității Mama sau Papa, urmat de numele copilului. Numai dacă cineva nu este în acel moment acolo, atunci ai voie să-i pronunți numele. În prezența persoanelor străine nu se pronunță decât numele de familie și din ce tată și mamă provin.

Acest obicei ciudat despre pronunțarea numelui mă pune într-o situație neplăcută, pentru că nu prea știu cum să-l strig pe Lketinga. Înainte îi spuneam mereu „Darling", ceea ce astăzi ar fi nepotrivit. Nici „lepayian", adică „soț" nu vreau să-i spun, pentru că suntem divorțați și nu vreau să provoc speranțe greșite. „Papa Napirai" ar fi, poate, o soluție, dar nu prea îmi vine să rostesc aceste cuvinte. Nu-mi va fi ușor să încep cu el o conversație de la o distanță de doi, trei metri. Vrând-nevrând, vom alerga mereu unul către celălalt, ne vom privi sau va trebui să ne tragem de mânecă, ca să ne facem atenți și să putem vorbi.

Soția lui James mi s-a părut simpatică de la început. La prima vedere nici nu ai crede că este o femeie sambur. La fel ca și James, a frecventat și ea o școală. Ea nu poartă la gât podoabe tradiționale,

ci un lanț finuț, modern, din perle negre și aurii, iar părul ei nu este ras, așa cum obișnuiesc femeile aici, ci împodobit într-un mod rafinat și îndrăzneț cu o basma. Este îmbrăcată modern, cu o jachetă tricotată și o fustă grena. Ea și cu James se detașează de restul familiei, de parcă ar trăi într-o altă epocă. Cu o mână îl ține în brațe pe cel mai mic copil al lor, iar cu cealaltă, ne salută pe noi. În ciuda aspectului modern, pare a fi timidă, deoarece vorbește încet și ne privește doar câteva secunde.

Intrăm în sufragerie, o încăpere spațioasă, cu mese de lemn simple, scaune și taburete. Pereții sunt decorați cu cele mai diverse lucruri. Lângă două fotografii de nuntă, în care James este împodobit ca un războinic tradițional, atârnă o fotografie de-a lui, în care este îmbrăcat într-un costum închis și cu cravată. Ce contraste! O fotografie a unor miniștri kenyeni, un poster uriaș cu echipa de fotbal braziliană și un ursuleț agățat într-un cui, lângă o cruce creștină, toate acestea formează niște contraste, care mă fac să râd în sinea mea. Privind cu ochii unui cetățean al Europei Centrale, totul pare sărăcăcios și, în parte, ciudat. Firește, dacă îmi aduc aminte de viața noastră din manyatta, această încăpere mi se pare aproape luxoasă.

Eu mă așez pe un taburet, iar Lketinga se așază și el de partea cealaltă a mesei. Își pune picioarele sale lungi unul peste celălalt și, cu mâinile lui suple, cuprinde bastonul subțire, fără de care nu merge nicăieri. Acesta îi ține, într-un fel, loc de suliță. Întreaga lui ținută are un aer impozant și, într-un oarecare fel, feminin. Sunt foarte fericită că-l văd într-o stare atât de bună, pentru că, în definitiv, este și rămâne tatăl fiicei mele, iar ea trebuie să fie mândră de el. Lketinga stă neclintit și se uită la mine.

Brăzdez cu privirea camera, în timp ce soția lui James pune pe masă niște căni de ceai din email și termosuri. Eu nu-mi mai revin din mirare. Termosuri! Astfel, ei pot păstra ceaiul făcut, pentru mai mult timp. În cazul acesta, plasticul se dovedește a fi un adevărat progres! Lemnul de foc este prețios, iar dacă focul tot

arde, atunci pot face ceai pentru toată ziua, fără să mai risipească încă o dată lemn.

În timp ce discut cu Lketinga, James, Albert, Klaus și șoferii noștri discută și ei și se miră. Lângă Lketinga, la perete, stă ghemuit fratele lui mai mare și ascultă potopul de cuvinte englezești, pentru el neobișnuite. Îl rog pe Lketinga să-i traducă că tare mi-aș dori să o văd pe Saguna și să-i dau personal un cadou. Papa Saguna îmi spune că fiica lui este plecată în fiecare zi cu vacile, dar că se va duce mâine acasă și o va înlocui la păscutul vacilor, ca să poată veni Saguna poimâine aici. Abia aștept să o văd pe fetița de atunci! Ea a locuit cu mama și cu mine în aceeași manyatta. La început îi era frică de fața mea albă. Mai târziu, dimpotrivă, se îmbolnăvea de dorul meu, de fiecare dată când plecam pentru câteva zile la cumpărături și nu voia să mănânce decât atunci când mă întorceam. Câteodată, când mă duceam la râu ca să aduc apă sau să spăl rufe, o luam cu mine. Ea se bălăcea într-o băltoacă și chiuia de plăcere. Odată, i-am adus din Elveția o păpușă maro, care, la început, aproape a declanșat o revoltă în rândul locuitorilor satului, pentru că aceștia credeau că este vorba despre un copil mort. Sunt curioasă cum arată Saguna acum și dacă-și mai aduce aminte de mine.

Sorb din ceaiul fierbinte și dulce și simt cum încep să mă liniștesc. Acest ceai declanșează în mine un sentiment de patrie. Lui Klaus i se pare oribil, iar Albert preferă și el să aducă o sticlă de apă din mașină. Pentru mine, însă, este ca cea mai bună șampanie. De multe ori, băutura aceasta era singurul aliment pe care-l aveam la dispoziție.

Afară, în fața intrării, două fete mai tinere stau pe jos. Atunci, îl întreb pe Lketinga de sora vitregă a lui Napirai. El se întoarce și le spune ceva celor doi copii. Una din ele intră timidă în cameră. Imediat recunosc o anume asemănare cu fiica mea, mai ales ochii și fruntea. Îi fac cu mâna zâmbind, dar ea nu îndrăznește să vină la mine. Lketinga vorbește cu ea pe un ton hotărât, după care

fetița, sfioasă, își ia inima-n dinți și mă salută, fără să ridice privirea. Și Napirai a fost și este și astăzi, încă, un copil timid. Oare depinde de genă? Shankayon are nasul marcant al tatălui ei, în timp ce la Napirai se vede clar că a moștenit mai degrabă nasul rotund al bunicii ei africane.

Lketinga îmi spune că fiica lui merge la școală, după care face cu mâna un gest ușor disprețuitor. Pentru el, școala nu are nimic de-a face cu viața adevărată, de aceea mi se pare de apreciat faptul că el, totuși, îi oferă singurului său copil această posibilitate, aici, în Africa. Ca și până acum, tatăl este acela care hotărăște dacă un copil are voie să meargă la școală sau nu, deși noul guvern a introdus obligativitatea școlii. La vârsta ei de opt anișori, drăguța Shankayon este foarte înaltă. Pe lângă ea zburdă Saruni, în vârstă de trei ani, care se uită la noi curioasă și fără rețineri.

Tatăl ei, James, povestește mândru că, în afară de fratele lui mai mare, toată familia locuiește aici în enclavă. Până și mama a venit aici de pe partea cealaltă a satului, acolo unde am trăit noi înainte, ca să fie mai aproape de ei. Pe deal nu mai există oricum nici o manyatta, toți s-au mutat în sat. Întreb mirată de ce. James răspunde râzând: „Doar vezi cum s-a extins și cum s-a schimbat Barsaloi. Astăzi avem aici în sat o sursă de apă, unde curge în permanență, printr-o conductă, apă potabilă curată. Nimeni nu mai este nevoit să meargă atâta drum, ca să aducă apă de la râu."

Eu nu pot decât să mă minunez întruna de ceea ce văd că s-a făcut aici, în ultimii paisprezece ani. James ne face semn spre curte și ne arată o clădire mică din tablă ondulată. „Acolo este baia și toaleta noastră", ne spune el mândru. Mai târziu, constat că toaleta este un closet turcesc, iar baia este o încăpere goală, în care se află un spălător din plastic, care stă pe pământ. Cât de simplă o fi toaleta aceasta, mă bucur că nu mai sunt nevoită să dispar în tufișuri, după care să ard hârtia folosită. Între un salcâm și toaletă pe o frânghie atârnă rufe la uscat. Da, această enclavă îți inspiră ceva pașnic. James a aranjat, într-adevăr, totul foarte bine.

Lketinga îmi întrerupe gândurile, întrebându-mă: „Știi câte magazine sunt acum aici?" Eu dau din cap în sens negativ și aștept nerăbdătoare să aflu. „Acum avem în Barsaloi paisprezece magazine, trei măcelării și un bar cu bere. Este o nebunie, nu?" Într-adevăr, aceasta este o mare surpriză. Totuși, acum șaptesprezece ani am fost prima care a pus pe picioare un magazin alimentar rezonabil. Când se termina toată marfa, nu mai aveai în tot Barsaloi și în împrejurimi nici o posibiltate să cumperi ceva. Mă bucură foarte tare faptul că astăzi poți găsi în permanență alimente suficiente. Tot ceea ce am văzut și am auzit în timpul scurt de când mă aflu aici, îmi creează impresia că viața, de altfel ca și până acum sărăcăcioasă și dură, a devenit mult mai ușoară. Desigur, datorită sprijinului nostru financiar și familia mea africană a dus-o, în toți acești ani, ceva mai bine decât au dus-o mulți alții.

Ca și cum Lketinga ar fi ghicit gândurile mele, se uită la mine și-mi spune: „Really, viața este acum mult mai bună. Poate vrei să rămâi din nou aici?!" Apoi râde și dinții lui albi strălucesc. Puțin jenată, dar mucalită, îi răspund: „Doar te-ai căsătorit din nou cu o femeie tânără. Unde este?" Imediat devine serios, face un gest supărat cu mâna și răspunde scurt: „I don't know – somewhere!" Din cât se vede, nu vrea să vorbească despre ea, așa că schimb subiectul.

În pragul ușii apare, din când în când, fiul cel mic, de doi ani, al lui James. În cinstea editorului meu, el a fost botezat Albert. Identitatea de nume pare să nu îl impresioneze prea mult, pentru că, imediat ce vede o față albă, începe să plângă și fuge de acolo. Sora lui, Saruni, dimpotrivă, este mult mai sociabilă. Încet, încet, se furișează lângă mine. Este atât de drăguță, încât aș lua-o imediat în brațe. Îmi amintește foarte tare de Saguna.

Stefania – între timp am aflat că pe soția lui James așa o cheamă – stă în încăperea mică de lângă intrare, care servește drept bucătărie. Fără să o întrebi ceva, ea nu spune nimic. În „bucătărie"

nu se află decât vatra, ce-i drept, nu pe jos, așa cum se obișnuiește, ci ceva mai sus, astfel încât să poți găti în picioare. De jur împrejurul vetrei zidite se află un loc mic pe care să pui ceva, iar în stânga peretelui atârnă câteva oale, căni și farfurii. Apa stă pe jos, într-o canistră de 20 de litri.

James ne întreabă dacă ne este foame, dar Lketinga protestează imediat hotărât: „Nu, trebuie să mâncați mai târziu o capră! O tai pe cea mai bună și mai mare, special pentru voi." Albert spune că nu este nevoie și, ca fost vegetarian și iubitor de animale, se strâmbă. Dar James spune hotărât: „Ba da, bineînțeles că este nevoie. Ce-o să spună oamenii, dacă la întoarcerea ta noi nu tăiem cea mai bună capră?" Când vede fețele ușor consternate ale lui Albert și Klaus, Lketinga râde cât îl ține gura. Dar, până la sosirea turmei diseară, mai durează cam două ore. Ar trebui să profităm de timpul acesta și să ne stabilim locurile de dormit, înainte să se întunece.

Tabăra noastră

Mergem la misiunea din apropiere. Pe drum trebuie să dau întruna mâna cu lumea și mereu aud spunându-mi-se: „Mama Napirai! Supa! Serian a ge?" Într-adevăr, este impresionant felul în care sunt întâmpinată după toți acești ani. La misiune îi recunosc pe paznic și o angajată. După cum știam, părintele Giuliani nu mai este aici. În locul lui, ne întâmpină un părinte tânăr din Columbia și ne urează bun venit pe domeniul lui. Bineînțeles, nu are nimic împotrivă dacă ne instalăm corturile aici, sus, pentru câteva zile. El administrează misiunea de câțiva ani și a auzit deja de femeia masai albă.

Ducem mașinile pe terenul misiunii și parcăm pe o suprafață dreaptă, pentru că pe fiecare acoperiș de la mașină vom pune câte un cort. Șoferii încep imediat să le instaleze și, peste o jumătate

de oră, locurile de dormit pentru tovarășii mei de călătorie sunt gata pregătite.

Tocmai când șoferii se pregătesc să instaleze cortul meu pe jos, vine Lketinga. Se uită cu ochi mari la corturile de pe mașini și întreabă enervat: „What is this?" Eu râd și îi explic că acestea sunt „casele" lui Albert și a lui Klaus. Ca de obicei, atunci când ceva i se pare nou și neobișnuit, dă din cap și bombăne: „Crazy, really crazy! Cum poți să dormi acolo sus?" Precaut, se urcă câteva trepte pe una din scări și bagă capul în cort. Îl auzim cum râde în hohote și cum comentează, amuzându-se: „Yes, oh yes, arată, într-adevăr, bine!"

Mai mult ca sigur, el nu a văzut niciodată până acum un cort, iar unul pe o capotă de mașină nici atât. Îmi dau seama că toată situația trebuie să i se pară foarte ciudată, mai ales că la samburi nu se obișnuiește ca oaspeții să-și aducă propria lor casă cu ei. Dacă îi prinde noaptea pe drum, ei pot ruga pe oricine să le ofere adăpost. Trebuie, numai, să respecți anumite reguli. Astfel, îmi aduc aminte că fostul meu soț avea voie să înnopteze doar la femeile care aveau un fiu de vârsta lui. Probabil acesta este un obicei care are rostul de a preveni adulterele.

După ce Lketinga a inspectat corturile de pe mașini, întreabă îngrijorat unde voi dormi eu, aici, sau în manyatta mamei. Îi arăt către șoferi, care tocmai îmi instalează cortul și-i răspund: „Prima noapte dorm aici în cort, până mă obișnuiesc puțin. Apoi aș vrea să dorm o noapte la mama." „Okay, no problem", spune el degajat, după care se duce la șoferi și-i ajută să așeze corturile.

Îl urmăresc ce face și mă minunez, pentru că la samburi construitul unei case este exclusiv treaba femeilor. Ele taie și cară crengi groase și subțiri pentru scheletul manyattei. Apoi, adună băligar și lut pentru tencuirea pereților și pentru acoperiș. De aceea, casa îi aparține întotdeauna, inclusiv lucrurile din casă, femeii. Bărbații nu posedă case.

În anii tinereții, ca războinici, învață să supraviețuiască în sălbăticie fără o manyatta proprie. După ritualul de circumcizie,

ei părăsesc casa mamei și trăiesc într-o colectivitate de bărbați, undeva, în tufișuri. În acest timp, dorm noaptea în aer liber, afară, la vaci. Când plouă, își întind o piele de vacă peste cap și așteaptă până apare din nou soarele, ca să-și poată usca kanga. În orice caz, câteva lucruri personale își pot păstra în coliba mamei lor și, după mai mult timp, pot înnopta, din când în când, acolo. Totuși, nu au voie să mănânce nici măcar o dată în fața mamei. Femeile cărora li s-a făcut incizia, asta însemnând femeile măritate, nu au voie să vadă niciodată mâncarea unui războinic.

Aseară, în lodgea din Maralal, James ne-a povestit ce grea a fost pentru el această perioadă de războinic. Pentru că a fost la școală, el nu prea a crescut în manyatta, ci a dormit cu colegii lui în camere normale. La scurt timp după circumcizie, atunci când a fost nevoit să se mute și el în tufișuri, ca să pască vitele și să treacă prin ritualurile tradiționale, a fost cam neobișnuit pentru el. Nopțile, mai ales, au fost dure. S-a trezit dintr-odată afară, pe o piele de vacă și, din cauza zgomotelor necunoscute, nu putea să doarmă. De fiecare dată când se trezea, încerca zadarnic să pipăie pereții.

Între timp este gata și cortul meu iglu și Lketinga tocmai înfige ultimul țăruș în pământ. Sunt impresionată cu câtă bunăvoință a dat și el o mână de ajutor. Înainte, când era ceva de făcut care i se părea neobișnuit, spunea de multe ori: „Ah, nu știu cum se face, fă tu singură!" Începem să ne aranjăm bagajul, iar eu îmi duc cele două genți mari ale mele în cort. Nu durează mult, iar Lketinga își bagă capul în cort, arată spre genți și mă întreabă: „Ai adus cadouri pentru mine? Ți-a scris James ce-mi doresc?" Face o față ca a unui copil în fața bradului de Crăciun. Îmi vine să râd și-i spun, mândră, că într-una din genți sunt numai cadouri pentru familie, dar trebuie să aibă ceva răbdare, pentru că abia mâine vreau să le împart în liniște, când nu ne mai urmăresc atâția oameni. Dar acest argument nu vrea să-l accepte. Cu puțin timp înainte să se întunece, plecăm și ducem împreună geanta cea grea în enclavă, unde ne așteaptă deja James.

ÎN ENCLAVĂ

Între timp, s-au întors în enclavă cel puțin șaizeci de capre, majoritatea albe și este o activitate însuflețită. Iezișorii țipă după mamele lor, care aleargă, la rândul lor, behăind prin enclavă, dacă nu tocmai sunt la muls. Peste tot, femeile sau fetele mulg caprele. Ele își fixează piciorul din spate al caprei în poală, pun o cană din email sau o tigvă sub uterul mic și mulg, în timp ce iedul suge de la cealaltă țâță.

Acest moment, în care oamenii și animalele se întorc acasă, este cel mai frumos și mai intens din enclavă. Nerăbdătoare, mama se așază mereu cu o jumătate de oră înainte de sosirea caprelor, în fața manyattei. De obicei, stă împreună cu mai multe femei. Imediat ce i se aduce primul lapte muls, ea pregătește chai pentru copilul de care are grijă, după care gătește pentru mulțimea de copii și pentru ea însăși ugali – mereu aceeași cină.

Klaus filmează diverse scene din enclavă. Când copiii își dau seama ce face el, devin, încet, încet, mai volubili și încep să-și prezinte măiestria, prinzând iezii și ducându-i în brațe. Până și micuța de trei ani, Saruni, sare după un iezișor, îl prinde de piciorul din spate, își încolăcește cu măiestrie brațele ei micuțe în jurul celor patru labe, ridică apoi animăluțul în sus și se uită triumfător la Klaus. În curând, el nu mai știe unde să filmeze mai întâi. Când le arată copiilor pe monitorul lui mic ce a filmat și ei se văd, pentru prima dată, pe ecran, își ies din fire. În cel mai scurt timp, mare și mic se adună în jurul său și fiecare vrea să-și arunce privirea pe ecranul mic al camerei. Curiozitatea este mai mare decât sfiala și, astfel, gheața este spartă.

În timp ce stau și urmăresc toată agitația, plină de veselie, sora mai mică a lui Lketinga vine la mine și mă salută exuberant. A fost la păscut cu o parte din capre și s-a întors abia acum. Bineînțeles, mă întreabă de Napirai și trebuie să-i povestesc și ei totul despre copilul meu. Mi-a plăcut mereu foarte tare de ea. A fost

măritată de tânără cu un bărbat foarte bătrân. Când a născut primul copil, el a murit. De atunci, trăiește singură și a mai născut câțiva copii, fără să mai fi avut voie să se mărite vreodată. Era mereu foarte veselă și pare să mai fie și acum la fel. Mă tot îmbrățișează și-și freacă capul de gâtul meu.

Lketinga vine la noi și întrerupe izbucnirile sentimentale ale surorii lui. Mă apucă de mână, mă trage după el și îmi spune pe un ton serios: „Uite ce capră voi tăia pentru tine!" Papa Saguna și James merg deja, discutând, prin turma numeroasă și împing, din loc în loc, câte o capră într-o parte. Lketinga se amestecă în discuție, iar noi, cei trei albi, ne simțim neputincioși în fața condamnării la moarte, care va avea loc în curând. Decizia este deja luată. Va fi cea mai mare capră.

Lketinga apucă animalul de coarne și-l trage afară din turmă. Mai întâi, capra merge liniștită, după care, deodată, începe să behăie cu toată puterea. Țipătul îmi pătrunde până în măduva oaselor. În timp ce caprele celelalte rumegă liniștite, aceasta încearcă să se elibereze, de parcă ar bănui că i-a sunat ceasul. Albert părăsește enclava și nu se întoarce decât atunci când totul s-a terminat.

Lketinga trece pe lângă mine și mă apucă din nou de mână, spunându-mi: „Hai cu mine și uită-te, este capra ta!" Știu că aici este o cinste să ai voie, ca femeie, să fii prezentă la un astfel de moment, așa că nu las să se vadă nimic pe fața mea și asist la ritualul de sacrificare. Papa Saguna apucă cu măiestrie animalul de toate cele patru picioare și-l aruncă într-o parte pe pământ. Lketinga îl apasă imediat pe nas și pe bot, ca să-l sufoce. Animalul tresare și încearcă să se elibereze. Burta se ridică și se lasă și am senzația că durează o veșnicie. Slavă Domnului, este deja întuneric și numai luna mai luminează cele ce se întâmplă. Este tradiția samburilor să nu curgă nici un pic de sânge, înainte ca animalul să fi murit.

În timp ce procedeul sufocării se desfășoară fără zgomot, viața de jur împrejur își urmează cursul ei mai departe. Unii copiii

aleargă după iezi, în timp ce alții urmăresc degajați evenimentul. În sfârșit, capra tresare pentru ultima dată și Papa Saguna o roagă pe Shankayon să aducă un cuțit ascuțit și un castron. Ascute cuțitul de o piatră și deschide apoi, cu o tăietură iscusită, artera carotidă. Sângele țâșnește imediat și vasul, pus special dedesubt, se umple încet cu lichidul cald, în timp ce capul caprei este ținut adânc pe spate. Ochii galbeni ai animalului sunt ațintiți spre cer.

Lketinga mă întreabă, glumind, dacă vreau să beau sânge. După ce eu îl refuz, mulțumindu-i, îi oferă și lui Klaus, care, firește, deja este sătul de ceea ce a văzut până acum. James duce vasul și, în întuneric, recunosc clar doi războinici, care îl urmează. Mirată, îl întreb pe Lketinga de ce nu bea el sângele. „Pentru că eu nu mai sunt războinic", îmi răspunde spontan. Acum, animalul sacrificat este pus pe o tablă, iar fratele mai mare al lui Lketinga taie cu o singură tăietură blana de pe burtă, de la piept până la organele genitale. Apoi, crestează pe lung blana de pe cele patru labe. Fetițele îl ajută. Una ține o lanternă, cealaltă câte o labă.

Acum începe jupuirea caprei. Pentru asta nu mai are nevoie de cuțit. Cu o mână trage de blană, în timp ce cu cealaltă apasă corpul neînsuflețit. Astfel, pielea se desface de pe carne repede și fără probleme. Eu mă uit fascinată, pentru că scena se derulează fără vărsare de sânge. Nu durează nici douăzeci de minute până când animalul este jupuit de tot. Acum este deschis abdomenul, iar intestinele și viscerele se revarsă în afară. Papa Saguna separă totul cu băgare de seamă și așază fiecare bucată pe tablă. Pentru că eu știu de pe vremea când trăiam acolo, cât de groaznic miroase conținutul intestinelor, mă depărtez. La urma urmei, vreau să și mănânc mai târziu ceva din carnea asta.

Mă așez lângă ceilalți în casă și beau un chai fierbinte din termos. Micul Albert aleargă imediat după mama lui și se uită cu ochi speriați la mine. James începe să povestească cum au reacționat localnicii din Barsaloi, atunci când au văzut că nu apar

imediat în sat: „Știi, majoritatea nu credea oricum că vei veni din nou aici după paisprezece ani. Atunci când au văzut că nu coboară decât Klaus, s-au gândit că aceasta este cea mai bună dovadă. 'Acum vine un mzungu ca să ne spună că, totuși, Corinne nu va veni.' Dar eu i-am liniștit și le-am explicat că tu vrei să mai vizitezi școala. Apoi am auzit cum lumea discuta și spunea: 'vine ca o regină cu două mașini, care, pe deasupra, sunt conduse și de doi șoferi.' Mai întâi apare doar o mașină, din care coboară un alb, ca să clarifice situația și să monteze o cameră. Abia după un timp apare și ea. Pentru toată lumea era clar: „Only a Queen is moving in this way."

Noi izbucnim în râs. Ca să fiu comparată cu o regină, la asta chiar nu m-am așteptat, deși eu eram, bineînțeles, sigură că, cu două mașini de teren, plus șoferi, vom crea vâlvă. Dacă stau să mă gândesc bine, ei mă știau conducând singură Land Rover-ul nostru hodorogit. James repetă povestea de câteva ori și, astfel, ne înveselește încontinuu. Astăzi după masă a mai aflat că până și lumea care nu mă cunoștea, dar auzise de mine, s-a bucurat de vizita mea.

Afară, unde cerul nopții este luminat de o lună plină și de mii de stele, nu mai este nici urmă de capră. În schimb, Lketinga stă deja la foc și prăjește câteva bucăți de carne pe un grătar. Este stabilit exact ce bucăți le revin bărbaților mai în vârstă, ce bucăți primesc femeile și ce mănâncă fetele și băieții. Îmi aduc aminte că organele, picioarele și capul erau gătite mereu, la mama, în manyatta. Mă așez lângă Lketinga la foc și mă uit la bucățile de carne care sfârâie. Nu-mi vine să cred că acum o oră capra aceasta se afla în fața noastră, încă foarte vioaie și sprintenă.

Încercăm să discutăm, dar nu este simplu să găsim o temă de discuție potrivită. Când vreau să vorbesc cu el despre cartea mea, se blochează și-mi spune: „Mai târziu, nu acum." Dacă încerc să aflu câte ceva despre perioada de după plecarea mea, îmi spune: „Nu vreau să mai discut despre perioada din Mombasa, altfel

înnebunesc din nou. Mi-am schimbat viața complet. Nu mai beau și sunt mulțumit. Am trei soții și nu am probleme." Mă rog, pe mine nu mă mai poate considera ca fiind soția lui, dar, în momentul de față, nu vreau să încep o discuție pe tema aceasta. Așa că îi povestesc despre fiica noastră, Napirai, ce face la școală, ce materii îi plac și ce nu. Îi spun că, mai degrabă, ea ar vrea să lucreze decât să meargă atâția ani la școală. Bineînțeles, Lketinga înțelege acest lucru imediat și adaugă: „Yes, she is clever like me."

Peste tot, în manyatta, se prepară carnea și iese fum. Treptat, simt cum mi se face foame rău și abia aștept să mușc dintr-o bucată mare de carne, chiar dacă este, mai degrabă, tare. În sfârșit, sosește momentul. Stăm în casă la James, iar pe masă se află o oală din tablă, plină cu bucăți de carne. Fiecare se servește. Unii rod la coaste, alții mușcă cu poftă dintr-o bucată de pulpă. Mie îmi place foarte tare, în timp ce Albert și Klaus mănâncă doar atât cât cere politețea.

După ospățul bogat, ne îndreptăm spre locurile noastre de dormit. Suntem obosiți și epuizați de la atâtea impresii și atâta drum. Lketinga ne însoțește până la misiune, unde ne dăm întâlnire a doua zi, la ceai.

Albert, Klaus și cu mine ne mai așezăm câteva secunde pe scaunele noastre de camping, ca să trecem în revistă evenimentele trăite. Șoferii ne atrag atenția asupra frigiderului din mașină și, astfel, hotărâm pe loc să încheiem ziua cu un gin tonic. Nu ne aflăm decât la câțiva pași depărtare de sat și am senzația că tocmai am intrat într-o altă lume. Stau comod pe un scaun de camping, am în mână o băutură rece, am în fața mea două fețe albe și vorbesc germana. Pentru câteva secunde, totul mi se pare ireal. Dintr-o astfel de perspectivă nu am cunoscut Barsaloi niciodată!

Klaus mă smulge din gândurile mele, începând să povestească cum a decurs întâlnirea lui cu Lketinga, înainte de a ajunge noi în sat. Când a coborât din mașină, l-a recunoscut, de la o oarecare

distanță, sub un salcâm, pe Lketinga. James era și el acolo, a schimbat câteva vorbe cu el, după care a dispărut în casă. Klaus se simțea cam pierdut și nu prea știa cum să se comporte. Și-a luat inima-n dinți, și-a pus camera pe umăr și s-a îndreptat spre Lketinga. Când a încercat să se prezinte, Lketinga l-a cercetat puțin timp cu o expresie neclintită a feței, după care, fără să spună nici un cuvânt și plin de mândrie, și-a îndreptat privirea spre drum, în direcția râului. Klaus se simțea în plus. După un timp, care lui i s-a părut o veșnicie, i-a auzit vocea plină de reproș: „You are late!" Ușurat, poate pentru faptul că, în sfârșit, putea să înceapă o conversație, a început să-i explice motivul întârzierii, dar a fost întrerupt dur: „I know everything", la care Lketinga i-a aruncat o privire nimicitoare. Acum chiar i s-a părut sinistru și s-a gândit: Dumnezeule, oare ce se va întâmpla atunci când va veni Corinne? Cum o să rezistăm noi aici mai multe zile, dacă el reacționează, încă de pe acum, așa? După alte câteva minute lungi, aude, pe un ton mai blând, întrebarea: „Do you have a cigarette?"

„Nici nu vă puteți imagina, cât de izbăvitoare a venit pentru mine această întrebare, în acel moment. Îmi părea bine că pot să fac ceva bun pentru el. După ce și-a aprins țigara, a spus: „Let's go in the shadow." Ne-am așezat la umbra unui salcâm și am stat, apoi, unul lângă celălalt, fără să ne spunem nimic. Vă jur, de mult nu am mai așteptat pe cineva cu atâta nerăbdare, așa cum v-am așteptat astăzi pe voi!", își termină Klaus povestirea, care ne face să râdem cu lacrimi. Îmi imaginez perfect comportamentul fostului meu soț și privirea lui fixă, plină de suspiciune. În cele din urmă, mi se face milă de Klaus.

Făcând abstracție de acest episod, toți suntem de părere că, atât primirea de astăzi, cât și comportamentul lui Lketinga, au depășit așteptările noastre. Sunt fericită și beau ultima gură. Bărbații se cațără pe mașini și dispar în corturile lor. Eu mă strecor în iglu-ul meu și mă așez comod în sacul de dormit. Șoferii mai rămân afară și discută încet. În sat se mai aude câte o

capră behăind sau câte un câine lătrând. De la distanță, vocile oamenilor se aud ca un mormăit. Tare aș vrea să știu ce gândesc mama, Lketinga și toți ceilalți despre noi și cum li s-a părut prima zi împreună cu noi.

Din partea mea, sunt foarte bucuroasă de întoarcerea mea, până acum reușită și simt o căldură interioară plăcută. Oare simt și ei același lucru?

În manyatta mamei

A doua zi de dimineață mă trezesc devreme. Frântă de oboseală, ies din cort și mă uit cum bulgărele de soare roșu își face apariția din spatele munților. La noi în tabără este încă liniște. Mă „spăl" cu șervețele umede și savurez răsăritul soarelui. Nu după mult timp, se trezesc și tovarășii mei. Tocmai când ne bem ceaiul, apare și Lketinga. În comparație cu ziua de ieri, astăzi el este îmbrăcat în stil european, cu pantaloni lungi, tricou și pantofi normali. Ne salută pe fiecare cu o strângere de mână, ne întreabă cum am dormit și se îndreaptă spre cortul meu. Fără rețineri, deschide fermoarul și controlează cu privirea cum arată după această noapte cortul. Înainte, când eram soția lui, m-aș fi supărat, dar acum, de uimire, nu mă pot abține din râs.

După ce se așază lângă noi, discutăm despre cum am putea organiza ziua de astăzi. Ne aduce la cunoștință că James trebuie să plece la școală cu motocicleta, pentru că astăzi vine o comisie din Nairobi în control. Ne spune că fratele lui mai mare este încă aici, dar vrea să plece în curând acasă, ca să nu-l prindă arșița cea mare. Înainte să plece, vreau, bineînțeles, să-i dau cadourile. Până la prânz, am putea merge jos, la râu și apoi să vizităm satul.

Lketinga este acord, așa că plecăm încet și ne îndreptăm spre manyatta mamei, în fața căreia stă la umbră Papa Saguna. Ne salută pașnic și ne explică în limba maa, că vrea să plece acasă,

ca să o poată trimite mâine pe Saguna aici. Mă duc repede la James acasă, unde se află geanta cu cadouri și aduc o pătură în carouri și o cămașă flausată portocalie. Papa Saguna se miră când vede cadourile și pare să se bucure din tot sufletul. Îmi mulțumește cu cuvintele: „Ke subat, ke supati pi, frumoase, chiar foarte frumoase." Mai mult ca sigur că ne vom mai vedea înainte să plecăm, pentru că este planificată o petrecere în cinstea noastră. Amănunte referitoare la aceasta îi vom putea spune fiicei lui, Saguna. După o despărțire scurtă, el părăsește enclava pășind ușor cu pălăria lui cea verde pe cap și cu pătura cea nouă, prinsă în jurul coapselor.

Așa cum făceam pe vremuri, o rog pe mama să mă lase să intru în manyatta, adresându-i întrebarea: „Godie?". Dacă mi se răspunde „Karibu", atunci am voie să intru. Mama îmi urează bun venit și, astfel, mă aplec și intru, din nou, după mai mult de paisprezece ani, într-o manyatta. Trec ușor pe lângă vatră, ca să mă pot așeza în spate, pe pielea de vacă. De emoție, nu sunt atentă și mă agăț de una din crengile de salcie, care ies din perete și mă aleg pe brat cu o zgârietură care începe să sângereze.

Mama a pregătit pentru toți chai. Ea îl ține în brațe pe copilul cel mic al lui James și îl leagănă drăgăstos, cântându-i ceva. De la copil nu se văd decât picioruşele goale, care ies dintr-o rochiță. Capul este acoperit cu o căciulă mare, astfel încât nu i se poate vedea fața. Îmi aduc aminte de acest obicei: în primele câteva săptămâni de viață, în afară de membrii familiei cei mai apropiați, nu are voie să vadă nimănui bebelușul. Pentru că samburii cred într-un fel de vrajă, le este teamă să nu li se ursească nou-născuților ceva rău și, astfel, să fie amenințați de ghinion sau chiar de moarte. Atunci când m-am întors, în sfârșit, acasă cu fiica mea din spital și voiam să le arăt tuturor, plină de mândrie, dulceața mea de fetiță, am fost îndemnată de mama să țin copilul în casă sau, dacă voiam să stau cu ea afară, să-i acopăr fața cu o cârpă. Mie mi se rupea de fiecare dată inima.

Mama o roagă pe una din fete să ducă copilul la mama lui în enclavă. În ciuda fumului ușor dinăuntru, eu mă simt bine imediat în manyatta și beau chaiul cu cea mai mare plăcere. Lketinga se așază lângă mine, în timp ce Klaus și Albert, după ce salută, se așază afară, lângă intrare. Mama stă în fața noastră pe pielea ei de vacă. Acest colț este domeniul ei personal și, în afara ei, nu au voie să calce acolo decât copiii foarte mici. În spatele ei, o parte din perete este protejată cu o bucată de tablă ondulată, în fața căreia se află pe jos o pătură veche. Deasupra atârnă o plasă de țânțari, înnegrită de funingine. Într-o parte se află o ladă din metal cu lucrurile ei personale și a cărei cheie o poartă mereu la gât. În ladă se află puținele lucruri însemnate, strânse de-a lungul vieții ei lungi. În plus, lada mai servește și ca suport, fiind puse pe ea două căni de ceai și câteva cutii. Lângă vatră se află oala de ceai și o tigaie înnegrită de foc. Pe jos, între unul din picioarele ei goale și vatră se află capul caprei sacrificate ieri, plin de sânge închegat. Îl va găti precis în cursul zilei. De unul dintre pereții despărțitori este priponit un ied nou-născut, care moțăie. Lângă mine se mai află o ladă din metal, pe care văd câteva ustensile de-ale lui Lketinga. De aceea, bănuiesc că, momentan, el locuiește la mama, în timp ce soția lui tânără construiește undeva, pe-aici, o colibă nouă. Tradiția samburilor nu-i permite să se mute cu cea de-a treia soție în manyatta celei de-a doua soții. De fapt, eu îmi doream să dorm o noapte în manyatta mamei, dar acum îmi dau seama că mai bine păstrez distanță. În definitiv, nu vreau să provoc neliniște fără sens.

În timp ce sorb din ceaiul fierbinte, urmăresc conversația dintre Lketinga și mama.

Discuția devine tot mai aprinsă și întreb despre ce este vorba. Aflu că mama este supărată că s-a terminat mălaiul și nu mai poate găti ugali pentru copii. În plus, este tachinată de unele femei, pe motiv că noi nu i-am dat până acum nici un cadou sub formă de alimente. Lketinga îi explică că James a dus ieri totul în locuința

sa și că diseară, când se întoarce, vom împărți împreună cadourile. Asta pare să o liniștească și se arată din nou mulțumită. Dar pentru că, atunci când îți este foame, până seara durează prea mult, aducem, firește, unul din sacii cu mălai cumpărați de noi. Mama ne mulțumește, ca de obicei, cu o expresie a feței mai degrabă încruntată, pe care mi-o explic mai târziu, când mai multe femei o roagă să le lase să intre în colibă la ea. Noi facem loc și ieșim, pentru că, oricum, vrem să mergem la râu.

La râu

În căutarea locurilor de-odinioară, vreau să încep cu cel pe care s-a aflat înainte manyatta noastră. Mergem printr-o zonă de savană plină de mărăcini, îndreptându-ne spre partea cealaltă a satului. Klaus are, ca de obicei, camera de filmat la el, iar Albert un aparat de fotografiat. Când ajungem pe deal, nu mai văd decât câteva ramuri de mărăcini uscate, care îmi amintesc de enclava de atunci. Pe pământul roșiatic nisipos nu mai recunoști nimic. Numai salcâmul, sub care stătea mama mereu cu copiii, stă singuratic și pierdut. Eu și cu Lketinga le povestim celor doi tovarăși de drum cum am trăit noi aici. Apoi mergem spre râu pe același drum, pe care, ani de-a rândul, m-am dus să iau apă de băut, să mă spăl sau să spăl rufe. Față de atunci, când mă întâlneam întruna pe acest drum cu femei, astăzi nu ne întâlnim cu nimeni, pentru că acum există în sat o sursă de apă.

Lketinga îmi ia, ca ceva firesc, rucsacul și și-l pune pe umăr. Noi mergem înainte și atunci el mă întreabă: „You remember this way?" Îi răspund că îmi aduc atât de bine aminte, de parcă ar fi fost ieri. Mergem mai departe, fără să vorbim. Din când în când, fusta mi se agață de câte un mărăcine. Aici, la Barsaloi, mă îmbrac intenționat în fustă, pentru că femeile în pantaloni sunt considerate „imorale".

Aproape am ajuns la râu, când Lketinga începe să vorbească despre film și carte. Mă întreabă pe un ton plin de reproș: „De ce joacă cineva în locul meu și nu sunt eu? La ce folosește asta? Îl cunoști pe acest bărbat? Ce are el de-a face cu noi?" Eu, cufundată în amintirile mele de-atunci, sunt luată prin surprindere. Precaută, încerc să-i explic că persoanele din film nu au nimic de-a face cu noi: „Nici eu nu joc în rolul meu, ci o femeie pe care tu nu o cunoști. Mama nu este nici ea mama, iar James nu este James. Este ceva normal într-un film. Mulți oameni din Europa iubesc povestea noastră și, în afară de asta, ei vor să vadă cum este aici. Filmul le arată acest lucru, fără ca ei să fie nevoiți să vină până aici."

Lketinga mă ascultă cu atenție, tace o secundă, după care continuă: „Dar mereu vin oameni străini la noi și îmi spun că tu vrei să mă înșeli, că tu ai în Elveția un avion personal, multe case și o mașină mare." În primul moment, aceste reproșuri absurde mă lasă fără grai, dar, după un timp, îl întreb ce oameni povestesc astfel de minciuni. Atunci, el răspunde: „Nu îi cunosc pe acești oameni, dar ei vin de pretutindeni, și din Elveția și poate că ei te cunosc. Nu știu dacă este adevărat. Câteodată vin acasă războinici de pe coastă și povestesc și ei astfel de lucruri."

Eu mă simt jignită și, în același timp, sunt tristă. Încerc să-mi păstrez calmul, îi răspund, însă, pe un ton ceva mai hotărât: „Pe-acești oameni tu nu-i cunoști, dar pe mine mă cunoști de optsprezece ani. Eu am trăit în Barsaloi și am făcut tot posibilul să fiu fericită alături de tine și să supraviețuiesc. Dacă aș fi rămas aici, aș fi plătit cu viața. Dar, din momentul în care am plecat din această țară, fără nici un ban, ți-am ajutat familia. Consideri că este normal așa ceva? Crezi că dacă aș fi fost un om rău, m-aș mai fi interesat în toți acești ani de tine și de familia ta? În țara mea nu se obișnuiește ca femeia, atunci când pleacă, să-și întrețină soțul. Eu v-am ajutat chiar atunci când nu aveam serviciu, iar după succesul cărții, chiar mai mult. Și editura și oamenii din echipa de

filmare vă ajută. Crezi că tu ai fi făcut toate aceste lucruri, în locul meu, pentru mine?"

El se uită la mine și-mi spune, pe un ton mai calm: „Nu, nu cred, dar nu știu. Nici nu înțeleg de ce oamenii povestesc mereu astfel de lucruri. Au venit chiar și jurnaliști și au vrut să le povestesc ceva urât despre tine. Le-am spus că ești în continuare soția mea, chiar dacă trăiești în Elveția, că mă ajuți și nu înțeleg de ce să spun ceva rău despre tine. Tu faci parte, ca și până acum, din familia noastră și ești mama copilului meu. Pur și simplu, am refuzat să mai vorbesc cu acești oameni."

Îl asigur că acesta a fost cel mai bun lucru pe care putea să-l facă și încerc să-i explic, că multe se datorază invidiei. Îi aduc aminte de vremurile din Mombasa, când au fost scornite atâtea intrigi împotriva noastră. Mulți, așa-zișI prieteni, erau împotriva noastră pentru că eu eram tânără, drăguță și, pentru condițiile africane, înstărită.

„Iar astăzi primiți ajutor. Aveți o turmă mare, James are o casă, iar ție ți se construiește, de asemenea, de către oamenii din echipa de filmare, o casă din lemn, adevărată. Dacă folosiți banii cum trebuie, atunci nu veți mai face foamea. Și asta pentru că ai avut atunci curajul să te căsătorești cu o albă. Cred că așa privesc oamenii lucururile. E clar că acest fapt dă naștere la invidie și mulți din afară încearcă să distrugă relația noastră bună, scornind lucruri urâte. Adevărul este că am o mașină în Elveția, dar eu am avut întotdeauna o mașină, chiar și în Africa. Eu nu am nici o casă, așa cum îți povestește lumea, ci plătesc în fiecare lună chirie. Iar treaba cu avionul personal, nu pot decât să râd, când aud așa ceva."

Într-adevăr, chiar dacă răutatea oamenilor mă întristează, nu pot să nu râd, când mă gândesc cum ar fi să am un avion personal cu care să mă plimb când vreau. Lketinga, dimpotrivă, se uită consternat și-mi spune cu vocea lui dură: „It's okay, now I believe you, really. Acum, după ce mi-ai explicat totul, te cred. Dar,

câteodată, pur și simplu nu mai știu ce este adevărat. Și James povestește atâtea lucruri, iar eu trebuie să îl cred, deși, câteodată mă îndoiesc. Cred că el, pentru că a fost la școală, vrea să facă carieră de ministru. Dar eu sunt un sambur, un sambur adevărat, care are animalele și familia lui. This is okay for me."

Îi iau mâna fostului meu soț și mă uit la el, încercând să-l lămuresc: „Nu m-aș fi întors aici, dacă aș fi făcut vreodată, cu intenție, ceva nedrept. Când am plecat, nu voiam nimic altceva decât să-mi apăr viața. Și cred că poți avea încredere și în fratele tău. Pe cine altcineva vrei să crezi, dacă nu propria ta familie?" După aceste cuvine mă întorc, ca să-mi stăpânesc emoția. Albert și Klaus aproape ne-au ajuns din urmă.

Între timp am ajuns la albia secată a râului și îmi pare bine că este atâta activitate aici. Direct în fața noastră se află câteva cămile și o gaură cu apă, din care răsună un cântec vesel. Deodată, văd două brațe ieșind din gaură, într-o mișcare uniformă, care toarnă cu măiestrie apă dintr-o găleată într-o copaie, pe fundul căreia este pusă o folie de plastic. Cămilele sorb imediat lichidul delicios. Când ne apropiem, animalele se întorc și pleacă încet de acolo. Războinicul, ale cărui brațe le-am văzut, se uită în sus, se oprește din cântat și iese din groapă. Se uită sceptic la noi, răspunzându-i, în același timp, lui Lketinga la formulele obișnuite de salut, după care se îndreaptă încet spre cămile. Este ora la care o mulțime de fete, băieți și războinici vin cu turmele lor la râu. În cel mai scurt timp, toată albia râului se „populează" cu sute de capre și, pe alocuri, de oi de toate culorile. Cam la 200 de metri de noi, mai descoperim un pârâiaș. Nisipul din jurul lui este, în cea mai mare parte, închis la culoare, asta însemnând că, în stratul imediat următor, mai curge încă apă. Ceva mai departe, în josul râului, era înainte „locul nostru de spălat", unde Lketinga și cu mine ne spălam mereu unul pe celălalt. Astăzi, acolo nu mai curge apă.

Mergem mai departe, spre mulțimea de capre. Fetele, îmbrăcate tradițional, încearcă fiecare să-și țină turma ei laolaltă. Războinicii

umblă țanțoș printre ele. Pe mine mă surprinde faptul că unii bărbați, în loc de sulițe, poartă la ei arme. Lketinga îmi explică de ce: „De când cu încăierarea sângeroasă cu localnicii turkana, avem multe arme aici." Acest nou mod de înarmare creează o atmosferă aproape amenințătoare. Remarc faptul că nici una din fete nu mai este îmbrăcată cu acea piele tăbăcită, decorată cu perle de sticlă, ci toate poartă sub kanga o fustă europeană, de cele mai multe ori în carouri. În schimb, sânii lor goi sunt, ca și până acum, acoperiți cu podoabele tradiționale, care atârnă la gât.

Peste tot, caprele behăie, făcând mare zarvă. Lketinga schimbă, pe ici, pe colo, câteva cuvinte cu ciobanii. Mergem mai departe și ajungem la un copac uriaș, unic în felul lui, care tronează pe malul râului și care te invită să poposești sub el. Lketinga și cu mine ne așezăm pe o rădăcină puternică și urmărim, de pe o poziție ușor ridicată, agitația febrilă de la râu.

Lketinga arată spre o fată tânără, care tocmai vine cu turma la râu. O recunoaște încă de departe și-mi spune că aceasta este Natascha. Când aud cum o cheamă, îmi ciulesc urechile. Așa am botezat-o eu, acum șaisprezece ani, pe prima fiică a unui frate vitreg de-al lui Lketinga. Eram în vizită în Sitedi, când m-am trezit că mi se pune în brațe copilul nou-născut, dezbrăcat. Când am întrebat cum îl cheamă, mama ei a râs și mi-a spus: „Dă-i tu un nume de mzungu, pentru că, încă, nu are unul." Instantaneu, m-am gândit la Natascha. Mă bucur că și-a păstrat numele acesta.

Iar acum, ea se află la numai câțiva metri de noi. Vreau să o salut și îl iau pe Lketinga cu mine. Bineînțeles, ea nu mă cunoaște, știe doar că eu i-am dat numele. Este foarte timidă și nu scoate nici un cuvânt. Hainele îi sunt cârpite în mai multe locuri. Mă supăr că nu am la mine nimic să-i dau, nici măcar câteva dulciuri.

Când îi spun lui Lketinga că aș vrea să-i fac ceva cadou, el propune să-i dau câțiva șilingi, cu care ar putea să tragă o fugă în sat și să-și cumpere o kanga frumoasă. Stau puțin pe gânduri și îl întreb cine va avea grijă în timpul acesta de caprele ei. Atunci,

Lketinga vorbește cu un războinic, care își paște și el turma la râu. Acesta este de acord să aibă grijă de animalele Nataschei, până se întoarce ea. Fata ia banii și merge cu pași grăbiți în direcția Barsaloi.

În timp ce este plecată, eu mă uit tot timpul spre turmă. Sper să nu se piardă nici o capră, altfel schimbul nu ar fi deloc avantajos pentru fată. Eu m-am mirat mereu, cum reușește fiecare să-și țină animalele lui separat. Majoritatea caprelor sunt albe, iar pentru ochiul meu neformat, sunt greu de deosebit.

Ne așezăm din nou la umbra copacului și savurez priveliștea superbă asupra albiei râului. În spatele nostru, puțin mai departe, doi războinici stau dezbrăcați în nisip și-și spală trupurile grațioase, închise la culoare, în timp ce straiele lor cele roșii stau pe o stâncă la uscat, în soarele fierbinte. Nimeni nu le dă atenție. Este o atmosferă pașnică, aproape biblică.

Peste puțin timp, Lketinga spune: „Natascha is coming back." Într-adevăr, o văd sărind pe drum cu un șal pe umeri, galben ca soarele. Este minunat să vezi cu câtă bucurie lasă să-i fluture această cârpă pe spate. Timidă, ea îmi mulțumește și vrea chiar să-mi dea restul, ceea ce mă impresionează cu adevărat. Pentru mine, acest cadou este ieftin, nu costă aproape nimic, iar acestei fetițe nu-i vine să creadă ce noroc a avut. Pur și simplu așa, din senin, a primit ceva de îmbrăcat. Mă bucur împreună cu ea și văd cum se întoarce cu pași grăbiți la turma sa.

Pentru moment, mă gândesc la Napirai, care este cam de aceeași vârstă cu ea. Ce-i drept, ca să-i găsesc ei ceva potrivit de îmbrăcat, este mult mai complicat. Întâmplarea cu Natascha face să-mi crească buna dispoziție și încep să mă liniștesc după conversația anevoioasă cu Lketinga. Se simte, totuși, că între noi există încă o distanță considerabilă.

Pe măsură ce arșița crește, albia râului se golește treptat. Deodată, mă trezesc în fața mea cu o femeie bătrână, care îmi arată picioarele sale, cu o piele uscată și crăpată, aproape gri. Îmi

dă de înțeles că ar avea nevoie de o cremă. Din păcate, nu pot să o ajut. Bine că are Klaus la el crema lui de soare, cu care femeia se arată mulțumită. După aceea, pleacă la fel de neașteptat cum a și apărut. Ne îndreptăm și noi spre casă. Peste tot, în apropierea malului, caprele stau la umbra copacilor. Acum este foarte cald și, fără pantofi, nici nu am putea atinge pământul nisipos.

Fostul nostru magazin

În sat este liniște, lumea s-a retras la umbră sau în colibe. Caut cu privirea fostul meu magazin. După puțin timp, mă aflu în fața unei clădiri dărăpănate. Se vede, însă, cât de luxos a arătat cândva magazinul nostru. Peste tot se desprinde vopseaua de pe pereți. Ferestrele sunt închise cu un grilaj, iar ușa este încuiată. Deasupra este scrijelit pe zid cuvântul „Hotel". Tocmai când încerc să arunc o privire înăuntru, ușa se deschide pe neașteptate. Aproape că iese din balamale. Proprietarul este bărbatul care, atunci când am sosit în sat, mi-a sărit primul de gât. După cum arată și cum miroase, are probleme cu alcoolul. Ne poftește înăuntru și le povestește lui Albert și lui Klaus amănunțit, cât de mult și din greu am muncit eu înainte în acest magazin. Se pare că el cunoaște toată povestea mea de-aici, din Barsaloi și are, ca și până acum, toată admirația față de mine. Eu, însă, nu-mi aduc, pur și simplu, aminte de el.

Mai târziu, când îl întreb pe Lketinga de el, îmi spune: „A, omul ăsta este un nebun, nu vorbi cu el!" Dar mie nu mi se pare că este nici nebun, nici prost. El a închiriat magazinul cu ceva timp în urmă și l-a transformat într-un hotel. Când mă uit înăuntru, simt că mă lovește trăsnetul. Rafturile, care erau înainte aici, sunt putrede sau rupte. Totul este plin de mizerie. În partea din spate, unde am locuit și noi odată, se află așa-zisul hotel. Acesta este separat de restul încăperii doar prin niște cârpe mari, care au rolul

de a crea o sferă privată. Bineînțeles, nu sunt puse la dispoziție nici paturi și nici saltele. Bărbatul ne spune că oaspeții lui nu au nevoie de așa ceva, pentru că ei, oricum, dorm pe jos. Decepționată și chiar scârbită, plec din clădirea care, odinioară, a fost singurul magazin alimentar adevărat din Barsaloi și în care eu, de multe ori, am trudit până am căzut din picioare.

Mergând mai departe prin sat, aud din toate părțile cum mă salută lumea, spunându-mi „Mama Napirai". În rest, atât în sat, cât și în enclava familiei mele africane s-a făcut liniște. Adulții s-au retras, iar copiii sunt la școală sau cu animalele. Numai Stefania, cu felul ei calm și retras și copiii ei, Saruni și Little Albert sunt aici. Lketinga întreabă îngrijorat dacă ne este foame. Noi nu putem să răspundem decât afirmativ la această întrebare, așa că propun să gătim ceva împreună cu Stefania. Bărbații sunt de acord și pleacă. Lketinga se duce, probabil, la noua lui soție, iar Albert și Klaus se duc să se odihnească la noi în tabără.

Între femei

Hotărâm să facem un ghiveci din orez, morcovi, varză și carne. În bucătăria cea mică, într-un cui lângă fereastră, atârnă pulpa din față a caprei tăiate ieri. Stefania o dă jos și mi-o pune în brațe, după care începe să taie cu tesacul bucățele din ea, la milimetru de degetele mele. Nici nu vreau să mă gândesc că această carne crudă a stat toată ziua în căldură și nu la frigider. Fierbem totul la un loc, într-o oală mare și, spre mirarea mea, Stefania pune un condiment gata cumpărat. Pe vremea mea, se condimenta numai cu sare.

Încerc să încep o conversație cu ea, dar se dovedește a fi dificil, deși vorbește bine engleza. Ea răspunde la întrebările mele, dar, din proprie inițiativă, nu spune nimic. Pur și simplu, femeile tinere nu sunt obișnuite să discute cu străini, iar cu bărbați, nici atât.

Când îl iau mai târziu pe James la întrebări, îmi confirmă ceea ce am constatat și eu: „Da, este normal ca femeile sambur să nu vorbească mult. Cu persoane instruite, cum este Stefania, este mai simplu. Noi doi discutăm multe lucruri, unul cu celălalt. Dar frații mei, de fapt toți cei din generația mai bătrână, sunt de părere că, dacă trebuie să vorbești cu soția ta, atunci să folosești cuvinte puține și propoziții scurte și exacte. O fată sau o femeie care vorbește mult și tare, nu este o femeie bună și nici nu este ascultată. De cele mai multe ori, bărbatul este acela care rezolvă o problemă sau ia decizii. Femeia nu are altceva de făcut decât să-l asculte și să nu discute."

Din nou îmi dau seama că, în ochii lor, eu nu am corespuns idealului lor de femeie. De cele mai multe ori, eu eram cea care rezolva o problemă și care, câteodată, ridica tonul și devenea irascibilă.

În ciuda afirmațiilor lui contrarii, nu l-am văzut nici pe James niciodată vorbind mai mult cu soția lui sau să o fi atras în vreo discuție. Aproape mereu, ea stă deoparte cu copiii, ascultă fără să spună nimic sau ne face ceai. Pentru că ea nici nu mănâncă împreună cu noi, nu putem face să dispară această distanță.

În timp ce mâncarea este pe foc, vine sora lui Lketinga și mă roagă să mă duc în coliba mamei. În manyatta o găsesc pe mama întinsă pe pielea de vacă, moțăind. Se ridică imediat și râde la mine. Sora lui Lketinga suflă cu măiestrie în jar, și, înainte ca focul să se întețească, manyatta se umple pentru scurt timp cu fum. Ea pune pe foc o oală cu bucățele de carne prăjită și-mi dă de înțeles că sunt pentru mine.

Mama mi-a gătit carnea mea preferată! Și-a adus aminte că îmi plăcea cel mai mult carnea, așa, cum o prăjea ea. Plină de satisfacție, încep să mănânc. Pentru câteva secunde, mă gândesc la Albert și la Klaus și am mustrări de conștiință. Eu mă simt bine aici, în timp ce lor le ghiorăie stomacul de foame. Mama se uită calmă la mine și spune întruna: „Tamada, tamada – ia, ia." Râde la complimentele făcute de mine, deși nu înțelege cuvânt cu cuvânt ce-i spun.

Mă enervează faptul că, după paisprezece ani, nu pot avea cu cineva o conversație, fără ajutor din partea cuiva. Oare cum făceam înainte? Sora vorbește ceva kisuaheli și așa înțeleg, din când în când, câte ceva, dar nu pot răspunde. Într-un fel, bănuiesc că mă roagă, printre altele, să-i dau bani. Scotocesc și găsesc două bancnote, din care una i-o dau surorii, iar pe cea mai mare, mamei. Femeia mai tânără îndeasă imediat banii sub podoabele de la gât, iar mama îi împinge cu piciorul sub pielea de vacă, fără să arunce nici o privire asupra lor. Deși, transformat, nu sunt decât zece euro, sunt sigură că ea nu a văzut niciodată o bancnotă atât de mare. De unde să fi avut mama atâția bani? James îi aduce tot ce îi trebuie. Bucuroase, amândouă îmi mulțumesc, spunându-mi: „Asche oleng."

Viața cea nouă a lui James

Peste puțin timp, aud zgomotul de motocicletă al lui James. Mâncarea ar trebui să fie gata, așa că mă întorc și îl salut pe James, care pare epuizat. Saruni, fiica lui, sare imediat la tatăl ei în brațe și îl strânge la piept. Ea este un fan absolut al tatălui. James îi dă drumul imediat și povestește despre comisia de examen, care i-a inspectat școala. Acesta a fost motivul pentru care a trebuit să se ducă neapărat la școală, deși se simțea bolnav și obosit. Bănuiește că are o ușoară criză de malarie. Într-adevăr, pe față are broboane de sudoare.

Aici, fiecare se îmbolnăvește, din când în când, de malarie. La oamenii sănătoși și robuști, simptomele se aseamănă cu cele ale unei gripe și, în cele mai multe cazuri, după câteva zile se vindecă. Cu toate acestea, nu este de glumit, malaria fiind în continuare în Kenya una din cauzele cele mai dese de deces. Slavă Domnului, simptomele pe care le are James sunt ușoare și, probabil, nici nu este malarie.

În decursul serii, îmi dau seama în ce stare de stres, aproape europeană, trăiește deja James. În calitate de director de școală, are mult de lucru, conduce diverse activități împreună cu misiunea, este capul unei familii cu patru membri, îl ajută pe Lketinga să-și construiască casa, se ocupă de aprovizionarea magazinului său și multe altele. În ultimul timp, aleargă de la o întâlnire la alta, în timp ce lumea din jurul său a rămas, într-un fel oarecare, pe loc. Fără motocicletă, toate acestea nici nu ar fi posibile. Dar, pentru că o are, fiecare așteaptă de la el să rezolve și mai multe. Astfel, motocicleta a adus multe avantaje, dar și dezavantaje. În cazul său, se poate vedea clar că progresul conduce, în mod automat, la stres. El nu își îndeplinește sarcinile mai repede, ca să câștige timp liber, nu, el le rezolvă pe toate în cel mai scurt timp, ca să poată realiza apoi și mai multe. Din punct de vedere material, viața lui a devenit mai ușoară, dar sănătatea lui are clar de suferit, din cauza atâtor solicitări. Există zile în care nu se poate duce la serviciu decât dacă ia tablete pentru dureri de cap. Foarte tipic europenilor! El ar putea, desigur, să se angajeze la mai puține, dar, după cât se pare, este deja infestat cu virusul „Succes cu orice preț". Ne spune că ar dori să învețe și mai mult și că s-a înscris, cu puțin timp în urmă, la cursurile de perfecționare de la Universitatea din Nairobi.

Când Lketinga vine din nou să stea cu noi, ne așezăm la masă și fiecare are în față o farfurie plină. James mănâncă pentru doi și, de aceea, nu cred că are, într-adevăr, malarie. Din nou, Stefania și copiii nu mănâncă cu noi, ci stau deoparte și se uită, lucru care pe noi ne afectează. James, dimpotrivă, ne liniștește, spunându-ne că ele mănâncă mai târziu, când suntem noi gata. Conform tradiției, aici mănâncă întâi bărbații și apoi femeile și copiii. Asta înseamnă că eu sunt considerată bărbat.

MICI CADOURI

Nu mai am răbdare până terminăm de mâncat, ca să putem împărți, în sfârșit, cadourile. Când sosește momentul, vine și mama în casă la James. Este pentru prima dată când o văd că ia loc pe un scaun. Stă impozant acolo și se sprijină de un toiag lung și subțire. Totuși, se vede că nu se simte atât de bine în acest mediu, deși până la manyatta ei sunt numai douăzeci de pași. În plus, aici sunt și sora lui Lketinga, un frate pe care eu nu-l cunosc și un cârd de copii. Încep cu rochițele, tricourile și puloverele pentru copiii mici, Little Albert, Saruni și sora vitregă a lui Napirai, Shankayon. Pentru ea am la mine două fuste drăguțe. Apoi, mama primește mai multe fuste. Prima este dintr-un material rezistent, verde închis. Mama nu arată nici o emoție. A doua este ceva mai deschisă. Abia când îi dau fusta cu flori, în culori vii, cu greu își mai poate ascunde bucuria. Și șalul frumos, de un albastru regal, o încântă foarte tare. Este mulțumită. Fratelui, pe care eu nu îl cunosc, îi dau o pătură, iar sora și soția lui James primesc câte o fustă și o kanga. Lketinga urmărește totul cu exactitate și mă întreabă, râzând, dacă mai am și pentru el ceva în geanta, care, între timp, aproape s-a golit. Întâi îi dau o pătură roșie-galbenă, care trezește mare interes și o fustă pentru soția lui. Nu știam că acum are două soții. Pentru că nici una din ele nu este de față, îl las pe el să hotărască cui îi dă cadoul. Bărbații primesc cămăși, Lketinga, firește, una roșie. Mai urmează niște ceasuri mai simple pentru fostul meu soț și soția lui, precum și pentru James și Stefania, și cu asta, cel puțin geanta mea, se golește.

Albert, însă, a adus și el cadouri personale pentru familie. Toate lucrurile sunt admirate, iar ochii celor care primesc cadourile strălucesc ca cei ai unor copii în fața bradului de Crăciun. Când editorul meu despachetează cele două binocluri, unul pentru James și altul pentru Lketinga, cei doi nu știu, la început, ce să facă cu ele. Așa că Albert se duce cu ei afară și le arată.

James ține binoclul în fața feței, învârte de rotițe și strigă, deodată, emoționat: „Eu văd acolo, pe partea cealaltă, în fața muntelui, o manyatta și în fața ei două capre! Se vede atât de clar, de parcă ar fi vecini cu noi. Incredibil!" Lketinga îl încearcă și el cu răbdare pe al lui, până când vede, în sfârșit, ceva. Acum, cei doi stau cu binoclurile la ochi și discută aprins în limba lor, maa, limbă pe care nu o înțelege nimeni. Scena este atât de ciudată, încât ne vine să râdem. Până și Stefania, care este atât de retrasă, vine să se uite și ea. Iar de copii, nici să nu mai vorbim. Precis, acestea sunt cele mai palpitante cadouri pe care le-au primit vreodată!

După ce s-au liniștit cu toții și s-au adunat în casă, despachetez, în cele din urmă, un radiocasetofon, ca să ascultăm caseta pe care sunt înregistrate vocile familiei mele din Elveția. Deodată, se face liniște deplină în încăpere și toți ascultă cuvintele mamei mele, ale soțului ei, Hanspeter și ale fraților mei. Când aud vocea puternică a fratelui meu, râd toți. Lketinga îi recunoaște imediat glasul și dă din cap, spunând vesel, cu vocea lui răgușită: „Yes, I remember Jelly and Eric, really, I remember." După o scurtă pauză, o aude vorbind, pentru prima dată, pe fiica lui, Napirai. Încordat la maxim, stă țeapăn pe scaun și ascultă, fără să schițeze nici un gest. La sfârșit, când urmează o melodie cântată la flașnetă, se uită la mine și spune: „Okay, it's okay! I remember all and I wait for my child."

James este încântat și îmi mulțumește bucuros, deși observă că aparatul funcționează cu opt baterii, care, aici, în Kenya, sunt foarte scumpe. Îngândurat, el constată că nici măcar școala nu are un astfel de aparat grozav. CD-player-ul trebuie să-i explic eu mai întâi cum funcționează, pentru că așa ceva el nu a văzut niciodată. Mama se întoarce în manyatta ei. Ceilalți își analizează cadourile, își compară ceasurile și binoclurile și pipăie materialele.

Din păcate, mai sunt câțiva copii acolo, pentru care nu mai am hăinuțe, pentru că, pur și simplu, nu am știut că locuiesc și ei aici în enclavă și că, în parte, sunt întreținuți de James. Ca să poată

merge la școală, ei efectuează câteva munci în casă, în schimbul cărora primesc cazare și masă. Este clar, părinții care locuiesc departe își trimit copiii la rude în sat, ca să poată frecventa școala. Mie mi se rupe inima că, în afară de câteva dulciuri, nu le pot oferi nimic. Acasă am atâtea lucruri care i-au rămas mici lui Napirai. Aici, orice copil ar fi mai mult decât fericit dacă le-ar avea, chiar dacă haina respectivă ar fi prea mică sau prea mare. Lketinga mă liniștește, spunându-mi să nu-mi fac griji, copiii fiind mulțumiți cu asta.

Mai sunt câteva ore și se întorc caprele acasă. Înainte de asta, aș vrea să mă spăl și eu puțin, până mai este lumină și soare. Lketinga trimite imediat o fetiță în prima manyatta, ca să-mi aducă un lighean de plastic. Este de admirat cum se ajută toți între ei. Acest lucru m-a surprins și la mama în manyatta. Când beam chai împreună la ea, nu avea, bineînțeles, șase căni. Atunci, a trimis-o pe o fetiță la vecini, ca să împrumute câteva.

Tocmai ca să dea o mână de ajutor în astfel de situații, se obișnuiește ca la bunica să locuiască o fetiță. Conform tradiției, prima fiică a unuia dintre copiii ei este crescută de ea. În momentul de față, Shankayon o ajută mult după ce vine de la școală. De când mama ei a plecat, acum câteva săptămâni, ea locuiește la bunica. Lketinga nu poate spune când și dacă soția lui se mai întoarce, pentru că s-a îmbolnăvit din cauza atâtor avorturi. Bineînțeles, fetița este cu tatăl ei aici, dar eu văd că Lketinga nu se ocupă prea mult de fiica lui, așa cum face James. Îmi aduc aminte că Lketinga se purta cu Napirai, prima lui fiică, mult mai atent, deși atunci ea era încă mică. În mod normal, tații nu prea se ocupă de copii, atunci când aceștia sunt foarte mici. James, la fel, nici măcar nu s-a uitat la copilul lui cel mai mic sau să-l fi ținut în brațe în fața noastră, așa cum a făcut cu Little Albert și Saruni.

Fetița se întoarce repede cu un lighean de plastic și Lketinga îl curăță cu puțină apă, înainte să mi-l dea. Iar mă impresionează, cât de atent se poartă el cu mine. Îi mulțumesc și plec.

În tabără este liniște, așa că, umplu ligheanul cu apă și caut un loc unde mă pot spăla, pe cât posibil, să nu fiu văzută de nimeni. Peste câteva minute, mă simt, în haine curate, ca nou-născută. Tocmai când vreau să mă duc din nou în enclavă, aud o voce de la misiune, care mă strigă. Este angajata, pe care eu o cunosc de când locuiam aici. În timp ce discutăm, ea îmi spune: „Corinne, nu te mai spăla aici afară, nu se cade pentru o femeie. Data viitoare vino la misiune, aici poți face un duș."

Bucuroasă, îi mulțumesc pentru oferta la care nu mă așteptam și o întreb cum aș putea să dau de părintele Giuliani, pentru că, peste câteva zile, am vrea să-l vizităm. Îmi spune că aș avea posibilitatea să-l contactez de două ori pe zi prin radio, dimineața devreme, la ora șapte, sau seara, la ora șase și că putem veni oricând să folosim stația ei radio. Bucuroasă de noutatea aflată, mă întorc în enclavă, la ceilalți.

Klaus, cu camera lui de filmat, a devenit între timp centrul atenției enclavei. Toți se amuză copios, văzându-se pe monitor. Mulți nu s-au văzut până acum nici măcar în oglindă. De aceea, de multe ori Klaus stă pe jos cu pantalonii lui deschiși la culoare și, în jurul lui și al monitorului, se îngrămădesc permanent cel puțin opt capete. Două zile mai târziu, Lketinga mă întreabă mucalit, de ce se îmbracă Klaus tot cu pantalonii aceia murdari, când el însuși se schimbă pentru noi în fiecare zi.

Viața în enclavă

Mă îndrept spre manyatta mamei. Ea stă în fața colibei și în jurul ei s-au adunat câteva femei. Din nou, toată lumea mă salută călduros și-mi dă mâna. Peste tot văd fețe zâmbitoare de toate vârstele.

Ceva mai deoparte, văd o femeie cu un copil în fașă, care se uită spre mine. Nu poate fi foarte bătrână, deși fruntea ei este

plină de riduri, iar la ochi are niște cearcăne pronunțate și negre. Dacă mă uit la ea, își întoarce imediat privirea și nu scoate nici un sunet. Oarecum, mi se pare cunoscută. După puțin timp, îmi aduc consternată aminte că este fata la a cărei incizie am fost de față.

Dumnezeule, cât de bătrână și de resemnată arată această fată! Avea cam doisprezece ani, atunci când am văzut-o în coliba în care a avut loc acest ritual. Stătea întinsă pe o piele de vacă și râdea vitează, deși cu două ore înainte fusese tăiată cu o lamă de ras, fără anestezie. În ciuda vârstei ei fragede, ea nu a lăsat să se vadă pe fața ei nici o durere. Era mândră și răspândea în acea manyatta modestă o aură care, pe mine, m-a impresionat. Atunci, am ieșit rușinată afară din colibă, pentru că mă așteptam să dau de o grămadă de oameni văicărindu-se. Iar acum, mă întreb, ce s-a ales din fata aceea mândră și veselă?

În orice caz, foamea pare să fi lăsat urme asupra ei. Mă duc la ea și o întreb dacă nu era ea fata vecinilor noștri. Zâmbește și-și întoarce privirea. Nu cedez, și-i spun că știu că înțelege engleza mea, pentru că a fost o perioadă de timp la școală. Acum văd că-i strălucește și ei chipul pentru câteva secunde, poate pentru că vede că cineva se interesează din nou de ea.

Acum apare și fratele ei. Este îmbrăcat în războinic și arată și el mai bătrân și mai trecut decât alții de vârsta lui. Mă salută, pronunțându-mi numele. Gura sa este încremenită într-un zâmbet permanent, aproape sinistru. Sunt sigură că această familie o duce greu și, cu toate acestea, nu știu cum să-i ajut. Nu pot să mă postez în mijlocul satului și să împart bani. Atunci, ar fi imposibil să nu se iște un conflict și, în cel mai scurt timp, ar trebui să fugim de-acolo, pentru că am fi luați cu asalt. Ca să le dau ceva pe ascuns, iar nu pot, pentru că eu sunt în permanență înconjurată de o grămadă de lume.

În timp ce mai stau încă pe gânduri, aud deja primii clopoței și câte un behăit răzleț de capre. La scurt timp după aceea, iezișorii din coliba cea mică din spatele meu încep să țipe și abia te

mai înțelegi om cu om. În cel mai scurt timp, enclava se umple de capre albe, care aleargă în toate direcțiile. Văd cum mama tocmai o gonește pe una care venea țintit să intre la ea, în manyatta. Se pare că este mama unuia din iezișorii priponiți. Imediat apar mai multe femei și fete care se apucă de muls. Unele fete, nu cu mult peste zece ani, își țin, în același timp, frățiorii lor mai mici, pe spate.

Lketinga pășește mândru prin turmă, cu pătura lui cea nouă, roșie-galbenă. Din când în când, mai controlează câte o potcoavă sau o ureche a unei capre. James s-a schimbat și el pentru întoarcerea caprelor și acum are pe el o kanga. Noi, cei trei albi, ne uităm fascinați la toată forfota și constatăm că enclava se umple de viață, atunci când sunt și copiii aici.

La ora aceasta apar surprinzător de mulți vizitatori, majoritatea bărbați în vârstă. Se strâng să bea împreună ceai. Astăzi, se află printre ei și bărbatul de la „hotel" și cerșește pe ascuns de la Albert câțiva șilingi pentru o bere. Pe lângă altele, îmi arată spre o fată de circa șaptesprezece ani, spunându-mi, pe un ton conspirativ, că aceasta este noua soție a lui Lketinga.

La numai câțiva metri de noi, ea tocmai mulgea o capră. Se pare că a fost cu o parte din turmă la păscut, pentru că, până acum, nu am văzut-o. Desigur, nu este ușor pentru ea, având în vedere că, abia cu o lună în urmă, a avut loc căsătoria sa și, o dată cu aceasta, incizia.

Încerc, cât pot de discret, să mă uit la ea. Este o fată tânără, robustă, poartă podoabe tradiționale, specifice samburilor și pare a fi timidă și cam nesigură pe ea. Nu este de mirare, pentru că nu trăiește de multă vreme aici. Casa ei de până acum se află la o depărtare de câteva ore de mers și nu știu când își va mai vedea părinții sau prietenele. Este încă străină aici și, în plus, trăiește cu un soț pe care nu îl cunoaște și care, pentru ea, este și în vârstă. Cu cât mă pun mai mult în situația fetei, cu atât mai mult mi se face milă de ea. Pentru că este pe înserate, nu-i văd prea bine fața,

dar îmi propun ca mâine să mă uit mai atentă la ea. Ciudat că Lketinga nu mi-a prezentat-o încă pe soția lui cea nouă!

James ne întreabă dacă vrem să mai mâncăm ceva, pentru că soția lui ar putea să ne facă spaghete. Mie îmi vine să râd. Înainte, oamenii de aici, chiar și în Mombasa, strâmbau din nas când vedeau mâncarea aceasta, spunând că noi, albii, mâncăm viermi! Iar acum, ei gătesc spaghete până și aici, în tufișuri. Cum s-au mai schimbat vremurile! Nici unuia dintre noi nu-i este foame, pentru că senzația de saturație de la ghiveci încă nu a dispărut. Eu mă rezum doar la un chai cu lapte de capră călduț, abia muls.

Între timp s-a întunecat și peste tot, în colibe, se discută aprins și se gătește. Mai întâi se pregătește chai, după care mămăligă, numită ugali. Copii de toate vârstele aleargă de la o manyatta la alta, având mereu câte o sarcină măruntă de îndeplinit. James se simte din nou cam rău și are febră, iar la noi începe să se facă simțită o anume epuizare. În permanență suntem înconjurați de lume. Nu există nici o secundă în care să ne putem retrage o jumătate de oră și să dăm frâu liber sentimentelor. Tot timpul se află în jurul nostru femei, bărbați și mai nou și copii, care stau, pur și simplu, și se uită la noi sau care ne vorbesc în limba maa, pe care abia o înțelegem.

M-au vizitat chiar și câțiva bărbați tineri. Doi dintre ei au fost colegi de școală cu James și veneau deseori la noi în casă și jucam cărți. Mă bucur să-i văd și să aflu că, în general, sunt bine. Ce-i drept, toți au aceeași problemă: nu au serviciu. De aceea vor să studieze mai departe, dar nu au sponsori. Mă roagă să-i sprijin financiar. Bineînțeles, este greu să-i promiți unuia și celorlalți nu. Cum să faci o alegere corectă? În plus, toți sunt de vârsta lui James, adică cu puțin trecuți de treizeci de ani. Le promit că voi reflecta asupra acestui lucru și am de gând să mă consult și cu misiunea.

Seara la misiune

Ca să le oferim tuturor posibilitatea să se odihnească, hotărâm să renunțăm la o cină în comun și să ne retragem în tabără. Ne dăm întâlnire pentru a doua zi de dimineață, când urmează să avem o discuție amănunțită cu James, Lketinga și mama. Pe mine mă interesează încă multe lucruri din trecut.

În tabără, ne așezăm pe scaunele pliante, iar Francis și John, șoferii noștri, aprind lămpile, ca să avem ceva lumină. Ca să încheiem ziua cu bine, ne desfătăm cu o gură de vin roșu și ceva de rontăit din mașină. Mă gândesc că, în comparație cu vremurile când trăiam eu aici, la Barsaloi, în această călătorie, precis, nu voi pierde nici un kilogram.

Le povestesc despre posibilitatea de a intra în legătură cu părintele Giuliani prin stația radio și ne propunem să încercăm chiar mâine. Peste două zile suntem programați la filmările „femeii albe masai", așa că, după aceea, am putea să-l vizităm pe Giuliani și apoi să ne întoarcem din nou aici, la Barsaloi, pentru petrecerea de rămas bun. De asemenea, este oportun să părăsim temporar familia, ca să-i lăsăm să se liniștească toți, puțin. De când am apărut noi, viața lor și-a ieșit din ritm. Și James a dat de-nțeles că, din când în când, trebuie să se ducă la școală.

În timp ce discutăm, patru femei în costum de soră trec ușor pe lângă noi, îndreptându-se spre misiune. La scurt timp după aceea, apare părintele columbian cel nou și se așază lângă noi. Se interesează de starea noastră de sănătate și cum a decurs șederea noastră până acum. Îl interesează foarte tare cum se comportă Lketinga față de mine și se bucură, când aude că nu avem probleme și că am fost primiți foarte bine. Ne povestește că el și cu James au demarat câteva proiecte. De exemplu, James este mediatorul și administratorul financiar al unui grup de femei, care confecționează podoabe tradiționale și care sunt vândute, apoi, mai departe, până în Nairobi. Pentru că femeile sunt plătite

la bucată, unele și-au putut construi deja case de lemn modeste. Mă impresionează ceea ce aflu, pentru că, în acest fel, sunt ajutate, în special, femeile.

Părintele povestește că el se află aici, la Barsaloi, de cinci ani și, cu puțin timp înainte de sosirea lui, avuseseră loc luptele sângeroase cu localnicii turkana. Aflăm câte ceva și despre misiune, din perioada de după fuga mea. Imediat după mutarea părintelui Giuliani în anul 1991, au venit alți misionari. Unul dintre ei a murit de malarie. Mai mult de un an de zile s-au făcut încercări zadarnice ca să-i salveze viața. Când aud această poveste, mă cutremur, pentru că îmi aduc aminte de perioada cumplită în care și eu am fost bolnavă de malarie. Nu numai o dată m-am aflat în pragul morții. Deosebit de dramatică a fost starea mea de sănătate cu două luni înainte de a se naște Napirai. Părintele Giuliani a reușit atunci să împiedice producerea celui mai mare rău, chemând prin stația radio Flying Doctors, care m-au dus, în ultimul moment, la spitalul din Wamba. Da, tocmai mi-am dat seama, cât de aproape de moarte m-am aflat eu atunci.

Interesați, noi îl întrebăm dacă știe ceva mai exact despre atacurile localnicilor turkana, iar părintele începe să povestească ce a auzit el: „I-a luat pe toți pe nepregătite, deși, cu câteva luni înainte, avuseseră loc, mai mereu, atacuri asupra persoanelor, soldate și cu morți. Aici în regiune, incidentele mai mici între samburi și tribul învecinat turkana nu mai erau ceva cu totul neobișnuit. Dar ce s-a întâmplat la începutul lui decembrie 1996 i-a surprins pe toți. Ziua a început normal. Războinicii și copiii au plecat dimineața din sat, împreună cu turmele lor, ca în fiecare zi. Cu iuțeala vântului, s-a răspândit zvonul că, în noaptea de dinainte, tâlhari de drumul mare ar fi stat pe marginea drumului în jurul focului. Nimeni nu știa, însă, ceva mai exact. Spre prânz, circa 600 de turkana, înarmați cu arme, au atacat întregul teritoriu din jurul satului Barsaloi. Au venit din munți și au gonit, din toate părțile, animalele și oamenii în vale, înspre ținutul turkana. Cine

se împotrivea cu sulițele, indiferent că erau copii, femei sau războinici, era, pur și simplu, împușcat. Când s-au auzit aici în sat primele împușcături, nu știa încă nimeni ce se petrece, până când nu au venit primii oameni și au povestit. După un mic consiliu, s-a hotărât ca toți să fugă, cât pot de repede. Exista o singură direcție, care era, oarecum, liberă. Samburii nu puteau face nimic și au fost nevoiți să asiste, neputincioși, cum le sunt izgonite toate animalele. Erau peste 20 000 de capre și câteva mii de vaci. Oamenii s-au refugiat. Se punea doar problema supraviețuirii. Nimeni nu și-a putut explica atunci, de ce locuitorii turkana erau, dintr-odată, atât de bine înarmați. Invazia a avut aspectul unei crime organizate.

Cei patru preoți, care erau atunci aici, nu au vrut să părăsească misiunea și le-au oferit oamenilor adăpost în biserică. Și ei au fost atacați, iar fiica unei angajate a fost omorâtă. Un preot a fost împușcat în picior, iar altul în mână. Mai târziu, când au fost găsiți, erau toți sub stare de șoc. În cel mai scurt timp, misiunea a fost evacuată. S-a cerut ajutor la Nairobi, dar a durat zile întregi până s-a întâmplat ceva. Între timp, s-au adunat toți samburii și au hotărât să-și ia turmele înapoi, chiar și fără arme, ceea ce au și reușit, mai târziu, în totalitate. Abia după câteva zile și mulți, mulți morți, guvernul le-a trimis întăriri. Numai atunci când unul din elicopterele venite în recunoaștere a fost doborât, murind, astfel, unul dintre ofițerii districtului, s-a acționat și s-au aruncat câteva grenade de mână. Dar atunci, satele erau deja toate abandonate, iar oamenii din regiune se refugiaseră în zona Maralalului."

Îl întrebăm pe părinte care a fost motivul acestui masacru. „Motivul nu-l cunoaște nimeni exact. Cu câteva luni înainte s-au făcut forări în ținutul samburilor și atunci s-au găsit și urme de aur. Dar nu știu dacă are legătură cu asta. Pe de altă parte, cu câteva luni în urmă a avut loc, ce-i drept, într-o regiune îndepărtată, în direcția Wamba, o mare încăierare între somalezi și samburi,

soldându-se cu morți de ambele părți. Pur și simplu, nu se știe exact cum și de ce s-a întâmplat așa ceva."

În timp ce îl ascult pe misionar, îmi amintesc de scrisorile pe care le-am primit pe vremea aceea de la James. Scria că locuiesc înghesuiți, la niște oameni străini, în apropiere de Maralal. Pierduseră aproape tot. Slavă Domnului, mama a fost dusă atunci la timp din Barsaloi, cu o mașină. Cuprinsă de spaimă, a fost nevoită, pentru prima dată în viața ei, să se urce într-o mașină! De astăzi pe mâine, ei deveniseră, pe propriul teritoriu, refugiați. Mulți oameni au murit atunci de foame.

Eu i-am ajutat cum am putut, dar în aceeași perioadă eram și eu șomeră în Elveția. Doi ani mai târziu, ei stăteau tot în așteptare să se poată întoarce, pe când eu, dimpotrivă, mă bucuram de primele succese ale cărții mele. Un an mai târziu, în iulie 1999, Albert i-a vizitat și i-a putut ajuta, de asemenea, la rândul său. Dacă mă gândesc la fotografiile de atunci ale familiei, amintirile îmi provoacă o strângere de inimă. Din fericire, astăzi nu se mai vede în Barsaloi nici o urmă de devastare, iar majoritatea membrilor familiei par să fi trecut cu bine peste surghiunul de atunci. Ceea ce, însă, pe mine mă cam neliniștește este faptul că acum mulți războinici poartă arme.

Gândurile mele sunt întrerupte de părinte, care își ia la revedere, retrăgându-se pentru odihna de noapte. Și noi ne ducem în corturile noastre și fiecare încearcă, în felul său, să mediteze asupra impresiilor intense.

Noua soție a lui Lketinga

A doua zi, mă trezesc în jur de ora șase. În sat se aud câteva voci, așa că, mă gândesc eu, pot merge la mama. La ora aceasta este încă răcoare bine și mă îmbrac cu un pulover. Când ajung la enclavă, văd că încă nu se poate intra din afară, pentru că intrarea

este baricadată cu mărăcini. Mă uit peste gard, până mă descoperă Lketinga. Cu pătura cea nouă trasă peste cap, merge agale prin turmă și ajunge la poartă. Deschide râzând și mă întreabă de ce m-am trezit atât de devreme. Îi spun că la noi în tabără este încă liniște peste tot și că prefer să aștept aici jos, la animale. De asemenea, vreau să-l rog pe James să-mi dea câteva ouă, pentru că nu mai avem nimic pentru micul dejun. James se pare că ne-a auzit vorbind și iese somnoros din casă. După ce ne salutăm, îmi dă ultimele lui patru ouă. Îmi spune că mai multe nu are momentan.

Vreau să mă întorc, dar Lketinga mă trimite la mama în manyatta, ca să beau chai. O întreb dacă am voie să intru și mama se miră și ea, zâmbind, că m-am trezit atât de devreme. Doi bărbați mai în vârstă se pare că au băut deja chai la ea, pentru că tocmai părăsesc manyatta. Îmi întinde o cană și, în același timp, pune oala cu carne prăjită pe foc. Mă mir că a mai rămas ceva din ea. Se pare că a gătit, într-adevăr, special pentru mine și, din cauza aceasta, nu dă nimănui nici o bucățică. Îmi pune în mână o lingură și mă îndeamnă din nou cu „Tamada, tamada" să mănânc, după care iese din colibă. Bucuroasă și, în același timp, jenată, mănânc câteva linguri de carne la micul dejun. Precis, eu sunt singura care primește o astfel de mâncare luxoasă dis-de-dimineață.

În timp ce mestec carnea și mă las furată de gânduri, o văd, deodată, intrând în manyatta, în poziție încovoiată, pe soția cea tânără a lui Lketinga. Ea credea, probabil, că nu este nimeni înăuntru, pentru că mama și cu Lketinga erau afară la animale.

Speriată, se oprește aplecată în intrare și pare să nu fie decisă dacă să iasă sau să intre. Eu îi zâmbesc și-i spun: „Karibu!" Trece atentă pe lângă locul unde stă mama și se așază lângă vatră, pe pielea de vacă. Eu mă dau într-o parte, să-i fac loc și sunt curioasă ce face. Deschide lada de metal a lui Lketinga și ia fusta pe care am adus-o pentru soția lui – indiferent care-o fi aceea. Curioasă, pipăie materialul și măsoară din ochi mărimea, după care o pune

cu grijă la loc. Cu cunoștințele mele umile de maa, o întreb dacă îi place. Timidă, răspunde încet că da. Apoi se întoarce și tocmai vrea să iasă din colibă, când intră Lketinga. Acum el este cel care se uită uimit, dar nu scoate nici un cuvânt, nici către mine, nici către soția lui cea tânără. Aceasta se face cât poate de mică, ca să iasă repede din manyatta.

Abia mă stăpânesc să nu zâmbesc când văd fața serioasă a lui Lketinga. Acesta se așază pe un taburet mic lângă intrare, în fața focului, ia lingura de supă și o umple cu carne. În joacă, împing cu lingura mea bucățile de carne înapoi în oală și protestez: „Nu, aceasta este mâncarea mea, mama a făcut-o special pentru mine!" Râzând, el se milogește: „Only a little bit – numai puțin."

Bineînțeles, îi dau voie să ia din carne, dar nu mă pot stăpâni să nu deschid discuția despre soția lui, întrebându-l prefăcută: „Aceasta este, însă, soția ta, nu?" El devine serios și spune: „Yes, ai vreo problemă cu asta?" Eu neg și îl întreb: „Dar de ce nu vorbești cu ea? Nici măcar nu te uiți la ea!" „De ce să-i spun eu primul, ca bărbat, Jambo? Ea nu m-a salutat niciodată și de aceea nu o salut nici eu! Ea trebuie să vorbească mai întâi, apoi poate o să vorbesc și eu cu ea!"

Spune asta atât de convins, încât, în ciuda situației tragice care se ascunde în spate, îmi vine să râd. Cam nesigur pe el, începe și fostul meu soț să râdă și-mi spune că este ceva normal. Încerc să-i explic că această formă de tăcere ar putea să mai dureze luni de zile și că ar fi mai bine, pentru amândoi, dacă ar începe să vorbească unul cu celălalt. Îi spun că, mai mult ca sigur, nici nu o cunoaște prea bine. Lketinga neagă, spunând că a vorbit cu părinții ei, s-a interesat în sat de ea și știe multe lucruri despre soția lui. Aflu că provine din satul de dinainte de Maralal, acolo unde mi-au atras atenția pungile de plastic din tufișuri. Asta înseamnă că ea nu se va mai duce acasă decât rar sau, poate, chiar deloc, mă gândesc eu. Îl întreb cum poate decurge căsnicia lor, dacă ei nici măcar nu vorbesc sau râd unul cu celălalt? El îmi dă replica: „Yes, that's crazy! Dar eu nu mă voi adresa primul ei, doar eu nu sunt

femeie!" Apoi, adaugă râzând: „Poate că mă căsătoresc încă o dată cu tine!" Puțin enervată și jenată, râd și eu, pentru că acesta este cel mai bun lucru pe care-l poți face aici, în situații ciudate.

În acest moment, îmi aduc aminte de ouă. Le-am pus afară pe motocicleta lui James și mă gândesc, spășită, la tovarășii mei de călătorie, cărora le este foame. Plecăm din colibă și ne îndreptăm spre misiune. În tabără, tocmai se pregătesc ceaiul și cafeaua. Albert, Klaus și cei doi șoferi ai noștri se bucură de ouăle pe care le-am adus. Pe lângă câteva nuci și chips-uri înmuiate, acestea sunt singura mâncare la micul dejun. Când văd că se miră de reținerea mea la masă, le povestesc ce bine am dus-o eu la mama, în manyatta.

După micul dejun modest, ne întoarcem, împreună cu Lketinga, în enclavă. Ne întâlnim cu James, care tocmai se pregătește să dezinfecteze, cu un spray împotriva insectelor, manyatta cea mică în care stau iezii. Încă ceva care, pe vremea când trăiam eu acolo, nu exista! În timp ce discutăm, sora lui Lketinga iese din manyatta mamei și mă salută din nou exuberant. Lketinga i se adresează pe un ton aspru și ea fuge de-acolo. Îl întreb despre ce a fost vorba, iar Lketinga îmi explică, făcând niște gesturi supărate: „Aseară, sora mea s-a îmbătat. Eu nu vreau acest lucru și nici nu-mi dau seama cum s-a putut întâmpla." Imediat îmi aduc aminte de banii pe care i-am dat ei și mamei și mă simt vinovată.

Discuții în manyatta

James s-a spălat între timp pe mâini, iar acum ne strecurăm la mama în colibă și ne așezăm pe pielea de vacă. El va prelua rolul de traducător și, de aceea, este bine să stea lângă mine. Klaus ne urmează și se așază pe un taburet mic, lângă foc. Lketinga se așază lângă intrare, în timp ce Albert, după ce salută, ia loc afară, la umbră. De acolo poate auzi totul la fel de bine ca și dinăuntru,

pentru că manyatta nu are pereți adevărați, ci numai un fel de protecție, ca să nu se vadă de-afară.

Mama ne salută, în timp ce leagănă, ca de obicei, copilul lui James. Astăzi este îmbrăcată cu una din fustele cele noi. James începe conversația, explicându-i că doresc să o mai întreb câte ceva. Ea se uită la mine și-și dă consimțământul. În primul rând, doresc să știu ce a simțit ea, atunci când James i-a adus la cunoștință că voi veni în vizită. Mama răspunde: „Ke supati pi – foarte frumos! M-am bucurat foarte tare, dar, ca toți ceilalți, nu-mi venea să cred cu adevărat. Nimeni de aici din sat nu s-a gândit că te vei întoarce, după atâta timp. Data viitoare, însă, să o aduci și pe Napirai cu tine, pe micuța mea Napirai."

Mie îmi vine să râd, pentru că fiica mea este acum mai înaltă decât mine. Dar, pentru mama, ea rămâne „micuța", așa cum a văzut-o ea ultima dată. Apoi, spune că toată lumea s-a bucurat să mă revadă după atâta vreme. Lketinga confirmă spusele ei, dând din cap: „Really, this is very good! Dar nimeni nu a crezut acest lucru. După ce a sosit prima mașină, toate femeile au spus: Ceva nu este în regulă! Mama Napirai nu va veni, eram siguri de asta!" Lketinga dă din cap, rânjind. Când James repetă ce au spus ei: „Only a Queen is moving in this way", izbucnim cu toții în râs, chiar și mama.

Klaus se interesează cum a fost atunci când am venit la Barsaloi și m-a văzut pentru prima dată. Mama face o față serioasă și, după ce se gândește puțin, spune: „Mi-era, pur și simplu, frică." O întreb de ce îi era frică. James traduce, cât poate de bine: „Pentru că o albă era ceva necunoscut pentru mine. Mă întrebam, cum o să comunic eu cu ea, dacă ea nu mă înțelege? Cine este, de fapt, ea? Nu știu nimic despre ea. Mai mult ca sigur, este obișnuită cu un alt fel de casă, iar acum vine aici și vrea să trăiască într-o colibă plină de fum. Nu avem aproape nimic de mâncare, în schimb bem lapte cu sânge. Mi-au trecut atâtea gânduri prin cap, încât mi-era, pur și simplu, frică. De asemenea, mă gândeam, ce poate

face această albă pentru mine? Fiecare soție a fiilor mei este, pentru mine, ca un copil. Grijile ei sunt și ale mele și invers. În cazul tău, mi-era teamă că grijile vor fi și mai mari. Credeam că nu-mi poți aduce lemne de foc și apă, nu poți să-mi faci rost de mâncare, pentru că tu ești o albă. Cine să-mi spele hainele și să-mi facă treaba? Doar nu această mzungu?! Dimpotrivă, va trebui să facem noi toate acestea și pentru tine. Eu vedeam la început numai probleme. Pe de altă parte, știam de la Lketinga că ai străbătut atâta distanță din Mombasa, ca să-l cauți. Astfel, trebuia să-ți dau și eu ție o șansă – și ai rămas. Și ai muncit din greu. Tu mi-ai adus lemne de foc și apă, ai avut grijă de mine, mai mult decât orice copil dinaintea ta. Mi-ai adus de mâncare, atunci când ai putut, și mi-a fost bine. Astfel, dragostea mea pentru tine a crescut treptat."

Ascult, emoționată și-mi curg din nou lacrimi peste obraji. Până astăzi, nu am știut câte griji și-a făcut atunci. Ea povestește mai departe, spunând că și lumea din sat a venit la ea în manyatta și a tot întrebat-o, ce fel de mzungu sunt eu. Întrebau cum de îmi permite să trăiesc în coliba ei, dacă nu mă cunoaște. Cum poate, de fapt, să reziste cu mine, dacă nu putem comunica?! „Cu timpul, le răspundeam tuturor: Totuși, eu mă simt bine, iar ea își face treaba. Nu creează probleme și nu caută ceartă. După câteva luni, nu mai făceam nici o deosebire între tine și proprii mei copii. Deveniseși copilul meu. De atunci, am preluat întreaga responsabilitate față de tine și, o dată cu ea, și toate problemele."

Îmi șterg în permanență lacrimile și îmi este rușine, pentru că nu am voie să plâng. Mama se uită la James și îl întreabă ce este cu mine. Îl rog repede să-i explice că acesta este felul unui mzungu de a-și exprima sentimentele plăcute și emoțiile puternice și să nu-și facă griji și gânduri. James traduce, răzând și acum zâmbesc și eu.

Lketinga completează povestirea mamei: „Da, a fost un început greu. Și la mine veneau ceilalți războinici și voiau să știe de ce am adus acasă o albă. Eu am fost primul războinic care a adus la

Barsaloi o mzungu, cu care s-a și căsătorit. Toată lumea ieșea din case și se uita sceptic, iar uneori vorbeau urât despre albi. Chiar mini-șeful a venit și m-a întrebat, de ce nu i-am cerut acordul ca să mă căsătoresc cu tine. Totuși, sunt bărbat și, la un moment dat, trebuie să cer acordul cuiva ca să mă pot căsători?! Crazy!" Din nou izbucnim în râs.

Le povestesc că, atunci când ne-am întors în Elveția, am locuit într-un sat și Napirai a fost primul copil mulatru. Și acolo se strângeau copiii în jurul său sau fugeau de ea, pentru că prezența unui copil de culoare era, pentru ei, ceva neobișnuit. Astăzi, însă, trăiesc mulți oameni de culoare acolo, chiar și în satele mici, iar cu timpul lumea s-a obișnuit. Mama dă din cap și spune: „Auzi, este exact ca aici."

James povestește că acum trăiesc mai multe femei albe în jurul orașului Maralal, chiar dacă nu tocmai într-o manyatta ca aceasta. Lketinga ne face din nou să râdem, adăugând cu vocea lui răgușită: „Dar aceste doamne sunt, de obicei, bătrâne și nu așa de bune ca tine. Cu una ca asta nu m-aș fi căsătorit." James îi dă dreptate și spune: „Da, Corinne a fost cu noi peste tot. Ea a vizitat, împreună cu fratele meu, rudele noastre în locuri unde nu exista apă sau unde vacile trăiau împreună cu oamenii în enclavă, cum ar fi în Sitedi și nu a deranjat-o deloc." Mă rog, puțin, mă gândesc eu.

Mama leagănă în continuare copilașul și povestește: „Am fost atât de fericită că mi-ai dăruit o nepoată! Și eram atât de mândră că mi-ai încredințat-o pe Napirai, atunci când a trebuit să pleci! Aceasta a fost cea mai mare dovadă de dragoste. Din clipa aceea, eu te-am acceptat pe deplin și nu am mai făcut nici o diferență între un alb și un negru. Eram trup și suflet."

Fața mamei încremenește, iar eu îmi dau seama că încearcă să-și ascundă emoția. Își șterge repede ochii cu mâna. Am simțit dintotdeauna că între noi există o legătură profundă, dar abia acum, după paisprezece ani, am, în sfârșit, certitudinea.

Pentru câteva secunde tăcem cu toții. În jurul capetelor noastre roiesc mușteleie. Afară, găinile cotcodăcesc și câțiva iezi behăie. Îl auzim pe Albert vorbind cu copiii în fața colibei. Se pare că desenează ceva cu ei pe pământ.

James aduce din nou vorba de mini-șef, care, aici, este un fel de polițist al satului: „Sigur, el voia numai bani de la voi. Lumea de aici crede că toți mzungu au bani mulți, trăiesc în case mari, au mașini, au mereu ce mânca și nu au griji. Ei sunt de părere că toți albii duc o viață de președinte. Eu încerc mereu să le explic că albii au și ei griji, dar nu vorbesc cu ceilalți despre ele. La samburi, tradiția îți cere să stai de vorbă cu fiecare om cu care te întâlnești, una sau două ore. Mai întâi, începe cel mai în vârstă să povestească de unde vine, cine este, ce face familia lui, ce-i fac animalele, cine este bolnav și ce are, ce s-a mai întâmplat în ultima vreme în satul sau enclava lui și, în cele din urmă, încotro merge și de ce. Povestitorul se oprește asupra fiecărui detaliu și atunci conversația poate dura și o oră. Apoi începe celălalt să povestească și o ia de la capăt."

James simulează o astfel de întâlnire, inventând un dialog, exact ca într-un spectacol de cabaret, iar noi râdem din nou cu lacrimi. „Aici, așa ceva este normal", povestește el mai departe, după ce ne-am mai potolit, „pentru că oamenii, câteodată, merg ore întregi pe drum și nu se întâlnesc cu nimeni. De aceea, sunt fericiți când pot vorbi cu cineva, chiar dacă nu se cunosc. Apoi, când ajung la destinație, îi povestesc următorului cu cine s-au întâlnit și ce le-a povestit respectivul. Astfel, discuția devine tot mai lungă și știrile se răspândesc, în câteva ore, pe o distanță de câțiva kilometri. Apoi, din când în când, ei văd că albii stau de vorbă doar câteva minute, după care pleacă imediat mai departe. De aceea, ei cred că acești oameni nu au nici un fel de probleme, pentru că nu au nevoie să discute prea mult timp. În realitate, însă, albii nu-și povestesc toate problemele pe care le au."

Cât de deosebit pot fi interpretate lucrurile! Societatea noastră este pe punctul de a sărăci, din punct de vedere al relațiilor dintre

oameni, deoarece comunicarea dintre ei se reduce tot mai mult și mulți se îmbolnăvesc din cauza aceasta. Oamenii de aici, dimpotrivă, consideră tăcerea noastră ca un semn al lipsei noastre de probleme.

Deja îl aud pe James continuând: „Și eu sunt acum aproape ca un mzungu. Muncesc mult și circul numai cu motocicleta, pentru că am de rezolvat o mulțime de treburi. Când mă vede, lumea mă oprește pe marginea drumului. La început, m-am gândit că este important acest lucru și mă opream cu motocicleta. Dar, de cele mai multe ori, ei nu voiau să știe decât de unde vin și unde mă duc. Alteori, voiau să-mi vadă motocicleta și să afle tot despre ea. Dar eu nu am timp și le răspund scurt cu da sau nu. Câteodată, nu le povestesc nici măcar când cineva este bolnav acasă, pentru că ar dura prea mult. Firește, dacă respectivul află mai târziu că nu am pomenit nimic despre acel lucru, data viitoare primesc reproșuri. Lumea nu poate înțelege, pur și simplu, că am de respectat un program, pentru că am obligații. Pentru ei nu contează că stau aici o oră mai mult sau mai puțin."

În timp ce vorbește, se observă, însă, că este mândru de faptul că este unul dintre primii de-aici, din tufișuri, care duce o viață nouă și modernă. Pe mine, acest lucru mă pune pe gânduri, pentru că asta înseamnă începutul descompunerii comunicării naturale. Până la urmă, mulți vor sfârși, probabil, la fel ca cei din Europa, în singurătate.

Klaus îl întreabă, cum mai poate afla atunci lucrurile mărunte, dacă el merge peste tot atât de repede cu motocicleta. James îi răspunde că, tocmai asta este problema, vremurile se schimbă repede. Lketinga îl contrazice: „Mie, însă, nu-mi place deloc. Astăzi, mulți morani nu mai poartă păr lung, așa ca înainte. Nu mai vor și pentru faptul că au fost la școală. Fetele nu mai poartă atâtea podoabe, pentru că băieții de la școală nu le mai dăruiesc atât de multe. Fetele de școală, cum este fiica mea, Shankayon, nu mai au deloc podoabe, pentru că este interzis. Ele nu mai vor

nici să-şi ungă pielea cu ocrul cel roşu. Chiar şi cele care nu merg la şcoală preferă să folosească crema de piele din Nairobi. Nici o fată nu mai poartă fuste din piele de animal, împodobite cu perle, aşa cum ai văzut la sora mea. Numai la ceremonii se mai poartă aşa ceva." James adaugă: „Peste cinci sau zece ani nu vor mai exista nici acestea. Încă de-acum, au început să dispară podoabele tradiţionale de pus la gât, făcute din păr de girafă sau cerceii din fildeş ai războinicilor."

Toate aceste mărturisiri mă întristează, deşi, noi înşine am adus aici obiecte moderne. Acum îmi dau seama că nu am mai văzut fete tinere sau războinici care să poarte splendoarea de podoabe şi culori autentice, aşa cum se obişnuia acum paisprezece ani. Tocmai aceste culori intense ale podoabelor şi ale şalurilor simbolizează veselia şi intensitatea vieţii acestor oameni. Dacă cu timpul, monotonia europeană a hainelor va lua locul acestui roşu frumos, albastru şi galben intens al şalurilor şi al păturilor, aşa cum am văzut deja la Maralal, vor dispărea, probabil, şi optimismul şi veselia oamenilor. Nu puţini sunt aceia care consumă deja alcool în cantităţi nelimitate. Din rândul tinerilor sunt, într-adevăr, mulţi care au absolvit şcoala, dar, ca să înveţe o meserie sau să studieze, le lipsesc banii. Astfel, ei trăiesc mai departe în cultura lor, cu cunoştinţele dobândite şi cu o concepţie, mai degrabă, vestică, renunţând tot mai des la stilul de viaţă tradiţional. Este ca şi cum şi-ar pierde rădăcinile, mă gândesc eu.

Cu cât discutăm mai mult, cu atât atmosfera devine mai degajată, aşa că îndrăznesc să-l întreb pe Lketinga încă o dată, cum s-a simţit atunci când a aflat că nu mă mai întorc. Se uită la mine şi-mi spune pe un ton serios: „Mult timp nu am crezut, pentru că, înainte, te-ai întors de fiecare dată. Peste puţin timp am avut probleme cu magazinul, pentru că nu se mai putea face nici o afacere şi, astfel, am început să am greutăţi cu banii. Toţi voiau să mă înşele. Nici atunci când a ars maşina nu am avut bani să o repar. De aceea am vândut-o, primind în schimb o maşină mică,

pe care am folosit-o ca taxi, până când am făcut un accident și a trebuit să intru la închisoare. Am avut, într-adevăr, multe probleme și nici nu mai vreau să mă gândesc la ele."

James completează: „La trei ani după ce te-ai întors tu în Elveția, când am auzit de acest lucru, m-am dus din nou la Mombasa ca să-l caut. L-am găsit într-o stare foarte proastă. L-am rugat să vină cu mine acasă, ceea ce și voia să facă. Ne-am dat întâlnire a doua zi de dimineață, ca să mergem împreună cu autobuzul la Maralal, dar el nu a venit și, atunci, m-am întors singur, pentru că urma să încep școala. A doua zi, însă, când așteptam o ocazie cu care să merg din Maralal în Barsaloi, l-am văzut, deodată, pe Lketinga, venind singur și, astfel, am plecat împreună la Barsaloi. El nu avea, bineînțeles, o casă unde să poată sta și nici altceva, în afară de o mulțime de animale. În toți acești ani, în care a lipsit de acasă, turma lui de capre și cireada de vite s-au mărit foarte mult. Fratele nostru mai mare s-a ocupat de animale. La noi, obiceiul nu-ți dă voie să tai sau să vinzi animalele altuia. Astfel, în ciuda celor întâmplate, Lketinga era bogat atunci când s-a întors acasă. Am hotărât că cel mai bine ar fi să-și caute o soție, care să poată construi o casă și să facă copii. Astfel, el s-a căsătorit, chiar peste o lună, cu a doua soție, mama Shankayon. După primul copil, însă, ea a avut multe probleme. Toate sarcinile care au urmat, le-a pierdut. Acum, s-a dus înapoi acasă la părinții ei și nu știm când se va întoarce."

Absent, Lketinga confirmă, dând din cap, iar mama ascultă fără să spună nimic. Simt clar că fostul meu soț nu poate sau nu vrea să povestească mai mult despre trecutul său. În schimb, Lketinga aduce din nou vorba despre carte și film și îl roagă pe James să ne povestească despre evenimentele de aici, din Barsaloi. Astfel, James începe să povestească ceva mai amănunțit: „Da, după cum știți, aici vin mai mereu oameni străini, cei mai mulți fiind jurnaliști din Kenya și vor să știe dacă cunoaștem conținutul cărții. Ne întreabă dacă știm că această Corinne a vorbit urât despre samburi și că primește mulți bani pentru aceasta. Le spunem, însă,

mereu, că noi cunoaștem conținutul cărții și că primim bani și nu avem nici un fel de probleme. Ea a scris despre familia noastră și numai noi putem aprecia dacă este bine sau rău, adevărat sau nu. Am sunat și la un ambasador kenyan, care este sambur și vorbește germana și l-am întrebat, iar acesta ne-a asigurat că totul este în ordine. Când aud așa ceva, cei mai mulți jurnaliști se retrag. Există, însă, și unii care vor neapărat ca noi să spunem ceva rău despre carte sau despre film și vor să ne dea bani în schimb. Ba chiar unul dintre ei i-a spus lui Lketinga să se ducă la ofițerul districtului și să ceară ca această Corinne să fie dusă la închisoare. Atunci, Lketinga s-a supărat foarte tare și le-a cerut să-l lase în pace. Dar el a fost în continuare șicanat."

Lketinga se amestecă în discuție și mărturisește: „Da, aceștia au fost, într-adevăr, nebuni. Le-am spus mereu că nu vreau asta, că tu ești soția mea și că este în regulă, dacă tu ai o viață bună în Elveția. De asemenea, vreau ca fiicei mele să-i meargă bine. Eu sunt bine, nu am nevoie de prea multe ca să trăiesc, așa cum ai tu nevoie. Tu nu ai vaci și capre. Dar acești oameni nu au renunțat, până când nu i-am amenințat că o să-i bat dacă nu dispar. I-au bulversat destul pe oamenii de aici, din Barsaloi." James adaugă: „Și preotul nostru, care a citit cartea în spaniolă, a vorbit cu ei și le-a spus că nu scrie nimic rău în ea. Acum, totul a reintrat în normal și toți se bucură că tu și editorul cărții ați venit aici."

Acum intră și Albert în manyatta și spune că mă cunoaște de mult și știe cât de mult țin la această familie africană și cât de îngrijorată am fost, atunci când ei au trecut prin perioada aceea grea. Atât pe el, cât și pe familia lui îi preocupă de ani de zile soarta noastră comună și, de aceea, simte o legătură strânsă cu acești oameni din Barsaloi. El a fost imediat de acord să mă însoțească în această călătorie pentru că a vrut să revadă familia și pe mama cea minunată. Este și dorința lui să ajute, acolo unde poate. James traduce pentru mama și aceasta îi mulțumește lui Albert cu o strângere de mână și cu cuvintele: „Asche oleng."

La sfârșit, Albert o întreabă pe mama ce așteaptă de la viitor și ce-și dorește. Ea se gândește puțin, după care răspunde: „Ca să fiu sinceră, sunt bine, iar ceea ce îmi doresc este să fiu în continuare sănătoasă și ochii mei să poată vedea încă multă vreme de-aici încolo. Dar, chiar dacă voi orbi vreodată, doresc să am mai departe o viață la fel de bună ca și până acum și sper că va fi mereu așa. Mai mult nu-mi trebuie." James confirmă spusele sale, povestind că a vrut să-i construiască o casă, dar ea a refuzat. Ea nu vrea să stea decât în manyatta ei și este fericită că acum sunt toți din nou împreună. Câteodată nu se desprinde de colibă câte trei zile, dar este mulțumită că în permanență vin la ea copii sau oaspeți. Este frumos să vezi cum bătrânii sunt incluși, le fel ca și până acum, în viața de zi cu zi.

Lketinga, întrebat de dorințele pe care le are, răspunde, spre mirarea mea: „Doresc ca tu să nu spui că nu mai ești soția mea. Nu există așa ceva la noi. Indiferent unde trăiești, tu rămâi soția mea. Nu vreau să-mi mai spui că trăiești cu un alt bărbat. Este în regulă, dar nu vreau, pur și simplu, să aud acest lucru. Eu mă gândesc mereu că tu ești soția mea. Sper ca acum să vii mai des, pentru că samburii nu se separă."

Aceste cuvinte mă impresionează, dar simt, în același timp, că mi se cere prea mult și mă simt constrânsă. Încerc să-i explic, cât pot de convingător, că este normal ca, după atâta vreme de despărțire, să nu pot trăi mereu singură. Îi spun că și el s-a recăsătorit, chiar de două ori, după care încep să râd, ca să destind situația. El îmi dă replica: „Da, este în ordine, dar nu mai vorbi despre acest lucru." Instinctiv, nu am pomenit în niciuna din scrisorile mele pe care i le-am trimis lui James că nu mai sunt împreună cu ultimul meu partener de viață, lucru care, în momentul de față, sigur îmi este de mare ajutor.

James consideră că este dificil să găsească aici cuvintele potrivite și, astfel, încheie tema aceasta delicată, povestind despre dorințele sale de viitor: „Vreau să-mi mai măresc puțin casa, ca

să am mai mult loc, atunci când îmi vin oaspeți. Musafirii trebuie să fie cazați confortabil. În afară de aceasta, îmi doresc un telefon mobil, ca să pot comunica mai bine și mai repede, cel puțin cu Maralal, unde există deja o rețea. La Barsaloi nu există încă rețea și precis va mai dura ceva timp. Mi-aș dori și un televizor, ca să știu ce se petrece în țară sau chiar în lume, poate și în Germania sau în Elveția." El râde și pune punct listei sale cu dorințe. „Momentan, nu-mi trebuie mai mult."

Saguna

Deodată, auzim afară, în fața manyattei, voci, iar Lketinga crede că a venit Saguna. Mă bucur și sunt curioasă să o văd. Încheiem discuția și ieșim cu toții, după aproape trei ore, din colibă. Lumina puternică a soarelui mă orbește. Albert se așază pe taburetul din fața manyattei și este înconjurat imediat de copii, care desenează. Mai departe, în spate, o descopăr pe soția lui Lketinga, care construiește o manyatta. Fata tocmai împletește ramurile subțiri de salcie în pereții laterali.

Stefania vine și ne spune că Saguna ne așteaptă în casă la ea. Eu intru și o zăresc întâi pe sora lui Lketinga, care stă serioasă la măsuța cea verde de lângă perete. În spatele ei, o descopăr pe Saguna. Este din cap până-n picioare împodobită tradițional și arată superb. Când am părăsit atunci satul, avea cam patru anișori, iar acum mă aflu în fața unei fete robuste, frumoase, de aproximativ optsprezece ani. O salut, bucuroasă, dar reacția ei este timidă. În toți acești ani, nu am uitat-o niciodată. Am întrebat mereu de ea în scrisori și mi se răspundea că acum este aproape o femeie în toată firea și că nu mai trăiește de mult la mama în colibă.

Saguna poartă o fustă roșie și pe umeri are înnodată o kanga albastră și una galbenă, care îi acoperă sânii goi. Kanga galbenă poartă numai fetele care sunt la vârsta de măritat și cărora nu li s-a

făcut incizia. Gâtul și pieptul îi sunt acoperite, de sus până jos, cu podoabe din perle. Peste nenumăratele șiraguri de perle roșii, are un strat de podoabe în niște culori extraordinare, care fac impresia unei farfurii. Numai această minunăție cântărește, mai mult ca sigur, două kilograme. Pe cap are strânsă o bentiță de perle, de care este prinsă o cruce roșie din perle și de care atârnă, la rândul ei, mai multe plăcuțe de metal. Fruntea este împodobită cu un nasture de sidef, de care atârnă, până peste nas, o cruce din metal, decorată. De ea mai sunt fixate alte două lănțișoare, care atârnă în dreapta și în stânga peste obraji, unindu-se din nou la spate cu bentița. Așa cum este împodobită acum, trăsăturile feței ei sunt delicate și blânde. Pe mine mă surprinde, cât de bine seamănă cu mama ei, care nu mai trăiește. Din păcate, aceasta a murit la o naștere, când Saguna avea unsprezece ani. Spre norocul ei, însă, ea mai trăia încă la mama.

Se vede clar că nu este obișnuită să fie în centrul atenției. Oricum, în cazul fetelor, acest lucru nu se întâmplă decât la nuntă și la ritualul inciziei. Când se naște o fată, în mod normal, acest eveniment nu are o însemnătate prea mare pentru tată. El încearcă să nu fie de față la naștere. Dacă, însă, nou-născutul este băiat, ritualurile de naștere sunt mult mai fastuoase decât la fete. În acest fel, vecinii află repede ce sex are copilul, chiar dacă, din cauza fricii de vrăjile rele, nu au voie să vadă nou-născutul decât abia peste câteva săptămâni.

Saguna stă în fața mea cu mâinile în poală și se uită la mine timidă, dar curioasă. Eu îi fac complimente, iar ea le acceptă cu sfială. Pentru că știu că a mers patru ore prin stepa fierbinte și precis îi este sete și foame, îl rog pe James să-i ofere ceva. Dar el refuză, spunând că abia în manyatta mamei va primi mâncare. Bănuiesc că aici este vorba din nou despre un cod de comportament tradițional. Saguna este încă o femeie tânără, căreia nu i s-a făcut incizia și, probabil de aceea, nu poate fi ospătată în casa lui James, mai ales că, nu cu mult timp în urmă, el mai avea încă statut de războinic.

Așa că propun să o viziteze mai întâi pe mama și apoi să stăm de vorbă. După ce iese din casă, îl întreb pe James când va fi măritată Saguna. Îmi spune că nu știe și nici Lketinga nu-mi poate oferi informații despre acest lucru. Pe mine mă surprinde faptul că, la cei optsprezece ani ai ei, ea face parte mai degrabă din categoria fetelor mai în vârstă și necăsătorite. Precis are un prieten din rândul războinicilor, altfel nu ar avea atâtea podoabe. Ele reprezintă pentru o fată un fel de simbol al condiției sociale. Cu cât primește mai multe podoabe, cu atât este mai dorită, iar premiul ei de nuntă ar putea consta atunci în mai mult de șapte vaci. Din păcate, însă, fetele nu au voie să se căsătorească niciodată cu prietenul lor. Acesta are, însă, obligația ca în ziua nunții să pregătească grăsimea și ocrul cu care se va unge mireasa pe corp.

De cele mai multe ori, tatăl este acela care aranjează căsătoria. El trebuie să fie atent ca relația cuplului să nu fie dependentă de aspectul exterior și de pornirile sexuale. În schimb, renumele familiei fetei alese are mare importanță. Viitoarea soție trebuie să nască copii, să conducă gospodăria și să aibă grijă de turma soțului, până când copiii preiau, mai târziu, această sarcină. Câteodată, fata aleasă nici nu știe cine-i va fi soț. Cei mai râvniți sunt bărbații care tocmai și-au încheiat perioada de războinici. Înainte de aceasta, bărbații nu au voie să se căsătorească. Dacă au ghinion, atunci fetele sunt măritate cu un bărbat bătrân sau chiar cu un moșneag, fiind a treia sau a patra soție a acestuia și sunt obligate să asculte de indicațiile primei soții.

Gândul că Saguna ar putea fi amenințată de un astfel de destin, mă neliniștește și mă întristează. Îl întreb pe James dacă nu există posibilitatea ca Saguna să evite așa ceva. „Nu, Saguna nu cunoaște decât viața aceasta tradițională și nu se poate schimba nimic. Toate își urmează cursul lor. Ea va trece prin aceleași ritualuri și, mai târziu, își va întemeia un nou cămin alături de viitorul ei soț." El vorbește atât de hotărât și de firesc, încât nu pot să nu-mi dau

seama că va mai trece multă vreme, până când aceste femei se vor bucura de un drept al unei vieți independente.

În acel moment devin conștientă de cât de absurdă și de contradictorie este concepția mea: pe de-o parte, admir frumusețea hainelor tradiționale ale războinicilor și ale fetelor tinere și splendoarea lor de culori și doresc ca tradițiile samburilor să fie păstrate încă mult timp de-acum încolo, pe de altă parte, însă, mi-aș dori ca acele obiceiuri și ritualuri, care incomodează simțirea mea de european, să fie schimbate. Această constatare mă doare. În același timp, însă, mă bucur că fiica mea, Napirai, poate crește în Elveția. Ea este cam cu doi ani mai tânără decât Saguna și, dacă ar trăi aici, nu ar avea nici o șansă, să poată decide singură asupra vieții ei, indiferent cât de mult aș lupta eu pentru asta.

Mai târziu, când ieșim din casă, o văd pe Saguna stând pe o piatră, sub un salcâm. Se joacă cu Shankayon și cu încă alte două fete. Eu mă așez lângă ea și aștept nerăbdătoare. Și-a dat jos minunăția de podoabe de pe cap, pentru că, probabil, îi era prea cald. Din când în când, își bagă mâinile sub podoabele de la gât și le ridică, ca să-i vină puțin aer. Deodată, mă întreabă de Napirai. Încerc să-i povestesc ceva, dar nu reușesc prea mult, din cauza dificultăților de limbă. De aceea, o rog pe Shankayon să aducă de la mama albumul cu poze cel mic. Între timp a venit și Lketinga și îmi traduce.

Acum o întreb dacă își mai aduce aminte de mine, de păpușa maro pe care i-am adus-o odată și de cum ne duceam noi două mereu la râu. Ea răspunde la toate întrebările, dând serioasă din cap. Shankayon vine sărind cu albumul în mâini și i-l dă Sagunei. Ea îl răsfoiește, începând, bineînțeles, cu cele mai recente fotografii ale fiicei mele. Mă întreabă mirată, dacă aceasta este, într-adevăr, Napirai. Lketinga îi explică detaliat fiecare poză în parte, în care Napirai este în zăpadă, pe gheață sau în piscină. Ea se uită la toate foarte interesată și se miră. Trebuie să fie ceva deosebit pentru ea, să vadă o fată, nu cu mult mai mică decât ea, dar care trăiește

într-o lume cu totul diferită de a ei, deși amândouă au fost născute în același loc. Desigur, i se pare ciudat să o vadă pe Napirai cu păr lung. Capul ei este chel și ras, pentru că aici, părul lung la femei și la fete nu face parte din idealul de frumusețe. Când vede pozele în care fiica mea poartă blugi, rămâne cu privirea fixată un timp. Tare mi-aș dori să știu ce gânduri îi trec prin cap!

Între timp, s-au strâns iar mai multe capete deasupra albumului, printre care și cel al lui Shankayon, care radiază de fericire când o vede pe sora ei vitregă. Saguna răsfoiește întruna albumul, de la-nceput până la sfârșit și râde cu celelalte fete. Mă așez mai aproape de ea și mă uit la brațele ei subțiri, pe care are mai multe brățări colorate. După un timp, mă întreabă: „De ce nu ai adus-o pe Napirai cu tine? Unde este ea acum și cu cine?" Îi povestesc că este la școală și că, în absența mea, stă la familia unei prietene. Lketinga traduce și spune că poate va veni și ea aici în vizită, atunci când va termina școala.

Saguna ascultă atentă, mângâindu-mă în timpul acesta pe mână. Se pare că este fascinată de brățara mea de argint, în care se poate oglindi. Atingerile ei moi mă fac să simt din nou acea apropiere față de ea, pe care am simțit-o pe vremea când trăiam împreună în manyatta mamei. Atunci, ea era pentru mine o rază mică de soare, care îmi lumina, în momentele triste, ziua. Mă simt neputincioasă, când mă gândesc la destinul ei, pentru că nu o pot feri de el. Dar, poate că ea nici nu ar vrea, ci și-ar dori să fie primită și respectată aici, în tribul ei. Îi doresc din toată inima să i se găsească un soț bun și tânăr.

Între timp, Klaus a filmat, iar Shankayon probabil că i-a povestit Sagunei că se poate vedea pe monitor. Ea se așază acum lângă Klaus, iar el îi arată camera. La început se sperie, dar apoi, când vede imaginile care se mișcă, se amuză. Nu s-a văzut niciodată astfel și, curioasă, se minunează de ce vede. Klaus trebuie să deruleze întruna înainte și înapoi și ne molipsim și noi de mirarea copilărească. Din păcate, sosește momentul în

care Saguna trebuie să se întoarcă casă. De mâine, viața cotidiană își va relua cursul și ea se va duce din nou cu turma la păscut. Eu îi dau o fustă frumoasă, un săpun frumos mirositor și o cremă de corp, pe care am adus-o special pentru ea. Se bucură foarte tare de cadouri și le îndeasă sub kanga. Când ne luăm la revedere, știu că nu o voi mai vedea niciodată în această naturalețe a ei și măreție de culori.

Un nou stil de hrană

Acum, James ne invită la el la masă. Stefania împarte farfuriile din aluminiu și pune o oală cu spaghete pe masă. Mâncăm cu poftă, deși, la noi, o astfel de mâncare arată altfel. Stefania a rupt spaghetele în bucăți mici și le-a pus la fiert, împreună cu carne de capră și legume.

James povestește că unii locuitori ai satului, mai ales familiile foștilor elevi, și-au schimbat stilul de hrană. El cunoaște spaghetele de pe vremea când era elev, de aceea, pentru el și familia lui, felul acesta de mâncare nu mai este ceva deosebit. Copiii lui cresc cu așa ceva. Pe mine mă interesează dacă mama ar mânca și ea astăzi spaghete. Înainte prefera să renunțe, decât să mănânce ceva ce nu cunoștea. Singura excepție era ananasul. James râde și spune: „Nu, mamei nu-i plac spaghetele, dar este înnebunită, ca și până acum, după ananas. De câte ori îi aduc unul, începe să vorbească de tine. Tu ai făcut-o să-i placă." Îmi amintesc bine de asta și, pur și simplu, parcă o văd cum suge, încet și cu grijă, din bucățile de ananas.

La întrebarea mea, dacă și în magazinele somalezilor se găsesc acum astfel de mărfuri, James răspunde hotărât: „Aici nu mai există somalezi. I-am alungat pe toți. Știi, atunci când ai plecat din Barsaloi și am fost nevoiți să închidem magazinul, singurul magazin sambur de-aici, prețurile la mălai și zahăr au explodat.

Somalezii nu au mai respectat prețurile impuse de stat, așa cum am făcut noi, ci le-au dublat. Lumea de aici din sat a înjurat și s-a văitat. Toți s-au plâns: „De ce nu mai este Corinne aici? Acum nu mai avem nici un magazin aici și nici o mașină." Puținele lucruri pe care le ofereau somalezii erau prea scumpe, iar pentru pieile de capră și vacă ei nu le mai dădeau oamenilor atâția bani, cum le dădeai tu. Atunci au venit mulți săteni la mine și m-au întrebat: 'Ce putem face ca să se întoarcă Corinne? Numai un mzungu poate conduce un astfel de magazin și nici o altă femeie nu va vrea să trăiască cu noi, așa cum a trăit ea.' Ei mi-au propus, chiar, să te rog să te întorci și să mă căsătoresc eu cu tine! Erau atât de disperați, încât le veneau cele mai trăsnite idei." Mai întâi îmi beau ceaiul în liniște, ca să reflectez asupra celor auzite. Povestea cu propunerea de căsătorie o aud pentru prima dată și mă apucă râsul, când îmi imaginez.

James începe și el să râdă, după care își continuă povestirea: „Eu le-am spus că trebuie să ne unim și să ne deschidem propriile noastre magazine, ca să putem controla din nou prețurile. Astfel, încetul cu încetul, au apărut atâtea magazine, încât acum este supraofertă, iar magazinul nu mai merge atât de bine."

Lketinga intră și se așază lângă mine pe canapeaua cea simplă. Întreabă, pe un ton suspect, dacă am vorbit despre el. Într-un fel, pare să fie mai prost dispus decât acum o oră. Nimeni nu știe de ce și unde a fost. Pentru un moment, mă gândesc că poate se simte puțin cam marginalizat, ca acum paisprezece ani, când James a venit la noi acasă cu colegii lui de școală și am jucat împreună cărți și am râs. Ca să-l înveselim, îl întreb dacă-și mai aduce aminte de mâncarea de spaghete din Mombasa, împreună cu fratele meu, Eric și cu soția lui, Jelly. Atunci s-a produs mare agitație, pentru că toată lumea credea că mâncăm viermi lungi. El râde și spune cu vocea lui răgușită: „Bineînțeles că-mi aduc aminte, a fost o nebunie! Iar astăzi mănâncă chiar și unii oameni din sat așa ceva."

Planuri de călătorie

Mai târziu, discutăm despre cum va decurge în continuare vizita noastră și hotărâm ca mâine, așa cum am plănuit, să mergem pe platoul de filmare. Acolo vrem să petrecem două zile, după care să-l vizităm pe părintele Giuliani și, în cele din urmă, să ne întoarcem aici. Astfel, se pot odihni toți puțin, iar viața familiei va reintra în normal. Când ne întoarcem, vrem să organizăm împreună o petrecere de rămas bun, pentru toți cei care doresc să vină. Din păcate, noi fiind musafiri, nu ne putem implica prea mult în organizare, dar vrem să preluăm cheltuielile. Astfel, membrilor familiei le revine toată munca. Ei vor tăia patru capre și vor fierbe cantități mari de orez și fasole. Pentru asta trebuie să adune lemne de foc suficiente și să instaleze mai multe locuri de gătit. Este o sarcină grea, atunci când nu ai mașină și când timpul este scurt. James se oferă să se ocupe el de alimente. Când îl întreabă pe Lketinga dacă ar putea să cumpere el caprele, acesta îi răspunde răstit: „Nu, nu am timp, eu mă duc cu Corinne să mă uit la film. Vreau să știu ce fac ei acolo!"

O, Dumnezeule! Mi se face rău, când mă gândesc. Este imposibil! Știu că va fi și pentru mine destul de greu să înțeleg tot ce se petrece la locul filmării, dar să-i mai explic și lui Lketinga tot timpul! De unde să am atâta energie? Nici eu nu-mi dau seama ce mă așteaptă și cum voi suporta totul, dar să mai preiau și răspunderea pentru cineva, care nici măcar nu știe ce înseamnă să faci un film. Nu, este, de-a dreptul, prea mult.

Atunci, îmi aduc aminte de seara în care am văzut odată un film, împreună cu Lketinga, la misiune. Era vorba de monumentalul film „Ben Hur". Lketinga era extrem de răscolit și nu voia să mă creadă că nu are nimic de-a face cu viața de astăzi a unui mzungu. El era ferm convins că la noi în Germania sau în Elveția este la fel ca în film. După aproximativ douăzeci de minute am fost nevoiți să plecăm și a urmat apoi o ceartă, ca multe altele,

provocate de suspiciune. Atunci nu i-am putut explica decât că un film nu are nimic de-a face cu viața adevărată.

Iar acum, vrea să meargă pe platoul de filmare, unde se toarnă un film despre samburi și, pe deasupra, o parte a propriei lui vieți. Cum să înțeleagă el așa ceva, mai ales că acolo nici nu se poate vedea un film finalizat, ci doar lucrări de scenariu complicate și de nepătruns. Nu, nu pot și nu vreau să-mi asum răspunderea, mai ales că nu pot aprecia, în ce stare sufletească mă voi afla.

Slavă Domnului, James se amestecă în discuție și mă susține, explicându-i lui Lketinga că este nevoie de el aici. Doar nu poate lipsi tocmai el, în timp ce tot satul pregătește o petrecere pentru oaspeții săi. Atunci își dă și el seama și promite că ne va aștepta și va cumpăra caprele.

Arunc o privire pe ceas și îmi aduc aminte că trebuie să mă duc la misiune, ca să nu pierd legătura radio cu părintele Giuliani. Klaus și cu Lketinga mă însoțesc. Angajata misiunii ne întâmpină amabil și ne conduce într-un hol, unde se află aparatul de emisie-recepție. Dintr-o cutie veche se aud deja diverse convorbiri, ba în kisuaheli, ba în italiană sau engleză. Lketinga ascultă atent și se pare că se pricepe mai bine decât mine la acest aparat. După câteva minute, îmi atrage atenția, spunându-mi, foarte calm, că acum trebuie să vorbesc eu.

Deodată îi aud vocea părintelui Giuliani. Pentru prima dată, după paisprezece ani! Vorbește, ca și înainte, tare. Se vede că se bucură de vizita noastră și încearcă să ne explice cum ajungem la el. Dar pare atât de complicat, încât Giuliani se decide pe loc să vină el peste trei zile la Barsaloi și să ne ia. La ora douăsprezece fix va fi la misiune. Tocmai când vreau să-i mulțumesc din suflet, legătura se întrerupe.

Mergem înapoi la Albert și la James, în enclavă. Animalele s-au întors și ele și acum domină iar o activitate intensă, care, între timp, ne-a devenit familiară. Femeile mulg caprele. Sora lui Lketinga mă ia de braț, îmi pune în mână o cană și mă roagă,

râzând, să mulg și eu. Îmi încerc norocul cu o capră mare și albă și mă bucur când văd cum țâșnește în cană un jet de lapte. Bineînțeles, că nu am experiență și, trebuie să recunosc, oricare alt copil de trei ani de-aici se pricepe mai bine la muls decât mine. Deodată, sunt înconjurată de o ceată de copii care râd. Ador veselia acestor oameni. În ciuda condițiilor aspre de trai, mulți nu și-au pierdut umorul. Copiii aleargă după iezișori, râd și chicotesc, așa cum este peste tot în lume, acolo unde se joacă copiii. După ce se lasă întunericul, lumea gătește mămăligă și face ceai, iar noi ne retragem în tabără. Peste aproximativ o oră, Lketinga și James vor să mai treacă pe la noi.

În tabără ne așezăm pe scaunele pliante și ni se alătură și șoferii noștri, Francis și John. Ei sunt foarte simpatici și amabili și au grijă, în toate aceste zile, de mașini și de lucrurile noastre. Așa cum ne-am obișnuit, vor să ne aducă ceva de băut, dar noi preferăm să renunțăm, pentru că nu vrem ca Lketinga să vadă alcool, atunci când vine. Nu vreau, în nici un caz, să-l pun în pericol, pentru că se pare că până acum nu a băut, într-adevăr, nimic.

Cele patru surori stau pe rezervorul de apă și meditează. Câinele lor mic de lână ne ține companie și, în curând, devine preferatul lui Albert și al lui Klaus. Noi toți ne bucurăm pentru un timp de liniște și ne lăsăm pradă gândurilor. Revederea, după care am râvnit atâta vreme, a depășit așteptările mele și mă simt bine. Sunt mulțumită. Totuși, mi-am dat seama că nu aș mai putea trăi aici. Deși unele lucruri s-au simplificat, viața este, ca și până acum, aspră și sărăcăcioasă. Mai ales ritmul încet, mereu repetat, al vieții de zi cu zi, pentru mine ar deveni, cu timpul, greu de suportat. Oare cum am rezistat atunci?! Oare, a fost posibil numai pentru că l-am iubit pe Lketinga mai presus de orice și am fost nevoită să lupt dur pentru supraviețuire?

Lketinga vine tacticos spre noi, cu mersul lui elegant și ne spune că a văzut deja două capre pe care ar vrea să le cumpere, dar așteaptă până când plecăm, pentru că atunci prețurile sunt

mai mici. Spune că va trimite după fratele lui mai mare să vină și el la petrecerea de rămas bun. În timp ce Lketinga povestește, James trece grăbit pe lângă noi și discută cu părintele. Și el se află în toiul pregătirilor pentru marele ospăț, care va avea loc peste patru zile. Când îl întrebăm, îngrijorați, ce facem dacă mâncarea nu va ajunge pentru toată lumea, el ne liniștește: „Pentru noi, samburii, nu este nici o problemă. La noi poate veni oricine la o petrecere și nu avem voie să respingem pe nimeni. Dar, dacă, totuși, nu mai există nimic de mâncat și de băut, nu este așa de grav. Nu suntem obligați să punem la dispoziție mâncare până când se satură fiecare. Pentru că mă aștept să vină jumătate din sat, acest lucru nici nu ar fi posibil. Important este să avem destul tutun pentru bătrâni." Lketinga aprobă, dând din cap și este convins că totul va ieși bine. După o încă jumătate de oră, ne luăm la revedere și stabilim să mai trecem a doua zi, înainte de plecare, prin enclavă. Înainte să plece, Lketinga mă întreabă, arătând spre cortul meu: „You sleep good alone here, no problem?" Eu îi răspund, râzând: „Hakuna matata – nici o problemă! Noapte bună." Apoi mă strecor în cort și nu mai durează mult până când adorm.

Plecarea spre platoul de filmare

Un zgomot mă face să mă trezesc dis-de-dimineață. Trag cu urechea afară și aud țipătul prelung al unui măgar, amestecat cu lătratul unui câine și, ca de fiecare dată dimineața, zeci de voci de păsărele în toate registrele muzicale. Legătura aceasta atât de strânsă cu natura și faptul că nu sunt trezită de zgomotul străzii și al motoarelor, au un efect foarte liniștitor asupra mea. Ies din cort, curioasă cum va fi ziua de astăzi. Șoferii sunt deja în picioare și se vede că abia așteaptă să-și poată mișca din nou mașinile. Nu durează mult și toată lumea se strânge în jurul resoului cu gaz și așteaptă, în răcoarea dimineții, un ceai fierbinte sau o cafea.

Câinele cel nostim al surorilor, pe care l-am botezat între timp Willi, stă deja lipit de pantalonul lui Klaus și ne face să râdem. De mâncare nu mai avem decât niște resturi de chips-uri și nuci, care nu plac nimănui.

Francis și John strâng cu îndemânare corturile de pe mașini și, înainte să mergem în enclavă, ne așezăm lucrurile înăuntru. Lketinga ne iese în întâmpinare, iar James stă deja pe motocicletă, gata de plecare. Discutăm despre ultimele amănunte pentru petrecere și-i dăm lui James banii necesari pentru cumpărături. Mama iese din colibă, ca să-și ia rămas bun de la noi. Pentru că știm că în curând ne întoarcem aici, despărțirea nu este chiar atât de grea. O îmbrățișez pe mama și rog să i se spună că mă bucur că o voi revedea în curând, fapt pe care îl ia la cunoștință cu un surâs. James pornește motocicleta și lasă în urma sa, ca de obicei, un nor de praf. La scurt timp după aceea, vin și șoferii noștri să ne ia. Lketinga nu se uită la mine, ci mă atinge numai ușor pe brat și-mi spune: „Lesere – la revedere!" Pleacă încet, după care se mai întoarce o dată și mă întreabă: „De câte ori mai dormim până te întorci, de două sau de trei ori?" Eu îi răspund: „De două ori, dar, când venim, nu stăm mult, ne întâlnim numai cu Giuliani și apoi plecăm mai departe, spre Sererit. Acolo rămânem o noapte, după care mai dormim de trei ori și venim din nou aici, la petrecere."

Traversăm iar albia secată a râului Barsaloi și trecem pe lângă școală. Peste puțin timp, cotim în direcția Wamba. Aici, bifurcațiile nu sunt prevăzute niciodată cu indicatoare. Așa că nu poți decât să intuiești încotro trebuie să mergi, mai ales că drumurile de țară arată toate la fel: un pământ roșu, cu câteva gropi și, din când în când, urme de roți, întrerupte mereu de cursul unui râu secat. Peisajul prin care mergem este unic, format din nenumărați arbori accacia. Din când în când, în mijlocul acestui semideșert, vedem strălucind câte o tufă mică, cu niște flori minunate mari și roșii, care ne demonstrează că natura poate supraviețui și fără multă apă. O priveliște incredibil de frumoasă! La orizont se văd lanțurile

întinse de munți, cu pădurile lor seculare dese, în care s-au retras, în perioada de secetă, animalele sălbatice.

Pentru prima dată, astăzi cerul nu este senin de la un capăt la celălalt, ci este brăzdat de niște nori albi. Peste trei săptămâni începe anotimpul ploios. Atunci, întregul ținut se metamorfozează cu o repeziciune incredibilă. Râurile se umflă atât de repede, încât smulg cu toată forța lor brun-roșcată tot ce întâlnesc în cale. Atunci, ele nu mai sunt practicabile câteva zile. Pământul, care acum se ridică în vârtejuri, se transformă într-un câmp de noroi. Noi vrem, pe cât posibil, să nu avem de-a face cu așa ceva în timpul safariului nostru scurt și sperăm ca și echipa de filmare să fie scutită. Eu străbat întruna cu privirea împrejurimile impresionante. Dacă mă uit mai atent, descopăr, din când în când, în stepă, câte o enclavă izolată. Ele s-au adaptat foarte bine la mediu și, după culoare, abia le poți identifica. Numai îngrăditura de mărăcini în formă de cerc te lasă să bănuiești că acolo se află o enclavă.

Deși mergem cu viteză minimă, șoferii trebuie să se concentreze foarte tare. Tot timpul ne ies în cale animale, speriate de zgomotul de motor. Cămilele se dau la o parte foarte încet, pentru că majoritatea au legate piciorul din față de la genunchi în sus, ca să nu poată fugi prea repede în trei picioare. Pentru noi, priveliștea nu este deloc plăcută, dar aceasta pare să fie o metodă bună de a ține turma laolaltă.

Din când în când, pe marginea drumului, vedem copii de toate vârstele, care ne fac veseli cu mâna sau întind mânuțele goale spre noi. Eu nu pot altfel și le împart ultimele dulciuri pe care le mai avem la noi. Ei se bucură, de parcă tocmai ar fi primit cel mai mare cadou de Crăciun. Femeile cu care ne întâlnim au, aproape toate, un copil mic în spate, iar pe cap duc o legătură de lemne sau o canistră cu apă. Din când în când, încărcătura este transportată de un măgar. Oamenii, îmbrăcați în culori vii, se văd încă de departe. Pentru ochiul nostru, imaginea este maiestuoasă: felul lor elegant în care se mișcă prin stepa uscată și fierbinte și

acele kanga roșii, albastre și galbene, care le flutură în jurul trupurilor, mișcate de vânt. Podoabele colorate le completează înfățișarea impresionantă.

Câteodată, vedem sărind pe lângă noi niște animale mici, Tic Tic, care seamănă cu căprioarele și care, în perioadele de foamete, sunt o delicatesă! Pe ici, pe colo, zărim turme mai mici de zebre. În ceea ce privește animalele mai mari, cum ar fi girafele sau elefanții, astăzi nu se vede, ce-i drept, nici unul. Numai după baligile mari, ne dăm seama că, nu cu mult timp în urmă, au trecut pe aici turme de elefanți. Printre arborii accacia vedem, nu de puține ori, la o înălțime de până la doi metri, cuiburi de termite părăsite, construite într-un mod ingenios. Părintele cel nou din Barsaloi ne-a povestit că biserica din Opiroi va fi construită din acest material, tare ca piatra. Ne-a spus că este foarte bun pentru așa ceva, fiind foarte rezistent și nu costă nimic.

Ne aflăm pe drum deja de două ore și acum trebuie să fim atenți să ieșim de pe drum și să intrăm în tufișuri. Klaus a fost deja pe platoul de filmare, înainte de această călătorie împreună cu noi, dar atunci el a venit din altă direcție. A auzit, însă, că s-a făcut un drum nou spre platoul de filmare. Se tot văd urme de roți, dar nici unele nu arată ca cele de camioane grele. Platoul de filmare se află undeva, în apropiere de Wamba, localitate care se și vede, deja, de departe. Asta înseamnă că nu mai poate fi mult!

Cu cât ne apropiem mai mult de platoul de filmare, cu atât devin mai agitată. Dacă până acum gândurile mele erau numai la familia mea africană, acum, peste acestea se suprapune tot mai mult o nouă emoție interioară. Sunt tare curioasă cum va decurge întâlnirea cu Nina Hoss, actrița care mă reprezintă. Sper, din toată inima, ca simpatia noastră să fie reciprocă. Probabil că nici pentru ea nu este simplu să se întâlnească cu femeia a cărei viață o joacă. Dar actorul principal? Oare îl va reprezenta el onorabil pe Lketinga, deși nu este nici sambur și nici masai? Bineînțeles, am îndoieli.

Pe de altă parte, era clar că un sambur adevărat nu putea juca în acest rol. Cum să joace el o viață, când el nici nu știe ce este acela un film? Poate că el nici nu a vorbit vreodată cu o femeie albă, ca să nu mai vorbim de contact fizic. Samburii tradiționali nu sunt obișnuiți cu gesturile de tandrețe, iar sărutul la ei este absolut tabu. Păi cum să joace un războinic acest rol, timp de trei luni de zile, iar unele scene să le repete până la douăzeci de ori? Nu, acest lucru nu ar fi fost, într-adevăr, posibil! După ce producătorii filmului nu au găsit pe nimeni printre samburii sau masaii de pe coastă, care aveau experiență în domeniul turiștilor, s-au decis pentru un african simpatic, deschis față de lumea din jurul lui și care nu provine din Africa de Est. Iar acum sunt tare curioasă, dacă pot împărtăși și eu aceleași cuvinte de laudă pe care le-am auzit din partea realizatorilor filmului. Sper, din toată inima.

Totuși, este un sentiment ciudat, să te afli în drum spre locul unde tocmai este turnată o parte a propriei tale vieți. De cele mai multe ori, reușesc să separ lucrurile și să realizez că acesta este numai un film și nu trecutul meu adevărat. Există, însă, destule momente în care mă aștept ca totul să se petreacă exact așa cum am trăit eu. Cred că nu-mi va fi ușor și sper foarte tare, ca această vizită la filmări să-mi mai alunge o parte din temerile mele.

Sunt atât de afundată în gânduri, încât nici nu prea îmi dau seama că șoferii caută în zadar drumul spre filmări. De câteva ori, drumul presupus corect, se termină în gol și trebuie să ne întoarcem. Între timp, am ajuns aproape de Wamba. Deodată, ne iese în cale un Jeep, pe care vedem un abțibild mare și galben, cu inscripția „The White Massai". Klaus îi cunoaște pe cei din mașină, pentru că fac parte din echipa de filmare și îi roagă să ne explice drumul. Peste câțiva kilometri, descoperim în mijlocul stepei un indicator cu o săgeată, pe care este scris: „White Massai Location". Când citesc aceste cuvinte, simt cum se strecoară, până la urmă, în așteptările mele pline de îngrijorare, un sentiment de mândrie.

După ce traversăm de două ori râul imens Wamba, care, din fericire, nu are încă apă, ajungem peste puțin timp în fața taberei. Teritoriul este îngrădit și supravegheat de paznici. Numai cine are permis are voie să intre. În fața barierei stau o grămadă de femei și bărbați, majoritatea îmbrăcați în haine tradiționale de sambur. Unii și-au instalat aici standuri mici cu suvenire pentru mulțimea de colaboratori de la proiectul de film. Parcăm mașinile, iar acum intru, pentru prima dată în viața mea, pe un platou de filmare, unde, pe deasupra, mai este vorba și despre povestea vieții mele! Aproape că nu-mi vine să cred!

Pe platoul de filmare

Înainte de toate, descopăr un adevărat oraș de corturi. Pe partea dreaptă și stângă a unei suprafețe foarte lungi sunt înșirate în formație, la distanțe egale între ele, corturile de locuit. Se vede imediat că aici a lucrat exactitatea germană. Fiecare cort arată ca o căsuță cu copertină. În spate, la o distanță ceva mai mare între ele, învelite în folii de plastic, se află niște suporturi de înălțimea unui om, care servesc drept dușuri și toalete. Prima impresie îmi taie respirația și nu pot decât să mă minunez, ce cheltuială enormă și ce efort au fost investite aici, ca să fie jucată viața mea de atunci, o viață în care eu, în afară de „o căsuță din baligă de vacă", nu aveam aproape nimic.

Satul de corturi, așezat între două dealuri, are o poziție minunată. În depărtare strălucesc munții. Suntem conduși la cortul de informații, care este înzestrat cu tehnică performantă, modernă. Pe birouri se află laptopuri și calculatoare, la care se lucrează. Peste tot sunt puse la încărcat telefoane mobile și mă bucur că, în sfârșit, pot lua legătura cu fiica mea. Mai mult ca sigur, așteaptă și ea nerăbdătoare și cu sentimente amestecate, un semn de viață de la mama ei.

Mergem și ne prezentăm, deși momentan este puțină lume aici. Este ora prânzului și majoritatea sunt la masă sau, din nou, la filmări. Din cât se pare, aici totul este organizat ca într-un stat major. Fiecare dintre noi primește câte un cort din cele drăguțe, după care sunt anunțate de sosirea noastră persoanele care se ocupă de noi. Până la venirea lor, vrem să facem un duș. Intru în cortul repartizat și sunt foarte încântată. Aici se află chiar un pat adevărat, cu așternuturi curate și prosoape din frotir – un lux incredibil față de ultimele zile. O măsuță cu scaun și un dulăpior completează mobilierul.

În fața cortului apare un african și mă întreabă dacă vreau apă caldă pentru duș. La temperatura de-afară de aproximativ patruzeci de grade, renunț la apa caldă, îl rog, însă, să-mi explice cum funcționează dușul. Este foarte original: intri în cabina înaltă și îngustă din plastic din spatele cortului și stai sub un duș, de care este legat un șnur. Dacă tragi de el, funcționează ca la toaletă. Apa, caldă sau rece, în funcție de cum ai comandat, este pusă înainte într-un rezervor, care se află deasupra instalației. În cealaltă jumătate a cabinei din plastic se află toaleta. Aceasta funcționează după sistemul toaletei turcești, pentru că nu există apă curentă, dar este dotată foarte igienic. Totul este foarte simplu și practic.

După contactul răcoritor cu apa, abia aștept să mă îmbrac din nou în pantaloni. Nici nu apuc să fiu gata, că și aud o voce necunoscută în fața cortului: „Madame, your lunch please." Deschid fermoarul și am senzația că visez: un băiat zâmbăreț ține în mână o tavă, pe care se află un capac din argint. Mă așez la măsuță și mă minunez de ceea ce găsesc sub capac: un aperitiv, un fel principal, un desert și diverse fructe – toate decorate minunat. Bineînțeles, savurez fiecare îmbucătură. Este incredibil cât de tare se schimbă atitudinea omului față de mâncare, atunci când o perioadă lungă de timp este nevoit să se rezume sau să renunțe la anumite lucruri. Cunosc acest fenomen mult prea bine din perioadele de foamete din Barsaloi. Atunci aveam, ce-i drept, bani,

dar nu aveam posibilitatea să-mi cumpăr nici cele mai simple alimente. Pentru că râurile nu mai puteau fi practicabile, nu mai exista, pur și simplu, nimic. Dar acum, în acest moment, mă simt ca într-un safari de lux.

După masa delicioasă, mă duc la Albert, care stă, deja, de vorbă cu producătorul Günter Rohrbach. Ne salutăm foarte călduros și el mă întreabă de primele mele impresii. Nu pot să-mi exprim părerea decât despre partea cu mzungu, pentru că de pe platoul de filmare nu am văzut prea multe. El se arată imediat dispus să ne arate chiar astăzi enclava, urmând ca mâine să vizităm satul Barsaloi, construit după modelul original. După câteva minute de mers cu mașina, ajungem la o enclavă realizată acum câteva luni, special pentru film. De atunci trăiesc în ea familii tradiționale de samburi, care își dau și ei concursul la film. Mă impresionează foarte tare ceea ce văd aici. Totul este foarte exact reprezentat. Manyattele arată ca cea a mamei, din Barsaloi.

Pentru că aici trăiesc chiar samburi adevărați, viața de zi cu zi este și ea autentică. Peste tot, în fața colibelor, vezi mame stând cu copiii lor mici. Unele își spală copiii, altele kanga. Pe gardul din mărăcini atârnă hainele la uscat. În primul moment, singura deosebire pe care o remarc este că îmbrăcămintea copiilor și a adulților este foarte curată. Poate datorită faptului că pot folosi și ei apa adusă în fiecare zi în camioane mari pentru echipa de filmare.

În rest, satul arată de parcă oamenii ar trăi acolo deja de ani de zile. Fiecare detaliu este perfect. Sunt foarte fericită că nu a fost falsificat nimic. Tot timpul ne ies în cale fete frumos împodobite. Mă surprinde imediat faptul că, pentru a se împodobi, ele folosesc, în ultima vreme, flori din plastic colorate, pe care și le pun pe cap, în loc de pene de pasăre. Mie mi se pare ciudat acest lucru, dar pentru ele, dimpotrivă, plasticul în această formă este un material nou. Pentru fete și pentru războinici el reprezintă un lux.

Mergem agale prin enclavă și localnicii ne urmăresc interesați sau ușor amuzați. Ei nu știu că eu sunt cea care a trăit odinioară în

mijlocul tribului lor și că de aceea este pusă în scenă această poveste. După un timp, ne trezim în fața unei colibe ceva mai mari, nelocuite. Din câte aud, este folosită pentru filmările interioare. Aceasta reprezintă manyatta mea de atunci. Bineînțeles, mă strecor imediat înăuntru și constat că și aici totul a fost aranjat cu grijă și fiecare detaliu este autentic. După aceste impresii, sunt convinsă și, în același timp, mândră că prin acest film este prezentată și, totodată, păstrată pe peliculă cultura samburilor, unică în felul ei și care poate, în această formă, nu va mai exista multă vreme.

La ora ceaiului, ne aflăm din nou în fața unui sortiment bogat de sucuri, ceaiuri, cafea și diverse mâncăruri. Deși nu mai suntem obișnuiți să ni se ofere în fiecare clipă câte ceva, savurăm din plin acest lucru. Treptat, se duce vorba în tabără că a sosit „adevărata" femeie masai albă. Cineva mă salută amabil cu cuvintele: „Mă bucur să vă cunosc personal. Ați avut o viață neobișnuită, vă admir. Fără curajul dumneavoastră de atunci, noi toți nu am fi astăzi aici și, poate, nu am fi venit niciodată în această regiune minunată, cu acești samburi minunați. Mulțumesc mult!" Eu sunt mișcată și, bineînțeles, nu știu ce să-i răspund.

Acum mi-aș dori să trăiască și Lketinga astfel de momente și să poată vedea câți oameni din lumea întreagă se interesează de povestea noastră și ce cuvinte frumoase au la adresa familiei lui și chiar la adresa lui. Acasă, am parte zilnic de așa ceva în nenumăratele scrisori și e-mailuri primite sau personal, la seratele literare și chiar în viața de zi cu zi. La el în Barsaloi, dimpotrivă, se pare că ajung numai mesajele negative. Într-un fel, regret puțin că nu poate vedea și auzi și el tot ce se petrece aici. Dar, mă liniștesc eu, îi voi povesti la petrecere tot și, apoi îi voi trimite și fotografii.

Discut puțin cu câțiva oameni din echipa de filmare, cum ar fi costumiera, o femeie din Africa de Sud care, în ciuda aventurii captivante pe care o trăiește aici, începe să simtă dorul de casă, sau cu machiorul, un bărbat din Germania. Cineva îmi arată, la o

oarecare distanță, o antenă de telefonie mobilă, instalată numai pe perioada în care au loc filmările. Curentul necesar este produs de niște generatori mari. Este incredibil, ce cantități de materiale de lucru a trebuit să se transporte până aici, în tufișuri! Să sperăm numai că nu-i va apuca ploaia pe cei din echipa de filmare.

Dacă după-masa, pe canicula insuportabilă, viața din tabără pare să moară, după lăsarea întunericului totul reînvie. Mulțimile de oameni se îndreaptă, după muncă, spre corturi. Drumul până acolo este luminat de niște lămpi cu petrol. Apa de duș este încălzită în niște cazane mari, direct pe foc, iar în interiorul corturilor se lucrează intens. Majoritatea au fost astăzi la filmări în satul Barsaloi, realizat special pentru film. Nu mai am răbdare până mâine, când voi vizita platoul de filmare.

Albert, Klaus și cu mine stăm deja cu producătorii în cortul unde se ia cina și urmărim cum este pregătită masa pentru mai mult de o sută de persoane. Mai multe ajutoare kenyene lucrează în regia lui Rolf Schmid, un german care trăiește de mulți ani în Kenya și se ocupă de gastronomie. În ceea ce privește serviciul de catering pentru echipele de filmare care lucrează în Kenya, el este un profesionist cu experiență. A asigurat deja hrana colaboratorilor la mai multe filme, printre care „Dincolo de Africa", cu Robert Redford și Meryl Streep, precum și la filmul Carolinei Link, „Nicăieri în Africa". După afirmațiile mai multor specialiști, el pare să fie cel mai bun din Kenya în domeniul de catering. Dacă mă gândesc că, tot ce este pus aici pe masă, trebuie adus în niște camioane mari din Nairobi, realizarea logistică a unui astfel de întreprinzător mă umple de admirație și mare respect.

Treptat, cortul de umple. Deodată, apare și Hermine, regizoarea și îmi pare foarte bine că am ocazia să o văd. Încă de la prima noastră întâlnire mi-a fost foarte simpatică și am simțit că povestea mea se află în mâini bune. De asemenea, mă bucur că regia este condusă de o femeie. În sfârșit, apare și Nina. Imediat îmi dau seama că, cel puțin din exterior, ea corespunde perfect rolului

meu. Înaltă, suplă, blondă – într-adevăr, cam așa arătam eu, acum optsprezece ani. Chiar și cu carisma ei mă pot identifica, ceea ce pentru mine este o mare ușurare. Ne salutăm, pline de curiozitate și la masă stăm una lângă cealaltă. Din cauza situației de-a dreptul neobișnuite, mă simt ușor stingheră și mă gândesc că nici ea nu se poate simți cu totul altfel. În fața mea se așază actorul italian care, în film, joacă în rolul părintelui Giuliani. Îmi place, chiar dacă nu prea seamănă cu „originalul". Ce-i drept, îmi dau seama că și el poate fi la fel de dinamic ca și Giuliani.

Apoi, apare Jacky Ido, cu numele de film Lemalian, care joacă în rolul lui Lketinga. Aici, la masă, este îmbrăcat normal, iar aspectul său mi se pare foarte departe de aspectul unui sambur. Mă străduiesc să nu-mi arăt dezamăgirea. Când ne salutăm, văd, cel puțin în partea ochilor, o anume asemănare cu fostul meu soț și cu înfățișarea lui de atunci. Încă de la primul schimb de cuvinte, îi simt carisma plăcută, simpatică și călduroasă. Și înălțimea corpului se potrivește. Sunt curioasă cum va arăta mâine, după machiaj. Îmi povestește că, în fiecare zi, are nevoie de două ore pentru transformarea lui într-un sambur tradițional. Pentru că nu are nimic împotrivă, vreau să asist și eu mâine la acest truc. Nu vreau să las să-mi scape așa ceva.

Stau și trag cu urechea la câteva discuții și îmi dau seama că toți sunt foarte obosiți și epuizați. Zilele de filmare sunt lungi, iar arșița îi doboară. În schimb, mâncarea compensează totul. Bufetul de desert poate concura cu cel al unui hotel de patru stele, deși cel de-aici se află afară, în mijlocul tufișurilor, sub cerul înstelat.

Cât de mult savurez acum acest lux! Pe vremea când trăiam aici, în tufișuri, nu-mi trebuia nimic din ce este aici. În schimb, dragostea pentru Lketinga m-a făcut teribil de puternică și capabilă de supraviețuire. Eu am trăit și am simțit această dragoste și, astfel, am fost în stare să mut munții din loc. Aici, dimpotrivă, oamenii care mă înconjoară lucrează în condiții mai dificile numai trei luni de zile. Probabil că pentru ei, frumusețea și romantismul

acestui ținut pălesc cu timpul, pentru că se află departe de cei dragi și de casa lor. Eu înțeleg, însă, foarte bine acest lucru. Aș mai avea încă multe întrebări de pus, dar simt, că nu este momentul potrivit pentru astfel de discuții.

Producătorul ține un mic discurs, mă prezintă, iar acum știe toată lumea cine sunt. Imediat după masă, actorii principali se retrag. Nina vrea să mai repete textul pentru a doua zi, iar Jacky trebuie să se scoale devreme pentru pregătirea machiajului, care durează două ore. Noi mai bem un pahar de vin și plecăm.

Undeva, puțin mai departe, văd un foc care arde și în jurul lui câteva scaune așezate în semicerc. Mă așez și mă uit bucuroasă la focul care trosnește. După un timp, mi se mai alătură o mamă-sambur și o fetiță vioaie, cam de opt anișori. Femeia mă salută și începe imediat să povestească ceva în limba maa. Eu mă străduiesc, din câteva frânturi pe care le înțeleg, să deduc conținutul. Deodată, mă trezesc de tot, pentru că ea tocmai încearcă să-mi explice că mă cunoaște de dinainte. Îmi spune că a fost și ea în spitalul din Wamba, în aceeași perioadă în care am născut-o eu pe fiica mea. Ea născuse atunci ultimul ei copil, adică al paisprezecelea. Reușesc să înțeleg ceva din avalanșa ei de cuvinte și nu-mi vine să cred ce aud. Când aflu că ea este aceea care joacă în film rolul mamei, îmi ies cu totul din fire. Acum trebuie să vină un traducător! Vreau să știu exact ce spune!

Găsim repede pe cineva care vorbește atât limba ei, cât și engleza. Din cât se pare, am interpretat totul corect. Este incredibil: după ce s-au făcut mai multe filmări de probă cu diverse femei sambur, în rolul mamei soacre joacă, până la urmă, o femeie care mă cunoaște din vremurile anterioare și care a adus pe lume, în același timp cu mine, un copil! Această noutate nu poate decât să mă facă fericită și am senzația că nu este doar o întâmplare.

Fetița cea veselă joacă rolul Sagunei și în film se numește Christine. Este vioaie ca o minge de cauciuc și se vede imediat că simte nevoia de căldură sufletească. Mai târziu, mi se povestește

că a fost crescută de mătușa ei, pentru că părinții săi ori au dat-o, ori au murit. Este greu să aflu ceva mai exact, deoarece samburii nu vorbesc deloc cu plăcere despre morți.

Eu o mai urmăresc un timp pe mama din film și mi se pare foarte simpatică. Ce-i drept, în comparație cu mama mea soacră, mi se pare cam tânără și, astfel, îi lipsește carisma mistică pe care o avea mama. Dar aici, la foc, după ce i-am ascultat povestea, mă simt foarte legată de ea. Îmi spune că îi cunoaște pe unii membri ai familiei mele din Barsaloi. Mă bucur și chiar sunt curioasă cum va interpreta ea rolul mamei soacre. Pentru mine, mama juca, bineînțeles, un rol principal. Ea m-a ferit de multă suferință și mi-a dat enorm de multă putere interioară. Dacă acest lucru ar putea fi redat în film, aș fi mai mult decât fericită.

Între timp, s-au ocupat toate scaunele din jurul focului și se discută neîntrerupt, așa cum se obișnuiește la africani. Ei au mereu câte ceva de povestit și, de cele mai multe ori, este ceva vesel. Mama din film se scoală, pentru că vrea să se retragă. Mâine este din nou o zi lungă de filmări. Îmi iau și eu rămas bun de la câțiva dintre ei și mă duc la mine în cort.

Lemalian, alias Lketinga

Dimineață, devreme, sunt trezită de un ciripit de păsărele. Ies din cort și reușesc să mai văd răsăritul de soare. La câțiva metri, în fața mea, se află un arbore accacia, de ramurile căruia atârnă cuiburi de păsărele. Ele sunt niște bile fixate de ramuri, în care se intră, print-un tub mic și îngust, de jos în sus. Este foarte haios să vezi cum păsărelele se strecoară la ele în cuib, prin partea de jos. În copac sunt zeci de astfel de căsuțe, iar locuitorii lor zboară ciripind, de colo până colo.

După toaleta de dimineață, mă duc la rulota unde este instalat machiorul, pentru că, în nici un caz, nu vreau să pierd transformarea

lui Jacky în Lketinga, respectiv în Lemalian. El stă deja pe scaun și mă întâmpină cu un râs călduros.

Machiorul îmi povestește că Jacky este mereu în bună dispoziție, deși, dimineața, el se scoală primul și seara se culcă ultimul. Pe perete este atârnată peruca cu codițe de masai, lungi și roșii. Arată extrem de original! Mă uit cum începe transformarea.

Mai întâi, printr-o muncă foarte migăloasă, sunt modelate pe urechile lui găurile mari de la urechi, ca să poată fi puși cerceii din fildeș. Într-un fel, materialul aceasta maro și moale arată, pentru ochii mei neformați, cam macabru, semănând cu o bucată de ureche adevărată. Eu sunt atât de fascinată, încât machiorul îmi face cadou partea de ureche din ziua anterioară, ca să o am ca amintire. Primul meu gând este să i-o arăt lui Lketinga. Dar, în secunda următoare, renunț la această idee, pentru că cine știe ce discuții se mai iscă din cauza aceasta. Dacă pentru mine arată atât de original, cum să-i explic lui că există materiale cu ajutorul cărora se poate modela orice și că, pentru așa ceva, există chiar o meserie?

Cu o exactitate perfectă, aceste bucăți sunt fixate pe urechile adevărate și apoi lipite pe dedesubt. Zi de zi, aceeași procedură! Apoi este fixată pe cap o perucă grea. Cu cât înfățișarea lui Jacky se apropie mai mult de cea a unui sambur, cu atât îmi place mai mult. Dar, pentru că, totuși, toată operațiunea durează deja de peste o oră, mă duc repede la cort, ca să mai prind ceva din micul dejun. Când mă întorc la machiaj, peste o jumătate de oră, Jacky este aproape gata. Un sambur adevărat îl ajută să-și pună podoabele și este atent ca totul să corespundă perfect tradiției.

Da, acum Lemalian seamănă cu Lketinga cu mult mai mult decât cu Jacky de ieri seara. Cu bustul lui gol și strălucitor, împodobit cu podoabe de sambur, arată minunat și fascinant. Ochii lui blânzi și râsul lui din inimă îi amplifică strălucirea pozitivă. Acum sunt convinsă că va avea succes la public, iar îndoielile mele de la început au dispărut definitiv. Poate că pentru mine este chiar

mai bine, dacă nu seamănă exact cu Lketinga. Astfel, îmi va fi mai ușor să separ filmul de realitate.

Timpul ne presează și mai facem câteva fotografii împreună, înainte ca Jacky să fie dus la locul unde se realizează astăzi filmările și anume în magazin. Acolo se toarnă o scenă în care Carola – acesta este numele meu din film – este gravidă deja în luna a șasea. Sunt curioasă cum va arăta Nina cu burta de gravidă, dar și cum au fost realizate magazinul nostru de atunci, satul Barsaloi și misiunea. La filmări ei vor să rămână, firește, singuri. Indiferent cât sunt de curioasă, înțeleg acest lucru foarte bine.

Barsaloi, reconstruit

În curând, purcedem la drum spre satul unde se filmează. Mergem până după un deal și, ceea ce văd îmi taie respirația: tot satul a fost reconstruit aproape identic. Pe partea stângă și dreaptă a drumului se află câteva colibe din lemn, care arată, cu acoperișurile lor ruginite și cu pereții de pe care se desprinde vopseaua, de parcă ar avea o vechime mai mare de un secol. Sătucul este situat pe o colină, iar priveliștea stepei este grandioasă. Misiunea reconstruită se află ceva mai deoparte, pe o pantă.

Pentru că pe partea cealaltă, în magazin, se desfășoară filmările, vizităm, mai întâi, misiunea. Încă din exterior are o anume asemănare cu cea din Barsaloi, mai ales datorită grădinii de legume. Părintele Giuliani își iubea grădina, pe care trebuia să o păzească în fiecare zi, cu vicleșug și fantezie, de caprele străine. Și aici au fost plantate, cu multă dragoste, legume și porumb, ca să fie respectat și acest detaliu. Aranjamentul interior este, mai degrabă, în stil colonial. Căminul, care domină încăperea, arată de parcă ar fi fost folosit de nenumărate ori. Câteva scaune vechi în jurul unei mese antice, cărțile din rafturi și icoanele de pe pereți formează o încăpere de misiune plină de

armonie. În fața clădirii se află o biserică. De aici, ai o priveliște minunată asupra satului. De la producător, care se vede că este mândru de ceea ce îmi arată, aflu că, în după-amiaza aceasta, urmează să se filmeze aici.

Peste tot este plin de oameni. Mereu când se filmează, chiar dacă locul filmării se află la 300 de metri depărtare, lumea este rugată insistent, prin megafon, să păstreze liniștea. De aceea, este imposibil să poți discuta cu cineva. Dincolo, în sat, în fața magazinului, este mare agitație. Dintr-odată, ne strigă cineva că putem veni în sat, pentru că a fost anunțată o pauză. În fața caselor, pe jos, stau câțiva figuranți localnici.

Oare ce or gândi ei despre noi, albii? Într-o bună zi, ei văd cum niște albi se duc înainte cu camioanele și construiesc în mijlocul stepei, în câteva săptămâni, un sat întreg și chiar o misiune. Apoi, iau măsuri neobișnuite pentru ca totul să arate cât se poate de vechi. Mai târziu, văd cum niște femei localnice și războinici aleargă pentru o scenă, de cel puțin zece ori, de la un capăt la celălalt al drumului. Mereu, aceeași imagine. Da, tare mi-aș dori să le citesc gândurile! Mai mult ca sigur, ei vor povesti mulți ani de-acum încolo despre aceste operațiuni de filmare. Și generațiile viitoare vor asculta, foarte probabil, această poveste, în cele mai diverse variante.

Aproape am ajuns la magazin, când Lemalian și Carola ies de acolo. Amândoi arată grozav. Nina, alias Carola, are părul prins la spate, la fel cum îl aveam și eu atunci. Cu burta ei de gravidă, cu rochia cu floricele și cu podoabele de masai simple seamănă foarte mult cu Corinne de atunci, lucru pe care i-l împărtășesc cu toată convingerea, atunci când ne vedem. După ce ni se fac câteva poze, ea trebuie să se întoarcă din nou la muncă. Înainte de asta am ocazia să arunc o privire în magazin. Totul este aranjat exact ca în realitate, chiar și cântarul cel vechi cu greutățile este acolo. Când văd toate aceste lucruri, după toți acești ani, îmi amintesc de munca mea grea, când încărcam zilnic sute de kilograme de

mălai, zahăr sau orez. Seara, de multe ori, abia mă puteam mișca de durere de spate. Răsplata erau, însă, fețele mulțumite ale oamenilor, care puteau să cumpere alimente. Amintirile mele sunt întrerupte de operațiunea de filmare, care a reînceput.

Afară, încep să caut împreună cu Klaus ipostaze bune de fotografiat. Una mi se pare deosebit de încântătoare și anume doi bărbați foarte bătrâni, îmbrăcați tradițional, care stau pe jos. Unul din ei poartă o „podoabă" cu totul originală: niște ochelari cu lentile mari, cât jumătate din fața lui, iar pe cap are o pălărie haioasă cu un bor mare și cu un tigru pe ea. Eu mă duc lângă el și facem împreună o fotografie. Fața lui cu ochelari râde veselă și mândră la mine. Întotdeauna mă fascinează oamenii bătrâni, pentru că pe chipul lor se află scrisă o viață de om.

Ne așezăm la umbră și mai urmărim câteva ore ce se petrece pe platoul de filmare, dar mereu se repetă același lucru: vorbit, tăcut, așteptat, vorbit, tăcut, așteptat. Pentru că nu suntem implicați direct în cele petrecute și nici nu înțelegem prea mult, după primele impresii intervine o anumită monotonie. De aceea, mă bucur că sunt invitată după-masă la misiune, ca să asist câteva minute la filmări. Regizoarea îmi spune să iau loc lângă cameră, pe un scaun. Eu habar nu am ce urmează să se filmeze și aștept, plină de curiozitate. Deodată, Lemalian urcă sărind scările spre misiune, iar părintele fuge spre el. Se pare că Lemalian tocmai îi povestește că soția lui, Carola și copilul sunt bine în spital.

Când văd această scenă, mă cuprinde o jale groaznică. Nu mă așteptam să mă lase indiferentă și să-mi păstrez calmul, dar, în momentul în care Lemalian vorbește, nu-l văd pe el, ci pe Lketinga și situația în care mă aflam eu atunci. Sunt atât de răscolită, încât sunt nevoită să părăsesc locul de filmare plângând. Bineînțeles, îmi este rușine de toată echipa. Un episod mărunt ajunge să-mi pierd controlul asupra sentimentelor mele. Ah, Dumnezeule, oare ce mă mai așteaptă, atunci când o voi vedea pe Carola?! Un singur lucru mi-e deja clar: vor curge lacrimi.

Din fericire, tocmai este pauză de cafea, astfel încât nu prea îmi vede nimeni consternarea. Îmi pun ochelarii de soare și beau un ceai fierbinte. Cum mâinile îmi mai tremură încă, îl vărs, pe deasupra și pe mine. Durerea îmi distrage, măcar, atenția.

După acest eveniment, mă satur, dintr-odată, de filmări și mă simt, într-un fel, inutilă. Acum am văzut tot, am cunoscut majoritatea actorilor și actrițelor și locul mi se pare, într-adevăr, reușit. Pentru că eu oricum nu pot contribui la reușita în continuare a filmului, este clar că o staționare mai lungă aici, la filmări, nu ar avea nici un sens. Se vede că evenimentele impresionante din ultimele zile mi-au dat sentimentele peste cap. Acum, călătoria planificată la părintele Giuliani este tocmai binevenită. Prezența lui îmi conferea, încă de pe atunci, o anume siguranță. La el, mă voi putea relaxa din punct de vedere sentimental, înainte să mă confrunt în Barsaloi cu despărțirea dureroasă de familia mea.

Restul după-amiezii ni-l petrecem într-o atmosferă degajată, discutând cu producătorul și cu soția lui. La cina bogată, le mulțumesc tuturor pentru strădania lor și, mai ales, pentru posibilitatea pe care mi-au oferit-o, de a putea privi în culisele filmului „meu". Îmi exprim încrederea și convingerea că acest film va impresiona mulți oameni.

Părintele Giuliani

După micul dejun părăsim locul de filmare și mergem, timp de trei ore, înapoi spre Barsaloi, unde ne-am dat întâlnire cu părintele Giuliani, la ora douăsprezece. Ajungem la timp la misiune, iar părintele Giuliani deja ne așteaptă. El nu s-a schimbat aproape deloc. Numai părul alb și ceva mai multe riduri pe fața lui bronzată lasă să se vadă trecerea anilor. Ca și înainte, îmbrăcămintea lui constă din niște pantaloni scurți, un tricou polo și niște sandale de

plajă. Vine spre noi și ne întâmpină cu un zâmbet larg. Se uită la noi de sus până jos și spune, amuzându-se: „Cum, asta este Corinne de odinioară, cea care a bătut atunci la ușa misiunii mele?" Mie îmi vine să râd. El mă știa, bineînțeles, din anii în care eram foarte slabă. Astăzi, eu trăiesc sănătos și, deși nu mă simt grasă, nu mai sunt slabă ca un vrej de fasole. Albert și Klaus sunt întâmpinați și ei cu mare căldură, iar pe chipul părintelui Giuliani se vede o mare bucurie.

Apoi, ne examinează mașinile mari de teren și este de părere că ar trebui să plecăm numai cu una. Dar, pentru că șoferii nu-și scapă din ochi mașinile, asta ar însemna ca unul să rămână aici, ceea ce, bineînțeles, nu vrem. Noi nu avem de unde să știm cât de strâmt este spațiul la Giuliani. El nu ne spune decât că misiunea sa cea nouă nu este atât de mare ca cea de aici. Când îi spun că mi-e dor mai ales de grădina lui cu bananieri, îmi explică laconic: „Preoții aceștia noi nu mai sunt interesați de grădini și de legume. În plus, ei nu mai sunt în stare să repare singuri o mașină, lucru care ar fi neapărat necesar aici, în regiune. Mă rog, în schimb, acum există aici o casă a surorilor!"

Eu mă sui la Giuliani în mașină, ca să putem vorbi, deși, la zgomotul și huruitul de aici, nu este simplu să te înțelegi. Mergem prin albia uscată a râului Barsaloi și, cu fiecare kilometru, ne apropiem de munte. Deja după o jumătate de oră ținutul îmi este străin și nou. Cu Lketinga nu am mers niciodată atât de departe în direcția aceasta. În unele locuri, albia râului are o lățime de până la 300 de metri și îmi dau seama cât de periculos este aici, când plouă la munte.

Trecem prin diverse zone de vegetație. În unele locuri, peisajul este verde și acoperit de palmieri și tufe, pe care eu nu le-am văzut niciodată în alte locuri, iar pe mal, vezi stânci pietroase, închise la culoare. Părintele Giuliani povestește că se bănuiește că aici s-ar afla aur și că deja s-a vorbit despre forări, fapt care ar fi o catastrofă pentru această regiune.

El merge, ca și înainte, dinamic și repede. Bărbatul de 64 de ani se uită mereu în oglindă și bombăne: „Unde or fi șoferii ăștia tineri cu mașinile lor grozave?" Pe malul stâng al râului, un grup de femei sambur stă la umbră cu o mulțime de copii. Ele gătesc într-o oală mare mămăligă, ca să-și satureze micuții. Giuliani ne spune că aici, puține femei au soți care le întrețin. Cei mai mulți s-au mutat în satele care s-au extins sau în orașe și nu puțini au căzut pradă alcoolului. Părintele coboară, vorbește cu ele și ia în brațe câte un copil. În ochii noștri de europeni, așa cum stau ele culcate la umbra copacului, numai bune de pictat, acesta este un tablou pașnic și plin de culoare. Dar aceste mame luptă dur, zi de zi, pentru supraviețuire și pentru nenumărații ei copii.

Pe măsură ce mergem mai departe, albia râului se schimbă din nisipul galben afânat într-un noroi roșu, uscat și crăpat. Asta îmi aduce aminte de bucățile de lut care, din cauza arșiței, se curbează în sus. Vreau să fotografiez aceste forme impresionante. Când cobor, mă trezesc, pur și simplu, într-un cuptor încins. Desculți, nu am putea rezista nici o secundă pe acest pământ. Și, cu toate acestea, vedem tot mereu oameni și animale, care trăiesc în acest ținut, potrivnic vieții. Părintele Giuliani îi face cu mâna fiecărui copil, fiecărui bărbat și fiecărei femei și, din când în când, strigă câte ceva împotriva vântului. Se simte cât de familiară îi este această regiune și cât de mult o iubește.

După mai bine de două ore, părăsim albia râului și cotim pe un drum de țară, greu de recunoscut pentru un străin. Acesta duce spre un deal, care îți oferă o imagine grandioasă asupra întinderii largi. Giuliani oprește, coboară din mașină și ne arată o tufă, din care culege bobițe de tămâie. Apoi, ne arată în depărtare o linie albă, care cade perpendicular, ca o cascadă, peste munte. „Acolo se află misiunea mea. Acum câteva luni, într-o noapte, am auzit un zgomot puternic în spatele casei mele. Se surpase o bucată din acel munte. De atunci, Sererit se vede de departe. La următoarea ta vizită, va trebui să mergi numai în această direcție", glumește el, râzând.

Mergem pe un drum plin de gropi și ne apropiem încet de acești munți. Când ajungem pe creastă, putem vedea clar jungla cea deasă. Giuliani ne povestește că acolo mai trăiesc încă numeroase turme de bivoli și elefanți și pentru oameni este aproape imposibil de traversat. Samburii și-au dus turmele până la marginea desișului, pentru că acolo iarba este deosebit de grasă.

Dintr-odată, vedem pe marginea drumului o clădire lungă. Giuliani ne povestește mândru că aceasta este școala cea nouă, dar, din păcate, este greu să-i asigure profesori suficienți, pentru că majoritatea, după câteva luni, pur și simplu nu mai vin la serviciu. Până când va putea fi repartizat un cadru didactic crescut aici, va mai trece ceva timp. Mergem zdruncinându-ne și încercăm să ocolim bolovanii și tufișurile. Printre altele, Giuliani ne povestește că el însuși a construit drumul acesta și că înainte, aici nu exista nimic, în afară de grohotiș și tufișuri. Este o enigmă pentru mine, cum poate Giuliani să trăiască aici.

Misiunea din Sererit

Urcăm încet pe un drum plin de curbe, până când ajungem, după o ultimă cotitură, în fața misiunii. Ce-i drept, nu prea arată a misiune. Mai degrabă, am impresia că ne aflăm într-o aglomerație de cutii de conserve supradimensionate. În afară de „biserică", care domină mica așezare compusă din câteva colibe, totul este făcut aici din tablă ondulată. Până și motocicleta lui, pe care o avea și înainte, stă sub o copertină din tablă ondulată. Colibele sunt cu puțin mai înalte decât mașinile noastre. Acum înțeleg de ce trebuia să venim aici numai cu o mașină. Pur și simplu, nu este loc. Dar, Giuliani nu ar fi Giuliani, dacă nu ar putea să rezolve rapid și această problemă. Una dintre mașini trebuie să parcheze peste „groapa lui de atelier". Este o groapă lângă care el a construit, pe ambele părți, niște rampe mici din beton. A doua mașină

parchează oblic pe pantă. Asta înseamnă că nu putem folosi corturile noastre.

Vizităm misiunea și nu numai noi, cei trei oaspeți europeni, dar și șoferii noștri africani se întreabă mirați, cum de se poate trăi aici. Părintele răspunde râzând: „Eu mă duc acolo unde există samburi și apă. Acestea sunt criteriile mele de a alege, mai mult nu-mi trebuie. Din toate locurile pe care le-am cunoscut în toți acești ani aici, în Kenya, acesta este cel mai frumos petic de pământ, cu cea mai bună apă." Pe chipul lui se poate citi o rază de mândrie.

Acum începe descărcarea mașinii sale. Când văd sub prelată cele două butoaie uriașe umplute cu combustibil Diesel, mă întreb cum o să le dea jos de-acolo. Dar nici acest lucru nu este o problemă pentru el, deoarece a construit special pentru așa ceva un mecanism de ridicat și, în plus, îl ajută și câțiva samburi. Apoi, într-un fel de magazie sunt depozitate numeroase cutii cu grăsime pentru populația din împrejurime. Mă uit la tot acest tărăboi și mă întreb: „Oare aceasta să fie cămara lor?" Giuliani râde și-mi răspunde: „Nu, Corinne, aceasta este casa mea. Aici locuiesc eu și pe masa aceasta dorm. Seara arunc o saltea pe ea și, astfel, mă fac comod." Se pare că el îmi vede mirarea și afirmă senin: „Mai mult de atât nu-mi trebuie." În timp ce povestește, ni se alătură încă un părinte italian. Bărbatul de 77 de ani locuiește aici împreună cu Giuliani și pare deosebit de viguros.

Mai târziu, vizităm punctul central al misiunii – cea mai originală „biserică" pe care am văzut-o vreodată. Seamănă cu o manyatta supradimensionată. Acoperișul și pereții laterali ai clădirii rotunde sunt căptușiți cu folii de plastic albastre, galbene și verzi, din care ies împletituri de paie. Porțile din față sunt făcute din tablă ondulată și se pot deschide în sus, cu ajutorul unor stâlpi de susținere. În interiorul cortului rotund se găsesc, cam la patruzeci de centimetri deasupra podelei, niște scânduri bătute în cuie pe niște țăruși de lemn. Mândru de construcția lui, Giuliani ne anunță că mâine vom avea ocazia să vedem o biserică plină de lume.

Acum sunt repartizate locurile de dormit. Mie mi se pune la dispoziție o căsuță din tablă ondulată, numai pentru mine, iar lui Albert și Klaus alta. Din păcate, șoferii nu pot folosi corturile aici din cauza poziției înclinate. Giuliani are, însă, și pentru aceasta o soluție. Le propune să doarmă sub prelată, în camionul lui. Pentru o noapte, nu ar trebui să fie vreo problemă.

Nici nu ne aranjăm bine lucrurile, că Giuliani ne și oferă pe o tavă un espresso fierbinte – original italienesc. Apoi, ne poftește în bucătăria lui cea mică. În drum spre aceasta, ne arată grădina sa de legume, pe a cărui poartă de la intrare se cațără o tufă minunată, cu niște flori roșii. El a plantat aici cele mai diferite soiuri de legume, printre care roșii, vinete și salată. În dreapta și-n stânga gardului, cresc verdețuri de toate felurile. Intrăm într-o bucătărie modestă, în care se află un frigider înalt. Acesta funcționează, la fel ca și iluminarea din misiune, cu energie solară. De gătit, se gătește cu gaz din butelii. Pe masă se află o bucată mare de brânză italienească tare, salam și șuncă. Oare cum face acest om, de pune pe masă toate aceste delicatese, aici, la capătul lumii?

El este într-o permanentă mișcare și abia dacă-și găsește timp să se așeze puțin. Pentru că aici el este bucătarul, astă seară ne va găti ceva simplu, dar bun. „Bineînțeles, astfel de lucruri fine, ca acestea de pe masă, nu există în fiecare zi", recunoaște, făcând cu ochiul și turnându-ne vin roșu în cănile de cafea. Da, așa este el, simplu, inimos și cu un mare talent de organizator! Radiază de energie și te simți bine și în siguranță în prezența sa.

În timpul mesei, Albert îl întreabă dacă a citit cartea mea. „O, da", răspunde râzând, „am citit cu mare atenție ce a scris Corinne. Faptul că i-am închis ușa în nas, mi s-a părut deosebit de interesant!" În acel moment se scoală și mimează scena primei noastre întâlniri, când el mă tratează cu un refuz. Scena declanșează un râs puternic. În orice caz, poate să confirme că, tot ceea ce a citit în carte, corespunde în totalitate realității, atât cât a văzut el. Completează că, din punctul său de vedere, dragostea pentru

Lketinga nu putea fi de durată, deoarece căsătoria și sexualitatea la samburi sunt concepute altfel decât în Europa.

După ce povestește la rândul său, amănunțit, despre atacul dur al locuitorilor turkana, pomenește despre un nou pericol care paște această regiune. Guvernul dorește să declare regiunea dintre Barsaloi și Sererit rezervație sălbatică, localnicilor promițându-li-se, astfel, locuri de muncă create prin turism. Dar, ceea ce ei vor pierde, va fi mult mai important și anume dreptul de a dispune asupra țării lor. Atunci, s-ar putea ca ei să nu mai aibă suficiente pășuni pentru turmele lor. Giuliani este convins că ei nu pot supraviețui aici, decât dacă își duc viața lor patriarhală, ca seminomazi, alături de turmele lor.

Părintele chiar se înfurie, numai la gândul că li s-ar putea lua țara acestor oameni. Și aici, în Sererit, ar fi deosebit de greu, pentru că, tot timpul anului, apa curată de băut curge din munți. El ne explică totul clar, cu ajutorul unei hărți.

Cu toate că povestirea este captivantă, trebuie să mă interesez între timp de o toaletă. Giuliani arată spre o colibă minusculă, făcută din plastic și din paie împletite. Încă de la intrare, abia reușesc să-mi stăpânesc râsul. Și aici, toaleta este una turcească, dar ce fel de toaletă! Deasupra găurii este instalat un suport din lemn, pe care o creangă de copac tăiată în două, frumos îndoită în dreapta și-n stânga, ține loc de capac de wc. Natură pură! Alături este instalat un duș, care funcționează după același sistem ca la filmări. Există chiar și un robinet separat, unde curge apa și te poți spăla pe mâini! Încântată la maxim, părăsesc acest loc, ca să le povestesc și tovarășilor mei. Nici nu apuc să deschid gura, că izbucnesc toți într-un râs cu hohote. Mă uit la ei mirată și aflu că Giuliani le-a spus deja că mă voi întoarce încântată de acolo, pentru că el a construit acest capac special pentru mine.

În timp ce domnii se amuză de căsuța lui Giuliani, aud bălăngănit de clopot și văd în spatele gardului câteva vaci alb-negre, care se grăbesc spre casă. După ele aleargă doi războinici și o fată,

care se uită la noi curioși, fără să scoată nici un cuvânt. Desigur, ei văd aici foarte rar vizitatori albi. Vreau să mă mișc puțin și merg să cercetez teritoriul misiunii. În timp ce dau un ocol, zăresc în grădină un războinic îmbrăcat tradițional și împodobit. Bustul lui gol este ornat cu șiraguri de perle colorate, iar deasupra cârpei, care îi acoperă coapsele, are un tesac. Ce-i drept, mi se pare foarte ciudat și neobișnuit faptul că în mâna dreaptă are o stropitoare verde, cu care udă cu grijă grădina. El nu se uită, ci se concentrează asupra muncii sale.

Mai târziu, Giuliani îmi explică că, de multe ori, îl ajută la treabă samburii, pe care, bineînțeles, îi plătește. În acest fel, samburii învață să îndeplinească munci pe care ei înainte nu le cunoșteau sau de al cărui sens nu-și dădeau seama. Și atunci când a construit misiunea, școala și strada, l-au ajutat samburii. Îmi spune că se află aici, în primul rând ca să le ușureze viața, fie prin informații despre igienă sau boli, fie prin instrucție școlară sau crearea de posibilități de a face ceva din asta. Astfel, el este aici, în această regiune izolată, patron, profesor, prieten, sfătuitor și ajutor, într-o singură persoană.

În timpul plimbării mele mici, nu prea văd, de altfel, alți oameni și am impresia că aici nu locuiește aproape nimeni. Dar, ca aproape peste tot în tufișuri, tocmai când ești foarte sigur că ești singur, cât vezi cu ochii, apare, dintr-odată, ca din senin, o ființă umană. Mai privesc un timp peisajul sălbatic și romantic, după care mă duc la Giuliani în bucătărie, ca să-l ajut la pregătirea cinei. Dar, în afară de a tăia mărunt ultimele roșii și ceapa pentru salată, nu mă lasă să fac nimic. Restul gătește el, într-un stil cu totul aparte.

Deodată, se aude în acea liniște o muzică de operă italiană. Acordurile clare mă iau pe nepregătite și, în ciuda căldurii, mi se face pielea de găină. Muzica este atât de neobișnuită în acest loc retras și simplu, încât sună aproape supranatural. Giuliani observă mirarea mea și începe să cânte și el tare și vesel. Klaus și Albert sunt atrași la rândul lor de acordurile muzicale și se uită înăuntru.

Ne lămurim repede că sursa acestor acorduri fermecătoare este un cd-player, care funcționează cu energie solară.

Peste puțin timp, stăm cu toții în fața unei farfurii pline cu spaghete cu usturoi. În afară de acestea, mai avem într-o oală de tablă niște carne de capră, care are un gust excelent. În timpul mesei, gazda noastră ne povestește de planurile sale de viitor. Printre altele, el dorește, atunci când va avea toți banii strânși, să construiască o biserică mai mare, deoarece, în curând, aceasta va deveni neîncăpătoare, fapt de care ne convingem a doua zi, la slujbă. Apoi, ar vrea să mai construiască un drum care să ducă de aici direct la Barsaloi, pentru că în anotimpul ploios, râul nefiind practicabil, trebuie să facă un ocol considerabil. În caz de boală sau accident, atunci când totul devine o chestiune de timp, acest lucru se dovedește a fi o problemă.

În timp ce își expune planurile, îi vine mereu în minte câte o întâmplare din viața mea cu Lketinga, pe care le-o povestim, apoi, împreună și completându-ne, lui Albert și lui Klaus. Și părintele mai în vârstă ascultă atent. Deodată, se ridică și pleacă din bucătărie. În nici un caz, nu vrea să piardă știrile lui din Italia. Noi ne uităm unii la alții, fără să înțelegem despre ce este vorba, până când Giuliani ne spune că aici pot prinde în fiecare seară, la aceeași oră, un post italienesc.

Puțin mai târziu, ieșim și noi în noaptea clară cu stele și-l vedem pe părinte stând pe un scaun, cu un aparat de radio mic la ureche și ascultând atent. Este o imagine impresionantă. Ne așezăm pe scaunele libere și Giuliani trage în mijlocul nostru un pat de fier. Fără să se jeneze, se întinde pe el și ne citește câteva constelații. Ne spune că acesta este ritualul lor din fiecare seară: amândoi stau aici, colegul lui mai în vârstă ascultă știrile, după care discută sau observă stelele. După ora opt, se duc, de obicei, la culcare.

În timp ce ascultăm poveștile lui Giuliani, văd scânteind pe dealurile din fața noastră focuri mici, care provin, probabil, de la vetrele din manyatta. Din când în când, ajung la noi și voci de

oameni, aduse de vânt. Este un loc retras și liniștit. Giuliani, abia dacă stă zece minute liniștit, după care se ridică, ca să mai facă ceva. Eu profit de ocazie și mă așez pe patul de fier, ca să contemplu stelele din poziție orizontală. Este lună plină. Stelele sunt atât de jos, încât îți vine să pui mâna pe ele. În acest moment mă simt trup și suflet cu natura și mă cuprinde un adevărat sentiment de împlinire.

Giuliani se întoarce și întreabă râzând: „Corinne, îți place patul? Eu l-am făcut singur. Dacă vrei, poți dormi aici afară! Și eu dorm câteodată aici."

Nu trebuie să-mi spună de două ori – bineînțeles că vreau! Îmi aduc salteaua subțire, sacul de dormit și două pături și-mi aranjez un pat moale. Tovarășii mei se uită cam sceptic la mine și Klaus mă întreabă: „Vorbești serios, chiar vrei să dormi afară? Nici nu știi ce umblă noaptea pe aici!" „Nu-i nici o problemă, Klaus, trebuie să dorm aici. O noapte sub cerul liber, aici, în tufișuri, compensează noaptea pierdută în manyatta mamei", îi răspund, bucuroasă.

Mergem încă o dată toți, echipați cu lanternă, la „baie", după care, fiecare se duce la locul lui de dormit. Șoferii se urcă în camion sub prelată, iar Albert și Klaus dispar în „cutia lor de conservă". Eu mă strecor în sacul meu de dormit ușor, pun păturile deasupra și-mi trag gluga de la trening pe cap, pentru că noaptea se face frig. Este minunat și-mi vine să chiui de bucurie! Am impresia că am ajuns la capătul lumii! Mă simt liberă, ușoară și infimă în fața universului! Dintr-odată, așa-zisele probleme devin neînsemnate. Privesc neclintită cerul și descopăr mereu constelații noi. Departe, sus, în spatele unui deal întunecos, văd, deodată, o lumină licărind. După puțin timp, îmi dau seama că este vorba despre un avion, care zboară undeva, deasupra mea, la o înălțime de 10 000 de metri.

Giuliani rezolvă ultimele treburi în bucătărie, după care se stinge și acolo lumina. Șoferii mai vorbesc încă încet în limba lor, după care se face liniște definitivă. Gândurile mele se întorc la

Barsaloi, la familia mea. Mă întreb cum va decurge oare petrecerea de mâine și câți oameni vor veni. În același timp, ne așteaptă despărțirea. Alung, însă, repede aceste gânduri, pentru că îmi înăbușă simțitor sentimentele de fericire.

Din când în când, aud ceva foșnind, dar nu mă interesează, pentru că mă aflu la un metru deasupra pământului. Aerul este curat și clar. Când mă doboară oboseala, spun încet o rugăciune și mulțumesc pentru revederea din Barsaloi și Sererit, până acum reușită, după care adorm. Noaptea, mă trezesc o dată. Îmi simt vârful nasului rece, păturile au alunecat de pe pat și pe ele doarme acum o pisicuță. Mă cuibăresc din nou și pisicuța se așază torcând lângă mine. În depărtare, aud de mai multe ori răcnetul unei feline. Este un leu sau un leopard, mă gândesc repede, după care adorm din nou. A doua zi de dimineață, aflu de la Giuliani că era vorba despre unul din leoparzii, relativ numeroși, care trăiesc aici.

Slujba din munții Ndoto

Astăzi nu este numai duminică, ci și ziua lui Albert. Bineînțeles, el dorește să țină secret, dar nu reușește. De acest lucru m-am ocupat eu. Chiar la micul dejun fredonăm o serenadă, la care vocea lui Giuliani le acoperă pe toate celelalte. După aceea, părintele se duce să se pregătească, iar noi mai avem o oră până la slujbă. Klaus ia camera și plecăm toți trei pe drumul pe care au venit vacile ieri, acasă. După puțin timp, ajungem la albia secată, brăzdată de niște stânci frumoase. Eu și Klaus considerăm că acesta este locul potrivit ca să sărbătorim, într-un cadru festiv, ziua lui Albert. Ne așezăm pe stânci, iar eu îi înmânez cadourile, în timp ce Klaus filmează. Acum, chiar că nu oricine poate spune că și-a serbat ziua la marginea lumii, într-o albie de râu și a despachetat acolo cadourile cumpărate pe „Strada gării" din Zürich. Albert este impresionat, iar noi râdem din toată inima.

Așa cum se întâmplă deseori, avem și la această ceremonie musafiri nepoftiți. Nici nu ne-am așezat bine, că și apar, ca din pământ, câțiva copii.

Ei stau, pur și simplu, la o depărtare de câțiva metri și ne urmăresc activitatea, fără să facă nici o mișcare. Abia după mai bine de o jumătate de oră, interesul lor pare să dispară și atunci pleacă liniștiți.

Tocmai când ne întorceam, încep să sosească primii vizitatori la misiune. Aproape fără excepție, sunt femei și fete îmbrăcate tradițional. Majoritatea au copiii cu ele. Înainte să se așeze cu mamele lor pe bănci, aceștia primesc câte o cană cu utschi, adică un fel de terci. Manyatta-biserică se umple tot mai mult cu oameni. Unii se opresc pentru un moment indignați, atunci când ne văd pe noi și mai ales pe Klaus cu camera, alții abia dacă ne bagă în seamă. Majoritatea copiilor sunt îmbrăcați simplu, într-o fustiță de școală de culoare roșie, pe când femeile, dimpotrivă, s-au împodobit deosebit de frumos, iar kanga lor, în culori vii, sclipesc de curate ce sunt. Fețele lor strălucesc, pentru că sunt date cu grăsime, iar pe cap au bentițe colorate. Unele au la gât chiar podoabe din păr de cămilă, podoabe care devin tot mai rare și care sunt purtate, în mod normal, numai la festivități deosebite.

Duminica, la biserică, pare să fie pentru aceste femei o zi absolut festivă. Ele cântă și aplaudă cu atâta dăruire și bucurie cântecele africane bisericești, atât de frumoase, încât mi se umple inima de bucurie. Vocile lor sunt acompaniate de o tobă mică și două tamburine, făcute din ramuri de salcie și capace goale de sticle. Cântecele lor ritmate sunt pline de viață. Unele femei sunt atât de concentrate, încât își leagănă capul, la fel ca la dansurile tradiționale. De obicei, o femeie cu o voce puternică și clară dă tonul și toate celelalte își unesc treptat vocile cu a ei. Asta se repetă de atâtea ori, până când apare părintele Giuliani cu un geamantan mic din metal, din care își scoate patrafirul și

și-l pune peste hainele civile. Apoi acoperă masa simplă de altar cu o cârpă colorată și pune pe ea un pahar cu vin și un castronel cu ostie.

Între timp, coliba cea rotundă, în care numai o cruce modestă din lemn și câteva tablouri din hârtie simple cu Sfânta Maria și Cristos aduc aminte de biserica creștină, se umple până la ultimul loc. În ultimul rând stau și câțiva bărbați în vârstă, ceea ce spune mult despre părintele Giuliani. Ca să atragi un sambur la biserică îți trebuie multă perseverență. Printre cântece, Giuliani spune niște povești în kisuaheli, care sunt traduse de un sambur în maa. Spre sfârșitul slujbei, se împarte ostia și apoi se cântă din nou. La sfârșit, toți își dau mâinile. Eu mă uit la fețele frumoase și distinse ale femeilor și am impresia că vizita la biserică nu înseamnă pentru ele numai un divertisment, ci și o mare bucurie. Slujba se termină, iar Giuliani își așază cu grijă lucrurile, timp în care translatorul le pune în mână bătrânilor ceva tabac, ca să aibă în drum spre casă. Pentru noi, slujba a fost un eveniment impresionant, care ne va rămâne mult timp în amintire.

Petrecerea de rămas bun

Acum, însă, sosește momentul să ne întoarcem la Barsaloi. Giuliani ne va însoți din nou o bucată de drum, pentru că el trebuie să meargă la Nairobi. Îngrijorați, vedem în depărtare, pe cer, nori negri. Asta ar putea să însemne că în curând râul se va umple cu apă, iar noi va trebui să mergem pe drumul ocolitor, care este mult mai lung. Giuliani este imediat gata de plecare. Asemenea unui sambur, el poate pleca la drum fără mari pregătiri. Când ajungem la râu, vedem că nisipul de pe margini s-a închis deja la culoare. Asta înseamnă că nivelul apei subterane a crescut deja. Așa că ne hotărâm să mergem pe drumul ocolitor, decizie care se dovedește mai târziu bună.

După mai mult timp de mers, ajungem în cartierul periferic din Baragoi, așezarea principală a locuitorilor turkana. Fără să vreau, mă gândesc la atacurile de acum câțiva ani. De aici, turkana au atacat samburii. Cu puțin înainte de sat, cotim, după care începe să plouă cu găleata. Abia dacă mai vedem drumul în față. O apă tulbure, maronie curge înspre noi. Din fericire, acesta este abia începutul anotimpului ploios. Pentru că pământul este foarte uscat, nu se înmoaie atât de repede și este încă practicabil. Sper numai ca la Barsaloi să nu plouă, altfel va fi greu să întreținem atâtea focuri pentru ospățul nostru. Giuliani mă liniștește, dar crede că echipa de filmare din Wamba va avea parte de ceva ploaie.

După ce mergem mai mult timp pe drumuri ude de ploaie, trecem pe lângă locul în care Lketinga și cu mine am rămas în pană, atunci când ni s-a stricat bateria de la mașină. Lketinga a fost nevoit să se întoarcă câțiva kilometri, ca să-l roage pe Giuliani să ne ajute, în timp ce eu am așteptat aici, afară, în arșița dogoritoare, singură cu copilul, patru ore. Singura atracție au fost atunci zebrele și struții care treceau pe aici. Giuliani își amintește de situație și dă din cap râzând: „Atunci, Corinne, nu a fost singura dată când a trebuit să te scot din încurcătură."

Curând ajungem la Barsaloi și, spre ușurarea mea, este înnorat, dar nu plouă. Părintele Giuliani, ce-i drept, trebuie să se grăbească, dacă vrea să mai traverseze râul Wamba. În cele din urmă, ne dăm întâlnire la Nairobi, la o cină, după care ne luăm rămas bun. Deja îl vedem gonind în direcția Wamba.

Șoferii încep să monteze corturile pe terenul misiunii. Noi plecăm spre enclavă, unde ne așteaptă deja o grămadă de oaspeți veniți la petrecere. James ne iese în întâmpinare și răsuflă ușurat: „Slavă Domnului, ați ajuns! Toată ziua am gătit cantități enorme de mâncare. Primii oaspeți au sosit încă de azi dimineață și, acum, tuturor le este foame. Dar eu le-am spus că vor primi mâncare abia când veți sosi voi." Întreb de Lketinga și aflu că și el a muncit

mult. Împreună cu fratele mai mare, a tăiat cele patru capre și a împărțit carnea pentru gătit în diverse colibe.

Când intrăm în enclavă, mă simt puțin luată prin surprindere. Din toate părțile vin oameni spre mine și mă salută, ca de obicei: „Supa, Mama Napirai, serian a ge?" Dau mâna cu o mulțime de lume și, din când în când, sunt scuipată ușor, în semn de binecuvântare. Pe cei mai mulți îi cunosc, cel puțin din vedere. Numai la mama, în fața colibei, s-au adunat zeci de femei și așteaptă nerăbdătoare. Pe mama nu o putem saluta decât cu o strângere de mână. Spre bucuria mea, văd că este îmbrăcată cu fusta ei cea nouă, în culori. Stă lângă fiica ei, în fața colibei și zâmbește mulțumită.

James propune să înceapă împărțitul mâncării. Peste puțin timp caprele vor veni acasă și atunci femeile vor avea mâinile ocupate. Cu toate acestea, conform tradiției, bărbații vor fi aceia care se vor sătura mai întâi. Nouă ne este puțin penibil, pentru că totul este gata de câteva ore și toți ne-au așteptat numai pe noi.

Lketinga este îmbrăcat astăzi cu cămașa lui cea nouă, de culoare roșie. El mă apucă de braț, mă trage într-o cameră laterală a casei lui James și-mi arată mai multe castroane uriașe, pline cu orez, fasole și carne. Sunt impresionată de câte au pregătit. Pare să fie mâncare pentru mai mult de o sută de persoane! Papa Saguna stă de pază la intrare, iar în fața lui bărbații așteaptă la rând, cu vasele de mâncare. Lketinga îi spune ceva, după care el poate începe. Fratele organizează distribuirea mâncării cu mult calm și seriozitate. În timpul acesta, Lketinga îmi explică cum au pregătit ei totul și cum au avut de lucru toată ziua, pentru ca oaspeții noștri să se poată bucura de petrecere. Este, într-adevăr, de admirat, ce au reușit să realizeze! Totul decurge fără probleme.

Cu toate acestea, noi, europenii, stăm și ne uităm cam dezorientați, pentru că totul arată mai mult ca o acțiune a unei organizații de întrajutorare, de distribuire a mâncării, decât a petrecere. Pe vremea mea, petrecerile arătau altfel. Pentru că noi, atunci, trăiam în afara satului, toate petrecerile aveau loc în savana deschisă,

unde oaspeții, împrăștiați pitoresc în peisaj, se bucurau de mâncarea pregătită cu multă râvnă. După ce se săturau toți, fiecare grupă de vârstă dansa, una după alta, acompaniate de cântece ritmice. Peste toată festivitatea plutea o vrajă magică.

Astăzi, însă, familia, împreună cu enclava sa, este integrată în sat, mâncarea este oferită într-o casă închisă, iar de dansat, se pare, că nu se mai dansează. Poate că și din cauză că este vorba despre o masă de rămas bun și nu de o nuntă, o naștere sau un eveniment fericit.

Eu mă întorc la manyatta mamei și mă așez între ea și fiica ei, pe pământ. Cu o față serioasă, ea o leagănă pe Saruni în poală. Mereu vin femei la mine și îmi spun câte ceva. Unele mă întreabă dacă nu mă întorc acum la soțul meu, lepayian, altele se interesează, bineînțeles, de Napirai, propunându-mi să o aduc și să rămân cu ea aici. Faptul că fiica mea nu ar fi deloc încântată de viața de aici, ea fiind mult prea mult influențată de cultura elvețiană, nu vreau, bineînțeles, să îl spun acestor oameni inimoși. Le povestesc că, poate, va veni data viitoare în vizită cu mine, ca să-și cunoască rădăcinile ei africane.

Femeile își așteaptă răbdătoare mâncarea și, în mare parte, sunt vesele. James vine și le împarte, deocamdată, niște tabac de mestecat. Întind și eu, în glumă, mâna. Dar, în momentul în care bag chestia aia amară în gură, se iscă mare vâlvă. Mama îmi dă hotărâtă de-nțeles, să scuip, imediat, totul. Sora lui Lketinga scuipă în fața mea pe jos și-mi cere să fac și eu același lucru. Eu nu înțeleg toată această agitație, pentru că toată lumea mestecă așa ceva. James îmi explică că aș putea avea probleme cu stomacul. De asemenea, îmi spune că sunt încă prea tânără și că numai femeile bătrâne mestecă tabac. În momentul respectiv, nu prea înțeleg sensul, dar aflu mai târziu, întâmplător, la spitalul din Wamba mai multe amănunte despre acest lucru. Așa că fac ceea ce mi se cere și scuip totul pe jos. Unii râd și bat din palme, alții se uită în continuare încruntați la mine.

O femeie îmi atrage în mod deosebit atenția, pentru că sunt sigură că am mai văzut-o undeva. Capul ei chel și ras strălucește nenatural în soare. Ochii ei sunt depărtați, iar între sprâncene, pe frunte, i s-au format două riduri orizontale adânci. Își încrețește gura, ascuțindu-și buzele. Și ea îmi dă mâna, de parcă m-ar cunoaște de mult și mă întreabă de Napirai. Atunci, ochii săi scânteiază aproape răutăcios. Femeia aceasta are ceva înspăimântător în ea. Aura ei nu-mi place și de aceea mă scol să văd cât mai durează până când își umplu femeile farfuriile. În drum spre casă, o văd pe soția cea tânără a lui Lketinga, cu încă alte două fete, în spatele manyattei mamei. Ea se uită cu înțeles la noi. Oare ce o fi în capul ei?

Lketinga urmărește încordat bărbații care așteaptă la rând. Nu mai sunt mulți. James mă roagă să intru în casă, ca să putem mânca, în sfârșit, și noi. Dar nu vreau să încep până nu-și primesc și femeile care sunt de față mâncarea. Văd că unii bărbați stau deja a doua oară la rând. Puțin enervată, îl întreb pe James când le vine odată rândul femeilor și copiilor. Ei stau deja de mai mult de o oră și se uită. Toți au în mână castroane sau farfurii. James răspunde: „Femeilor le vine rândul atunci când toți bărbații s-au săturat." Acum chiar mă supăr, pentru că peste puțin timp vin caprele acasă și atunci, femeile nu vor mai avea timp. Mă duc lângă Lketinga și încerc să-l fac să-i fie puțin milă de femei. „Pole, pole – încet, încet – mai este puțin și se satură și ultimii", mă liniștește acesta, după care se duce la fratele lui mai în vârstă și vorbește cu el.

Toată lumea se străduiește enorm de mult, dar eu sunt femeie și-mi doresc ca și femeile și copiii să se sature. Arunc o privire în sala de mese și văd trei bărbați stând în jurul oalelor și savurând. Peste tot, pe beton, sunt aruncate oase roase. Spre liniștea mea, constat că mai este destulă mâncare. În sfârșit, din încăpere iese și ultimul oaspete de sex masculin și Lketinga strigă ceva către femei. Imediat, coloana viu colorată se mișcă spre noi. Fără să se

îmbulzească, se așază la rând și așteaptă răbdătoare. Apoi, cu farfuriile pline, se așază în jurul cotețului de găini și încep să mănânce în picioare. În același timp, ele le dau de mâncare și copiilor pe care îi țin pe spate. Femeile mestecă mai întâi mâncarea, după care bagă terciul făcut în gurițele flămânde. Și eu a trebuit să-i dau atunci lui Napirai așa de mâncare, pentru că aici nu există mâncare pentru bebeluși. Mă surprinde faptul că mereu, copiii care stau la coadă, sunt goniți de acolo. Când îl întreb pe James care este motivul, îmi explică: „Știi, copiilor le aduc mamele lor de mâncare și, pentru ca o familie să nu primească de două ori și alta deloc, atunci copiii trebuie să aștepte."

Mă plimb de colo, colo și văd peste tot fețe mulțumite. Deodată, îl văd lângă mine pe bărbatul care mi-a atras atenția asupra soției lui Lketinga și-mi spune că petrecerea este un mare succes, deoarece au venit atâția oameni, mai ales bătrâni. Chiar și respectabila fată care execută incizia rituală este aici, fapt care reprezintă o mare cinste. Și atunci îmi arată spre o femeie, care mi-a atras atenția atât de neplăcut mai devreme. Deci, aceasta este cea care, prin tradiție, le provoacă atâta durere fetelor tinere. Acum îmi explic sentimentul neplăcut pe care l-am avut atunci când am întâlnit-o. La gândul că o astfel de femeie mi-ar fi putut ciunti fiica, mă trec fiorii.

Peste puțin timp, caprele se întorc acasă și mai sunt încă multe femei care stau la rând Enclava se umple cu animale și se produce o oarecare neliniște. Câteva dintre fetele și femeile care stau acolo se grăbesc cu farfuria plină acasă, pentru că le cheamă treaba. Tocmai când vreau să mă retrag în casă, ca să mănânc și eu, apare din nou „informatorul" meu și-mi spune că soția lui Lketinga vrea neapărat să-mi dea mâna. Devin curioasă și mă duc după el.

Ea stă împreună cu celelalte două fete în spatele manyattei sale, care este pe jumătate terminată. Îi întind mâna și o salut, spunându-i „Supa". Chicotește jenată și-și acoperă o jumătate din față cu mâna. Bărbatul vorbește cu ea și atunci ea îmi întinde,

timidă, mâna. Eu sunt, probabil, primul om alb pe care îl atinge. Fața sa plinuță pare, încă, foarte copilăroasă. În timp ce eu le salut și pe celelalte două fete tinere, „informatorul" meu îmi explică că și acestea sunt căsătorite.

Acum, chiar sunt consternată. Una dintre fete este cu cel puțin un cap mai mică decât soția lui Lketinga și pare să nu aibă, nici măcar, doisprezece ani. Când îmi exprim indignarea, bărbatul îmi spune râzând: „Da, este ciudat, dar îi aparține bărbatului de acolo" și îmi arată într-o anumită direcție. Dar, înainte să identific bărbatul, îl văd pe Lketinga venind furios spre noi. Nici nu apuc bine să mă gândesc ce și cum, că fostul meu soț și începe să urle. Îi adresează și soției lui niște cuvinte dure, la care aceasta se îndepărtează sfioasă. Încerc să-l liniștesc și-i explic că mi-a părut bine că am cunoscut-o pe soția sa. Dar el nu ascultă, ci îmi cere categoric să nu mai vorbesc cu ea, pentru că nu este bine. Enervată, mă retrag în casă la James, ca să nu-l supăr și mai mult pe Lketinga.

James discută cu Albert și Klaus. Soția lui stă deoparte. Saruni stă, bineînțeles, lipită de tatăl ei, numai Little Albert nu este nicăieri de văzut. Când întrebăm de el, James pune degetul la gură și spune: „Aude cineva un clopoțel sunând?" Toată lumea ascultă și, după puțin timp, ne dăm seama că Little Albert se joacă încă afară, în întuneric. Râdem din toată inima, când James ne povestește că micuțul, la astfel de ocazii, poartă un clopoțel la picior, ca să poată fi găsit mai repede.

Stefania aduce o oală mare cu bucăți de carne în ea și o pune pe masă. Fiecare se repede, iar James se străduiește să ne facă atenți asupra bucăților mai bune. Acum roadem și noi carnea de pe oasele de capră. În afară de carne, mai este orez și fasole.

Ceva mai târziu, ni se alătură și Papa Saguna, care își umple farfuria. El nu se așază niciodată pe scaun, ci stă pe vine și se sprijină în poziția aceasta de perete. În mod normal, este foarte liniștit, dar, atunci când vorbește, devine foarte vioi. În momentul de față, pare să povestească lucruri senzaționale despre pregătirile

pentru petrecere. La sfârșitul povestirii, el scuipă, drept dovadă, pe jos. Fiecare mai are ceva haios de povestit și în casă domnește o atmosferă veselă. Klaus și Albert se declară, după câteva bucățele de carne, sătui, fapt care îi face pe cei doi frați să pufnească într-un râs puternic.

Când povestim despre vizita noastră la părintele Giuliani, îmi aduc aminte de casetofonul meu mic. În timpul slujbei, am înregistrat acele cântece minunate. Acum dau drumul la aparat și toată lumea ascultă curioasă.

Saruni, trezită din somn, vine imediat la mine, își lipește încântată casetofonul de ureche și începe, fascinată, să se balanseze în ritmul muzicii. Până și fratele ei timid, Little Albert, se lasă atras, lăsând-o să-i pună cutiuța la ureche. Ochii lui devin tot mai mari și mai rotunzi.

Numai Lketinga pare serios și nu spune nimic. Am senzația că deja îl frământă despărțirea, pentru că mă urmărește în permanență cu privirea. Dintr-odată mă întreabă: „La ce oră plecați mâine?" „După ce împachetăm tot, îl vizităm pe părinte, ca să ne luăm rămas bun, apoi venim în enclavă și mai bem o dată chai cu mama." „Okay, no problem, mama vrea să vă binecuvânteze și să vă dea Enkai pe drum. Iar eu vă voi însoți până la Maralal." Pe mine mă surprinde acest lucru și mă bucur, pentru că astfel, despărțirea se desfășoară măcar în etape.

Stefania s-a retras între timp cu copiii în dormitor. Curând mergem și noi la misiune, pentru că toți sunt obosiți. Lketinga ne însoțește până la poarta misiunii și ne urează noapte bună.

Ca în fiecare seară, mai stăm puțin pe scaunele de camping și discutăm despre impresiile din ziua respectivă. Într-o oarecare măsură, suntem toți de părere că în seara aceasta a lipsit ceva festiv. Musafirilor, însă, pare să le fi plăcut mult, după cum ni s-a spus cu convingere.

Apoi ne sfătuim asupra desfășurării în continuare a călătoriei noastre. Albert trebuie să plece la Nairobi, pentru că de acolo ia

avionul acasă, în timp ce eu voi mai rămâne o săptămână în Kenya. Pentru că o altă vizită pe platoul de filmare nu are rost și, în plus, ne amenință și mai multă ploaie, hotărâm să plecăm mâine, împreună, la Nairobi. Ceea ce vreau să vizitez neapărat, este spitalul din Wamba. Aici am fost internată de mai multe ori și tratată cu succes, atunci când viața mea atârna de un fir de ață și atunci când am adus-o pe lume pe iubita mea fetiță, Napirai. Vreau să-i duc câteva fotografii de acolo. Ea a fost, totuși, primul copil mulatru născut la Wamba. Însoțitorii mei îmi înțeleg dorința, așa că alegem un traseu spre Nairobi, care să treacă prin Wamba.

Dans nocturn

În timp ce ne facem planul, auzim, din ce în ce mai tare, cântece și aplauze. Sună ca un dans al războinicilor și pare să fie în apropiere. Dintr-odată, îmi dispare orice urmă de oboseală. Eu propun să mergem să vedem unde este, pentru că aș vrea ca Albert și Klaus să vadă și ei un astfel de dans. Mă înfășor într-o pătură închisă la culoare, ca să nu tremur de frig și plecăm prin beznă. Când ajungem la poarta misiunii, constatăm, spre mirarea noastră, că este încuiată. Chiar nu știam că noaptea stăm mereu încuiați. Dezamăgită, tocmai vreau să mă întorc la corturi, când, dintr-odată, în Albert se trezește războinicul din el și, în ciuda orei târzii, se duce și bate la ușa misiunii. Într-adevăr, ni se descuie poarta, ca să nu pierdem dansul. Înainte mergeam și mă uitam des la astfel de dansuri și, de fiecare dată, eram fascinată când vedeam acei bărbați supli și grațioși cum săreau în aer, după care călcau cu pași greoi și cântau. Toată lumea aplauda în ritm.

Mergem după cântec prin sat. Numai lumina lunii ne luminează drumul. După câteva minute, ajungem într-un loc, unde este adunat un grup mic. Ne așezăm sub un salcâm, ca să nu fim recunoscuți imediat și să nu deranjăm. Acolo sunt numai câțiva bărbați și

câteva fete tinere. Imediat, îmi dau seama că este vorba despre băieți, cărora nu li s-a aplicat ritualul de circumcizie și care nu sunt, încă, războinici. Acest lucru ar putea crea mâine discuții, pentru că nu se cade ca o femeie „căsătorită", a unui fost războinic, să asiste la dansurile băieților cărora nu li s-a făcut circumcizia. Dar eu sunt deja prea captivată de farmecul dansului, iar Albert și Klaus sunt fascinați și ei de spectacol.

Îmi aduc aminte de emoțiile de pe vremea când Lketinga era încă un războinic chipeș și frumos. Fiind cel mai înalt dintre toți, el sărea cel mai sus, iar minunăția lui de păr roșu și lung flutura în vânt. După ore întregi de dans, războinicii arătau sălbatic și erau inabordabili. Unii cădeau chiar într-un fel de transă. Băieții de aici sunt încă departe de această stare, pentru că abia au început să danseze.

Din păcate, nu după mult timp suntem văzuți și auzim de mai multe ori cuvântul „mzungu". Unii vin la noi și ne salută, alții dansează mai departe. Câțiva se depărtează de-acolo. Pentru că nu vrem să deranjăm, ne retragem. Cu toate acestea, a fost un final frumos al serii festive.

Puțin mai târziu, când sunt din nou în cort, simt, cu toată ființa mea, că aceasta este ultima noapte dinaintea despărțirii. Multă vreme nu pot să adorm și curg, bineînțeles, și câteva lacrimi. Sper să nu-mi vină să plâng mâine, la despărțire.

Despărțire grea

A doua zi de dimineață, până împachetează șoferii toate lucrurile, noi ne ducem la părinte, la misiune. El ne arată podoabele pentru samburi, pe care le-au confecționat femeile în cadrul proiectului condus de el și de James. Pentru că acum femeile se pot întreține, în parte, pe ele și familiile lor prin vânzarea de podoabe, părintele poate folosi banii strânși din sponsorizare, mai

mult pentru cazuri complicate în Barsaloi sau pentru proiecte deosebite, cum ar fi de exemplu crearea de noi surse de apă. Astfel, profită toți. La despărțire, ne spune că suntem oricând bineveniți la el și speră să fie anunțat atunci când va apărea filmul. Este sigur că oamenii de aici sunt interesați să-l vadă. Noi îi promitem că îl vom susține din Europa în realizarea proiectelor sale și că vom rămâne în legătură. După ce-i mulțumim pentru ospitalitate, ne strângem mâinile călduros și părăsim misiunea.

În enclavă, Lketinga stă în fața manyattei mamei, pregătit de drum. Ne strecurăm în coliba ei și James se așază din nou lângă mine, pentru că vreau să-i mai spun câteva lucruri mamei. Nu știu când și dacă o voi mai vedea vreodată. Mai întâi discutăm despre întâmplările petrecute împreună și trecem de la o poveste la alta. Printre altele, îmi aduc aminte de ploaia cea mare, când mama stătea afară, ca să-și țină coliba să nu i-o spulbere furtuna și viiturile. După ce James traduce, mama râde încet. Lketinga își amintește și el de apa cea mare a râului și de salvarea celor doi copii. Ne vin în minte tot mai multe întâmplări petrecute împreună.

La sfârșit, James ne spune că mama vrea să ne binecuvânteze înainte să plecăm, pentru ca viața să ne fie ocrotită și călătoria să se termine cu bine. Mama, fiind cea mai în vârstă, se trezește în fiecare zi foarte devreme, când toată lumea încă mai doarme, binecuvântează toată enclava, pronunțând numele fiecărui copil. Și caprele sunt binecuvântate, ca să se întoarcă toate sănătoase acasă. Apoi se întinde din nou, până când se scoală și ceilalți. Înainte să plece cu animalele la păscut, ea mai binecuvântează o dată copiii. Spune că este foarte important acest lucru.

Când James își termină discursul, mama se uită la mine și-mi spune cu o voce puternică și plină de căldură: „Mă voi ruga mereu pentru tine, ca să ajungi și tu atât de bătrână ca mine. Și pentru Napirai la fel. Asigur-o de toată dragostea mea și spune-i că dragostea mea este mare. Ai grijă multă de ea și transmite-i din toată inima salutări de la bunica ei."

Eu încerc să țin minte fiecare cuvânt și, din nou, îmi dau lacrimile. Impresionată de cuvintele sale, îl rog pe James să-i spună că m-am bucurat foarte mult că am putut să o vizitez și că revederea cu toți a fost minunată. Dacă Dumnezeu va vrea, va mai fi în viață, atunci când mă voi întoarce cu Napirai. În timp ce vorbim, ne ținem de mâini. Numai vatra ne desparte. Mi-e tot mai greu să vorbesc, pentru că vocea îmi este răgușită. Ochii mi se umplu de lacrimi și eu încerc să mi-i șterg discret. Nu vreau să o pun pe mama, cu plânsul meu încontinuu, într-o situație jenantă. Ea îmi mulțumește pentru cuvintele mele și-mi scutură mâna cu o sinceritate caldă. Când observă lupta mea cu lacrimile, zâmbește și-mi spune: „Bea ceai, te ajută." Recunoscătoare, iau cana pe care mi-a oferit-o. Este cumplit de greu să nu plângi la această despărțire. Îl mai rog o dată pe James să-i explice că lacrimile mele sunt un semn al afecțiunii mele profunde.

La sfârșit, în timp ce James traduce cuvintele de rămas bun ale lui Albert și Klaus, eu stau neclintită și o privesc pe mama. O rază de soare, care intră prin acoperișul poros, cade direct pe capul ei. Fumul se unește cu raza de lumină și-i conferă, așa cum stă, cu copilul în brațe, o aură aproape mistică. Emană atâta demnitate și personalitate! Sper foarte tare ca, într-o bună zi, să reușesc să fac în așa fel, încât fiica mea și bunica ei să se întâlnească. Mama este cel mai puternic membru de legătură al familiei și prin ea trăiesc vechile tradiții. Ea întruchipează o forță, în fața căreia oricine are respect. Noi toți suntem impresionați și emoționați.

Abia după mai mult de o oră ieșim din manyatta, unde, între timp s-a încălzit foarte tare. În enclavă s-au strâns câteva femei și câțiva copii, care vor să-și ia rămas bun de la noi. Simt cum mă apasă o greutate pe piept și îmi vine să urlu. Klaus îi mai înveselește o dată pe copii cu fotografiile lui digitale și face ultimele poze.

Mă așez între sora lui Lketinga și mama. Amândouă au o privire foarte serioasă. Sora își lipește mereu capul de umărul meu. Se simte că și ea încearcă să nu-și arate adevăratele

sentimente. Mama este îmbrăcată cu fusta ei frumoasă cu flori și cu șalul albastru cel nou. Plină de demnitate, se sprijină cu mâinile în bastonul ei lung. James, cu felul lui spiritual de a fi, încearcă, încă o dată, să-i însenineze pe toți, înainte de a anunța binecuvântarea. Noi, europenii, ne așezăm între el și Lketinga, iar mama începe să se roage tare, cu ochii închiși. După fiecare propoziție, noi răspundem cu „Enkai". După ce se termină scurta ceremonie, care ne-a impresionat pe toți, o îmbrățișez pe mama pentru ultima dată și mă uit în ochii săi, fără să spun nimic. Ea își lipește pentru câteva secunde capul de mine și spune: „Lesere, lesere – la revedere."

Acum ne luăm la revedere de la James, de la Stefania, de la copii și de la sora lui Lketinga. În spate o văd pe soția cea tânără a fostului meu soț. Privirile noastre se întâlnesc. Am senzația că dorește să-mi transmită ceva din priviri. Dar ce? Nu știu. Sper ca viața sa alături de Lketinga să decurgă oarecum plăcut. Din nou am avut ocazia să constat, cât de vesel, de glumeț și de grijuliu poate fi, atunci când vrea. Poate că în urma vizitei mele, la care am râs atât de mult împreună, se va purta și cu ea ceva mai prietenos – cine știe?

James îi transmite salutări mamei mele, soțului ei, Hanspeter, și tuturor membrilor familiei, în mod special lui Napirai.

În drum spre mașină, dau mâna cu o mulțime de oameni și aud mereu spunându-mi-se: „Lesere, Mama Napirai, lesere!" În timp ce ieșim încet cu mașina din sat, pe dreapta și pe stânga vedem multă lume, care ne face cu mâna. Mă cuprinde tristețea și mă bucur că Lketinga merge cu noi, astfel legătura nu se rupe dintr-odată. Această vizită a fost pentru mine ca o fereastră, prin care, după toți acești ani, am putut privi în trecutul meu impresionant. Chiar dacă unele lucruri s-au schimbat, multe le-am găsit la fel cum erau atunci. Nu am simțit nici o distanță față de oameni, dimpotrivă, am perceput totul ca pe o întoarcere acasă. Familia mea africană, precum și locuitorii satului m-au

primit ca pe o fiică, pe care de mult o credeau pierdută. Și exact acesta este lucrul care îmi face despărțirea atât de grea.

În mașină nu vorbește nimeni. Lketinga se uită drept înainte și arată cumva mai bătrân și mai slăbit. Acest lucru mă neliniștește, dar apoi îmi aduc aminte cum l-a chemat el, acum câteva zile, pe Albert și i s-a confesat: „Albert, I have really changed my live, I'm happy now."

Ajungem în Opiroi și, deodată, Lketinga ne face semn spre un grup de femei și de copii: „Uite, acolo este mama Natascha, vrei să o saluți?" Bineînțeles că vreau! Înainte ne vizitam de multe ori și, într-una din vizite, i-am dat fiicei ei numele de Natascha. Soțul său este un frate vitreg de-al lui Lketinga. Și de acesta mi-a plăcut foarte mult. Cu el puteam să râd ore întregi. El nu știa, într-adevăr, nimic din „lumea albilor". Brichetele erau pentru el ceva misterios, le spunea „mâini arzătoare". Coca Cola nu băuse niciodată și numai culoarea închisă îl făcea să devină suspicios. Când a băut prima gură din lichidul care conținea dioxid de carbon, a scuipat cu toată puterea.

Mama Natascha vine spre mine cu un copil mic în brațe și strigă: „Supa, Mama Napirai!" O îmbrățișez și mă bucur împreună cu ea. A aflat de la Natascha că sunt aici. O întreb de soțul ei și aflu că este cu vacile la păscut. În primul rând mă întreabă de Napirai. Trebuie să-i arăt cât de mult a crescut între timp copilul meu. Când aude că Napirai merge la școală, îmi întinde, râzând, copilul ei cel mai mic și-mi spune: „Ia-l și pe acest băiețel cu tine și bagă-l la școală." Toți cei de față încep să râdă. Lketinga îmi traduce că, între timp, ea a născut șapte copii și că toți sunt bine. Cred că este fericită în căsnicia ei, pentru că soțul său părea mereu un bărbat bonom și nici nu s-a căsătorit cu o a doua femeie.

În jurul mamei Natascha mai stau încă câteva femei. Toate au în kanga, pe spate, copii mici. Una dintre ele este îmbrăcată cu o piele de vacă tăbăcită. Alți doi bărbați mai în vârstă mă recunosc și mă salută. Ei întreabă dacă îmi amintesc de ei. Pentru că vreau

să le fac o bucurie, dau din cap că da, după care mă binecuvântează cu saliva lor. Înainte să plecăm mai departe, îmi scot cele două kanga preferate ale mele din geantă și i le fac cadou mamei Natascha. Surprinsă, ea îmi mulțumește de mai multe ori și eu mă bucur că acum, la sfârșit, am mai întâlnit o cunoștință veselă.

Pe drum trecem din nou pe lângă „biserica de termite" pe jumătate gata și apoi urcăm în zona împădurită și deasă. Mergem, zdruncinându-ne groaznic. Când plouă mult, aici drumul precis devine impracticabil.

Înainte de Maralal mai facem doar o pauză scurtă, pentru că, în depărtare, se vede deja ploaia. S-a răcit simțitor. Lketinga înregistrează pe casetofonul meu cel mic câteva propoziții pentru fiica lui, Napirai. Nici nu apucă bine să termine ultima propoziție, că și începe să plouă cu găleata. Ne urcăm repede în mașină și ne grăbim să ajungem la Maralal, înainte ca drumul să se transforme într-un câmp de noroi. Deja puhoiul de apă ne iese în față. Animalele stau nemișcate în ploaia care răpăie asupra lor, iar oamenii caută adăpost sub copaci. Șoferii trebuie să ocolească cu grijă gropile pline cu apă, pentru că, în apa tulbure, nu se poate vedea cât sunt de adânci.

La Maralal, vrem să mâncăm împreună cu Lketinga într-un lodging autohton. Eu propun restaurantul somalezilor, pentru că am amintiri plăcute de acolo.

Când am avut prima dată malarie și aproape patru săptămâni nu am mâncat mai nimic, m-am aflat la un pas de moarte. Doctorii din spitalul din Maralal erau depășiți de gravitatea bolii mele și, ca să fi mers la un spital mai bun, cum ar fi cel din Wamba, nu aș mai fi reușit. Lketinga și cu prietena mea de atunci, Jutta, m-au cărat, disperați, din spital, direct la restaurantul somalezilor. Era ultima lor speranță și au reușit. Ficatul fiert cu ceapă și cu roșii, care mi s-au dat atunci, a fost prima mâncare pe care am putut-o mânca, în bucățele mici, fără s-o dau afară. Acesta a fost primul meu pas spre însănătoșire.

Parcăm direct în față și, când intrăm, rămân surprinsă, cât de mult s-a extins localul. Este mare animație. Lketinga își trage gluga de la geacă pe cap. Așa făcea și înainte, când nu voia să fie recunoscut. Mă întreabă ce doresc și transmite dorința mea mai departe. Dar, din păcate, nu mai există ficat. Așa că eu comand carne de capră cu cartofi și chai dulce. Lketinga nu mănâncă decât lipie și bea chai.

Mă mir mereu cât de puțin mănâncă. Privirea sa umblă rătăcită, de colo colo. Este greu să formulezi, într-un astfel de loc, cuvinte de despărțire, așa că stăm, mai mult sau mai puțin tăcând, deși acestea sunt ultimele două minute pe care le petrecem împreună.

Îl întreb ce va face aici, la Maralal. Îmi spune că vrea să meargă la bancă, să vadă dacă au intrat în cont banii promiși de oamenii din echipa de filmare. Eu vreau, totuși, să-i mai adresez câteva cuvinte personale: „Te rog, Lketinga, ai grijă de tine! Nu începe iar să bei. Mă bucur foarte tare că zilele acestea nu ai băut nici o picătură. Am văzut că ți-ai schimbat viața și acest lucru mă face foarte fericită. Îi voi povesti lui Napirai despre asta și, într-o bună zi, va veni cu mine la Barsaloi."

El se uită la mine și răspunde sec: „Okay, I will wait for you."

Este timpul să plecăm și părăsim localul zgomotos. Afară plouă cu găleata și Maralal începe să se cufunde în mocirlă. Peste tot, oamenii stau sub adăposturi și așteaptă sfârșitul ploii. Cum să-mi iau eu aici rămas bun de la Lketinga? O îmbrățișare în fața tuturor acestor străini, care ne urmăresc, ar fi imposibilă, fără să-l fac de râs. Lketinga își aruncă o pătură subțire peste geaca cu glugă, se uită la mine cu o privire calmă și serioasă, îmi atinge mâna și-mi spune: „Okay, lesere."

Își ia la revedere scurt de la Albert și de la Klaus și dispare printre ceilalți oameni, fără să se uite înapoi. Plecăm încet, iar eu încerc să-l caut cu privirea. Nu îl mai pot identifica, însă, pentru că în înghesuila asta, multă lume și-a pus șaluri și pături pe cap.

Sunt foarte tristă. Nu îl mai iubesc pe acest bărbat, dar el este tatăl fiicei mele și, astfel, rămânem toată viața uniți. În timpul

acestei vizite am învățat din nou să-l respect. El a contribuit mult la reușita acestei revederi.

Datorită umorului său și al lui James, am râs zilele acestea mai mult decât în jumătatea de an de dinainte. De aceea, această despărțire scurtă mi se pare aproape tragică. Și el a fost trist, asta am citit pe fața lui înmărmurită. Dar el trăiește din nou, cu totul, în lumea sa, iar eu în a mea și amândoi suntem bine. Legătura există prin fiica noastră.

Ultima seară în ținutul samburilor

Ultima noastră noapte în ținutul samburilor vrem să o petrecem din nou în lodgea din Maralal. Eu mă cazez în aceeași cameră frumoasă cu cămin. Deși afară plouă, zebrele și porcii mistreți vin să se adape. Mai avem destul timp până la cină, așa că îmi permit o baie fierbinte, în speranța că voi scăpa de greutatea care îmi apasă pieptul. Din cauza ploii, apa are o nuanță maronie. Totuși, eu savurez baia, pentru că în Africa nu ai voie să fii pretențios.

Tocmai când sunt gata, cineva bate la ușă și strigă: „Madame, am un mesaj pentru dumneavoastră. Sunteți așteptată în restaurant." Mă duc, curioasă să văd cine este. Când ajung, văd doi bărbați africani care stau în fotolii. Abia când mă apropii, îl recunosc pe unul din ei. Este medicul tufișurilor din Barsaloi, care m-a ajutat de câteva ori cu sfaturi și diagnostice. Se vede imediat că îi place alcoolul. Însoțitorul lui îmi este prezentat ca fiind un funcționar din Maralal. Surprinsă, îl salut pe medic. Dumnezeule, ce s-a schimbat! Fața lui este buhăită și îi lipsesc câțiva dinți. Sunt de-a dreptul șocată. El recunoaște deschis că are de multă vreme probleme cu alcoolul. Îl întreb de soția și de copiii săi, pe care îi cunoșteam bine. După un răspuns, mai degrabă lapidar, îmi explică că s-a întâlnit cu Lketinga la Maralal și a aflat de la el că vom înnopta aici.

Între timp a venit și Albert. Imediat, începe să-i povestească lui Albert despre mulțimea de boli pe care le-am avut eu. De multe ori, a crezut că mă aflu în pragul morții, mai ales atunci când m-a însoțit cu avionul de la „Flying Doctors" la Wamba. Eu nu am știut deloc că se afla și el în avionul cel mic, pentru că eram prea slăbită ca să mai pot percepe ceva. Nu-mi era teamă decât pentru fătul meu din burtă. El descrie amănunțit acțiunea de salvare și povestește că pilotul de atunci, din păcate, nu mai trăiește. Bănuiește că a murit de malarie. Vestea mă șochează, pentru că acel pilot, care putea să facă o aterizare spectaculoasă în tufișuri, ne-a salvat pe mine și pe copilul meu din burtă tocmai de la această boală.

Ne mai povestim câteva întâmplări din trecut și, printre altele, el îmi aduce aminte că la nuntă mi-a făcut cadou o capră. Înainte să-și ia rămas bun împreună cu însoțitorul său, îmi adresează rugămintea inevitabilă de a-i da bani. Îmi spune că are note de plată neachitate la spital și nu știe cum să le plătească. Bineînțeles, acesta este motivul vizitei sale. Îi dau cât cred de cuviință, după care pleacă, împreună cu tovarășul lui. Rămân cu un gust amar. Păcat, mă gândesc eu, ce a făcut alcoolul din acest om!

La cină, suntem din nou singurii oaspeți. Oare cum poate supraviețui această lodge? Întregul decor și mobilierul sunt la fel ca acum optsprezece ani – simple, dar plăcute. Astăzi ne retragem cu toții devreme în camere. Savurez focul care trosnește în cămin și încerc să-mi imaginez unde se află acum Lketinga. Sper foarte tare că va putea gestiona cum trebuie toată averea lui modestă și că nu va cădea din nou pradă alcoolului.

Înainte să adorm, simt o puternică dorință să mă rog pentru familia mea: „Doamne, Dumnezeule, fă ca mama să mai trăiască încă mult timp de-acum încolo. Ocrotește-i pe Lketinga și pe familia lui și ajută-l să devină din nou tată. Dă-i lui James puterea necesară, ca să mai poată fi, încă mult timp, pentru noi toți, mediatorul celor două lumi. Ocrotește-o și pe fiica mea, Napirai și ajut-o să accepte cu mândrie rădăcinile sale."

Spitalul din Wamba

A doua zi de dimineață, plecăm devreme. Mergem pe un traseu nou, astfel încât să nu fim nevoiți să traversăm râul cel mare, de dinainte de Wamba, care, între timp, s-a umplut cu apă. Mai contemplu o dată imaginile care mi se perindă prin față, ca să mi se întipărească în memorie. Pe cât de greu este să supraviețuiești aici, pe atât de minunate mi se par peisajul și locuitorii de aici. Dacă ai fost o dată aici, te cuprinde această vrajă.

Ne căznim cu mașinile pe niște drumuri proaste, în direcția Wamba. După aproximativ trei ore, ajungem în sat și mergem direct la spital. Nu aștept să mă mai cunoască cineva, mai ales că am aflat de la părintele Giuliani, că, nu cu mult timp în urmă, o asociație indiană a preluat spitalul și ultimele surori italiene au plecat acum trei luni. Păcat!

Pornim în căutarea cuiva, care să mă ajute să-mi reîmprospătez amintirile. La intrare, spunem ce rugăminte avem. Femeile indiene se bucură, deși ele credeau că suntem de la echipa de filmare, pe care o așteptau, de fapt, a doua zi. Când le explic că eu sunt cea care, acum cincisprezece ani, a fost într-adevăr aici și mâine va fi turnată „doar" viața mea, ele sunt imediat de acord să ne arate fiecare secție în parte.

Directoarea adjunctă a spitalului ne însoțește chiar ea, personal. Multe lucruri sunt la fel ca atunci, dar, vizibil, într-un stadiu mult mai bun. Pe mine mă surprinde faptul că sunt foarte puțini bolnavi aici. Înainte stăteau la rând în fața recepției și camerele erau pline. Și eu stăteam câteodată cu copilul meu câte patru sau cinci ore la recepție, până să-mi vină rândul la vaccin.

Mergem pe culoare și peste puțin timp ajungem în fața salonului în care am stat cu prietena mea de atunci, Sophia, și ea gravidă în ultimele luni. Salonul nu este momentan ocupat, așa că mi se permite să intru.

Incredibil! Totul arată la fel ca acum cincisprezece ani. Până și pătura cea subțire bleu, care acoperea salteaua de pe patul metalic, este aceeași. În unele locuri se desprinde tencuiala de pe pereți. Lângă cele două paturi se află aceleași dulăpioare de metal. Când le văd, îmi aduc aminte de gândacii care mișunau pe-acolo. Odată, când am lăsat ceva de mâncare în sertar, noaptea animăluțele au devenit active și au vrut să profite și ele. Mai întâi am auzit numai un zgâriat pe metal și nu știam ce este. În conul de lumină al lanternei, mă uitam cu groază, cum gândacii cei negri se înghesuiau până și în cele mai mici crăpături.

Mă așez pe patul „meu" și mă cuprinde un sentiment de fericire. Aici am stat ore în șir și am tricotat. Eu, care la școală nu am vrut să tricotez niciodată, am făcut primele rochițe pentru copilașul meu, care urma să se nască. Aici am așteptat nerăbdătoare aproape două săptămâni să nasc. Pregătiri pentru naștere nu am putut face, pentru că gimnastică pentru gravide sau alte cursuri asemănătoare nu existau. Informații despre cum decurge o naștere, de asemenea, nu am avut, pentru că mama mea soacră, care, în mod normal, preia la samburi instruirea în acest sens, nu a avut cum să comunice cu mine. Pur și simplu, îmi făceam curaj, spunându-mi că zilnic nasc atâtea fete tinere copii, încât voi fi și eu în stare, la 29 de ani ai mei, de așa ceva.

Dar nu numai astfel de amintiri mă leagă de această încăpere. Aici am stat când am fost grav bolnavă de malarie și eram conectată și la dreapta și la stânga la perfuzii. Una din ele conținea sânge, cealaltă, probabil, o soluție cu clorură de sodiu. În spitalul din Wamba am trecut prin niște momente grele și am supraviețuit. Faptul că astăzi, după cincisprezece ani, stau pe același pat, sănătoasă tun, mi se pare o minune.

Suntem conduse mai departe, la secția de carantină, pe care o cunosc, de asemenea, foarte bine, din interior. Aceasta tocmai este în renovare, de aceea încăperile nu pot fi vizitate. Aflăm că întreaga secție a fost mutată. Le arăt lui Albert și lui Klaus unde

am petrecut eu cinci săptămâni de carantină. Aici, în orele de vizită zilnice, eram privită, printr-un geam, de nenumărați vizitatori necunoscuți. Îmi aduc aminte perfect de acele zile groaznice de singurătate. Nici un sunet de om, nici un ciripit de pasăre, nici un zgomot nu pătrundea atunci în celula mea. Și, cu toate acestea, m-am făcut bine.

Ne întoarcem încet și o întreb pe însoțitoarea noastră ce boli sunt tratate astăzi cel mai des. Sora răspunde: „Arsuri și complicații la naștere, cauzate de incizie. Aproape zilnic văd ce urmări grave pot avea inciziile. Chiar dacă nu apar imediat, cel târziu la prima naștere, majoritatea femeilor au probleme. Când sunt măritate, fetele abia dacă au împlinit câteodată zece ani, iar la naștere au doisprezece sau treisprezece ani. La vârsta aceasta o naștere este, oricum, periculoasă, se mai adaugă și faptul că vaginul, care și așa nu este elastic, de multe ori este plin de cicatrice. Unele fete tinere mor sau se aleg cu răni pe toată viața. Multe nu-și mai pot controla urina și din cauza aceasta sunt respinse de familia soțului. Cu astfel de destine triste ne confruntăm zilnic. Deși incizia, conform legii din Kenya, este interzisă, cred că va mai dura mult timp până când această ciuntire va lua sfârșit, mai ales acolo în tufișuri, unde nimeni nu controlează și unde fetele nu au nici un fel de drepturi. Atâta vreme cât acolo continuă obiceiul ca fetele să fie măritate de tinere și asta numai după ritualul de incizie, educația va pătrunde foarte încet. La oraș este deja mai bine. Deosebit de rău este atunci, când o fată, căreia nu i s-a aplicat ritualul inciziei, adică o fată nemăritată, rămâne gravidă. Atunci se face totul pentru avort, folosindu-se cele mai cumplite metode, de exemplu li se introduce fetelor un amestesc de băuturi din tabac de mestecat."

Deci acesta este motivul pentru care atunci, la petrecerea de rămas bun din Barsaloi, toți s-au revoltat, când am băgat în gură tutun de mestecat.

„Dacă nimic nu ajută", continuă sora, „chiar dacă este gravidă, fetei i se aplică ritualul de incizie. Cantitatea imensă de sânge pe

care o pierde și rana deschisă, care duce de cele mai multe ori la o infecție, provoacă avortul copilului și, câteodată, chiar moartea mamei. Eu însămi sunt jumătate sambur și jumătate kikuy și nu mi s-a mai făcut, slavă Domnului, incizia."

Albert întreabă care este motivul acestui ritual cumplit, după părerea noastră. Sora răspunde că este foarte greu să dai un răspuns amplu. Unul din motive este precis puterea tradiției. În afară de asta, cred că bărbații consideră că prin incizie soțiile lor își pierd interesul pentru alți bărbați și, astfel, sunt mai ascultătoare și mai ușor de controlat. Aici ar trebui să fie dusă o muncă de instrucție imensă și ea speră că va veni ziua în care va fi mai bine. Faptul că la samburi, în comparație cu alte triburi și alte țări, nu se practică cea mai grea formă a inciziei, este pentru mine, în acest context, numai o mică consolare.

Eu mă gândesc la James, cu care, acum câteva zile, când eram singuri, am discutat despre această temă. Am aflat de la el că, în ciuda atâtor schimbări în ultimii paisprezece ani, s-a făcut puțin în ceea ce privește incizia fetelor. Întrebându-l, el ce părere are despre acest lucru, a răspuns: „Este foarte greu să scoți acest lucru din capul oamenilor, pentru că este o tradiție adânc înrădăcinată. O fată devine o femeie deplină abia după acest ritual. Așa a fost dintotdeauna și, precis, așa va rămâne încă mult timp."

Am vrut să știm de la el, dacă la școală nu se face nici un fel de educație în acest sens. „Da", a răspuns el, „dar nu ajută la nimic. Chiar dacă un bărbat dorește să se căsătorească cu o fată căreia nu i s-a făcut incizia, tatăl ei aproape că nu va permite așa ceva, asta se întâmplă foarte rar." Când îl întreb direct ce va face el cu fetele lui, observ că nu-i pică bine discuția aceasta. Și Stefania, soția lui, a trecut prin acest ritual, deși este o femeie școlită. James mi-a explicat: „Dacă fetele mele găsesc un bărbat care să nu țină la acest ritual, atunci totul este în ordine, dar va fi greu să găsească așa ceva."

Până la sfârșitul discuției noastre, nu am reușit să aflăm cine a insistat să fie ciuntită soția sa: James sau tatăl ei. Totuși, a trebuit

să acceptăm faptul că lui nu-i face plăcere această temă. Probabil că subiectul era prea intim pentru el.

Îmi aduc aminte de reacția lui Lketinga, atunci când i-am explicat la ce poate duce această „operație" la fete. Era cu totul iritat și nu-i venea să creadă ce îi explicam. Chiar el a întrebat atunci, de ce se cere și de ce se face așa ceva. Dar, din păcate, singuri, oamenii nu se pot apăra împotriva acestui obicei foarte vechi. Eu sunt sigură că și noua lui soție a trecut prin acest ritual de incizie.

Afectate de ceea ce am auzit, mergem încet spre ieșire. Îi mulțumim foarte mult pentru turul făcut cu noi și ne luăm la revedere. Înainte să mă urc în mașină, mă mai întorc încă o dată și, într-un fel, nu-mi vine să cred că fetița mea „elvețiană" a văzut lumina zilei aici, acum cincisprezece ani. Aproape că mi se pare ceva ireal.

Mâine va veni echipa de filmare aici și Nina va naște copilul ei din film. Oare o să-i țină și ei gura ca să nu i se audă țipătul?

Întoarcerea la Nairobi

Plecăm din Wamba și mergem mai departe, în direcția Isiolo. După câțiva kilometri, traversăm un râu sălbatic pe un pod periculos, fără parapet lateral. Aici se vede ce a provocat ploaia la munte. Cât vezi cu ochii, este numai apă maronie, din loc în loc palmieri singuratici, iar din crocodilii care, în mod normal, trăiesc aici, nu se vede nici urmă. Cerul este înnorat. În curând va ploua din nou. Treptat, drumul devine mai bun. Începem să ne apropiem de „civilizație".

După circa două ore, ajungem într-un sătuc, care este format din câteva barăci de lemn, magazine și două sau trei localuri. O ocazie bună să luăm o pauză de ceai. Ca albi, suntem conduși imediat într-un sector separat. Ne așezăm într-o cameră din curtea

interioară pe niște canapele tocite, drapate cu pături albe în colțuri. Pe pereți, de altfel goi, sunt pictate, într-un mod ingenios, animale. Totul este aranjat, cu cele mai simple mijloace, într-un stil nobil. Chaiul comadat este bun, chiar dacă nu atât de bun ca cel din manyatta mamei. După ce ne întremăm cu biscuiți, ne continuăm călătoria.

Tot mai des vedem venind din sens opus, balansându-se prin ploaie, autobuze safari. Din când în când, văd indicatoare din lemn cu numele exotice ale lodgelor turistice.

După ce părăsim ținutul samburilor, vegetația și înfățișarea oamenilor se schimbă. Aici se practică mult mai multă agricultură. Femeile duc pe cap coșuri cu legume și fructe. Din kanga multicolore ale samburilor nu se mai vede nici urmă, pentru că majoritatea sunt îmbrăcați, mai degrabă, în stil european.

După-masă târziu, ajungem la Isiolo și ne hotărâm să înnoptăm aici. Ca să mergem mai departe prin întuneric, pe străzile proaste, ar fi groaznic de obositor și, pe deasupra, și periculos. Isiolo este un orășel mic, mai degrabă urât și murdar. Mă surprinde faptul că, în comparație cu ce era înainte, aici trăiesc mult mai mulți musulmani. Șoferul ne spune că orașul este practic împărțit în două. Într-o jumătate trăiesc creștinii, în cealaltă musulmanii, majoritatea de proveniență somaleză.

Ne cazăm într-un lodging autohton „elevat" și ne dăm întâlnire ceva mai târziu, la cină. Pentru că după masă nu mai avem chef deloc să ne plimbăm pe străzile întunecate și murdare, mergem pe un fel de terasă de pe acoperișul hotelului și savurăm aerul de seară. Hotelul pare să fie un punct de întâlnire al celor înstăriți și „puternici" din oraș. Majoritatea bărbaților plinuți sunt îmbrăcați în costume moderne, iar soțiile lor suple poartă ori haine africane, ori îmbrăcăminte europeană în mărimi extra. Viața pare a fi mult mai modernă și mai agitată decât la Maralal și Barsaloi. Mie nu-mi place aici și îmi pare bine că plecăm a doua zi de dimineață spre Nairobi.

Cu cât ne apropiem mai mult de capitală, cu atât mai densă devine circulația. Peste tot unde te uiți, vezi oameni și mașini. După liniștea din tufișuri, Nairobi mi se pare cumplit de agitat și de gălăgois. Acum percep acest lucru, parcă, mult mai pregnant decât atunci când am sosit din Europa. Nu-mi vine să cred că, de atunci, au trecut abia paisprezece zile. În ultimele două săptămâni am trăit atâtea lucruri impresionante, încât mi se pare mult mai mult.

Ne ducem mașinile închiriate la firma de safari și le mulțumim în mod special șoferilor noștri, Francis și John, pentru serviciile perfecte. Chiar dacă partea cea mai importantă a călătoriei noastre s-a încheiat acum, mă atrage, totuși, Mombasa, pentru că simt nevoia să închid cercul călătoriei și să mai văd o dată locul unde a început totul, acum optsprezece ani.

Ospitalier, Klaus ne invită să stăm la el acasă. El locuiește de doi ani la Nairobi, împreună cu viitoarea sa soție, Irene. Pentru că Albert are avionul spre München deja în noaptea aceasta, încercăm să îl găsim pe părintele Giuliani. Ne bucurăm foarte tare când aflăm că mai este încă aici, în apropiere. Ne dăm întâlnire pe seară, într-un restaurant italienesc. Într-un fel, cu greu mi-l pot imagina pe Giuliani aici, la Nairobi, în mijlocul „civilizației". El este un pustnic și un excentric, adică orice, numai un orășean nu.

Klaus locuiește într-o zonă liniștită, pe care numai oamenii ceva mai înstăriți și-o pot permite. Blocurile de locuințe sunt înconjurate de ziduri și sârmă ghimpată. Acolo nu poți pătrunde, decât dacă te cunosc cei doi paznici. În clădire se mai află și un centru de fitness, un restaurant și un salon de frumusețe. Ideea că mai întâi trebuie să trec de paznici ca să pot ajunge la un centru de fitness, mi se pare cu totul ciudată. Mai târziu, constat că și restaurantele normale sunt îngrădite și păzite. Înainte numai vilele erau îngrădite în forma aceasta. Nairobi pare să fi devenit mai periculos decât era pe vremea mea. Seara nu se duce nimeni pe jos, nici măcar cinci minute, la următorul restaurant. Cine își permite, merge fiecare metru cu mașina încuiată.

Nu mi-ar plăcea să am o astfel de viață. Devii sclavul propriei tale persoane. Atunci preferam să trăiesc în Barsaloi, sub cerul liber, ca să zic așa, fără să am aproape nimic și, astfel, fără să fiu nevoită să pun pe cineva să păzească ce am. De ferit, nu ne-am ferit de hoți, ci de lei și hiene.

Ajungem la local la ora stabilită și îl vedem pe Giuliani, care tocmai vine gonind pe o motocicletă. Casca lui provine parcă din perioada de dinaintea războiului și, pentru prima dată, îl văd îmbrăcat în haine „normale": pantaloni lungi, pulover și pantofi închiși!

Pentru că împreună cu noi se mai află o pereche engleză mai în vârstă, care joacă un rol important în industria cinematografică kenyană, nu ne rămâne altceva de făcut decât să începem să discutăm despre proiectul de film „Îndrăgostită de un masai". Părintele Giuliani întreabă cine interpretează rolul său în film. Râzând, amenință cu degetul arătător: „Vai de capul vostru, dacă tipul nu corespunde cu mine sau dacă denaturați faptele, că vă găsesc oriunde-n lume!" Toți izbucnesc în râs. Numele actorului nu-i spune nimic. Păi, cum să-i spună ceva! De ani de zile, el nu are televizor, iar acolo unde locuiește nu are semnal. Deci trebuie să aștepte până când va apărea filmul pe video. Poate va fi, însă, o premieră la Nairobi, într-unul din cinematogafe. Este posibil. El și cu James ar veni, probabil, cu plăcere. În ceea ce îl privește, însă, pe Lketinga, nu sunt atât de sigură.

Din păcate, cele două ore trec mult prea repede și trebuie să plecăm la aeroport, ca să ne luăm rămas bun de la Albert. La aeroport mă apucă dorul de fiica mea. Îi simt foarte tare lipsa. Dar mai există câteva locuri și câțiva oameni, pe care aș dori să-i caut în „călătoria mea în trecut."

Flying Doctors

Pe primul loc în program se află vizita la Organizația de Ajutor AMREF (African Medical & Research Foundation). Nu numai

eu, ci încă mulți alți oameni din Africa datorează viața serviciului Flying Doctors. În afară de asta, organizația se străduiește de aproape cincizeci de ani, printr-o mulțime de activități și proiecte concrete, să pună pe picioare un serviciu de sănătate general, care să acopere întreaga regiune. Prin vizita mea, doresc nu numai să le mulțumesc, după mai bine de cincisprezece ani, direct la fața locului pentru faptul că mi-au salvat viața atunci, ci să și contribui ca tot mai mulți oameni să afle de munca deosebită a acestei organizații.

A doua zi de dimineață, când ajung cu Klaus acolo, suntem întâmpinați foarte amabil și cu mare interes. Unii mă întreabă când va apărea cartea mea în limba engleză. Mă bucur că am ocazia să le spun că, în sfârșit, a fost găsită o editură engleză, care va publica cartea în anul 2005. Suntem conduși la biroul directoarei traficului aerian. În timpul discuției care are loc, mă minunez ce a reușit să realizeze această organizație pe întreg teritoriul Africii.

Inițial, ei au devenit cunoscuți prin „Flying Doctors". Se știe că piloții lor pot zbura în cele mai îndepărtate zone din tufișuri. Așa am fost și eu transportată atunci, în ultimul moment, cu unul din avioanele lor de la Barsaloi la Wamba.

În cea mai mare mahala mizerabilă din Nairobi, cartierul Kibera, ei au construit, printre altele, un spital și au înființat surse de apă curată și toalete. Ne propun să le vedem munca la fața locului și eu accept cu plăcere. Stabilim o oră pentru a doua zi. O vizită într-un astfel de cartier al mizeriei, unde trăiesc cei mai săraci dintre cei săraci, trebuie să fie, de fapt, bine pregătită. Nu este recomandat să te plimbi pe acolo ca alb, așa, pur și simplu. Jafurile, omorurile și crimele sunt la ordinea zilei. Pentru această vizită trebuie pregătită o mașină cu număr special și un șofer care cunoaște zona. În afară de aceasta, spitalul trebuie informat înainte.

Rugăminții noastre de a vizita hangarul, unde vreau să-mi facă Klaus o fotografie cu avionul care m-a salvat, nu se opune nimeni. Până acolo merge cu noi și femeia care ne va însoți mâine în

cartierul Kibera. Mergem toți patru în hangar. Din păcate, în hală nu se află decât un avion mare, pentru că cele mici sunt în misiune. Când ne uităm pe pistă, descoperim într-o parte un avion mic, care seamănă cu cel cu care am fost transportată eu atunci din tufișuri, bolnavă moartă. Ca profesionist, Klaus vede, bineînțeles, imediat că acolo lumina este mult mai bună pentru filmat și fotografiat. Avionul se află cam la douăzeci de pași depărtare de noi. Firește, este interzis să intri pe pistă. În afară de AMREF, aeroportul Wilson mai este folosit și de avioanele sport ale firmelor de safari și de avioane private.

Pentru că momentan nu este nici un fel de activitate, femeile de la AMREF îl întreabă pe un polițist care se află în apropiere, dacă avem voie să filmăm și să fotografiem cinci minute lângă avion. În mod normal, pentru așa ceva îți trebuie aprobare, pe care o primești în urma unei cereri scrise, în cel puțin două sau trei zile. Polițistul râde și, în cele din urmă, spune: „Okay, you can go there."

Fără să bănuim nimic, mergem spre avionul cel mic de salvare, iar directoarea traficului aerian îmi explică ce înnoiri s-au făcut. În timpul acesta, Klaus ne fotografiază. Nu departe de noi, câțiva muncitori stau la umbra altui avion mic și-și fac somnul de prânz. Dar liniștea înșelătoare este întreruptă după puțin timp, când un bărbat important se îndreaptă furios spre noi. Una din colaboratoarele de la AMREF spune încet: „Oh, acum vom avea probleme. Acesta este șeful securității."

Pe un ton categoric, el ne interzice să mai filmăm și să mai dăm informații. Cele două femei îi explică bărbatului situația și îi prezintă permisele și cărțile lor de vizită, fapt care nu-l impresionează deloc. Nu-l interesează cărțile de vizită ale femeilor și susține că este interzis să se intre pe pistă, iar filmatul și fotografiatul sunt permise numai cu aprobare scrisă. Faptul că este activitate sau nu pe pistă, că acțiunea are un scop caritabil sau nu, nu îl interesează, de asemenea. Nu ascultă nici măcar o dată ce vrem

să-i explicăm, ci ne aduce la cunoștință că este autorizat să ne bage pe toți, pentru mai mulți ani de zile, la închisoare.

Am crezut că nu aud bine! În lung și-n lat nu se vede nici un alt avion, iar noi ne aflăm la douăzeci de pași de hangar! Ce-i drept, ordinul este ordin, dar totuși, asta nu poate însemna închisoare pentru mai mulți ani! Cele două femei încearcă să-și păstreze calmul și vorbesc cu șeful securității. Este interogat și polițistul care și-a dat consimțământul, dar el nu este responsabil de asta. A trecut deja o jumătate de oră de când stăm acolo pe asfalt, în arșița puternică, iar noi nu mai avem nici un fel de argument. Pur și simplu, nu știm ce vrea. Vrea bani sau vrea să-și demonstreze puterea? Se pare că se simte ofensat și furios. Ni se mai alătură și alți bărbați curioși și încep discuțiile. Toți ne fixează cu privirea, iar noi începem să ne simțim ca niște criminali. Este de-a dreptul batjocură. Intenția noastră este să facem un documentar, ca să putem ajuta, ulterior, într-un mod mai eficient, iar un funcționar șef se gândește dacă să ne aresteze sau nu.

Dintr-odată, uneia din femeile de la AMREF îi vine o idee. Ea spune că are o întâlnire în oraș la masă cu un ambasador și acum nu mai poate onora această întâlnire. Trebuie să-l informeze neapărat pe acest domn, pentru că, totuși, este vorba despre un ambasador. Într-adevăr, i se permite să dea un telefon, numai că ea îl sună pe șeful ei. Trebuie să vină aici un om de rang înalt! Nu durează mult, că îl și vedem stând în fața noastră, întrebând mirat, ce probleme avem. Șeful securității descrie revoltat „contravenția" noastră. Se discută din nou, dar, peste puțin timp se schimbă tonul și, dintr-odată, suntem lăsați să plecăm – așa, pur și simplu. Nu știm ce a fost atât de decisiv și nici nu întrebăm. Important este că suntem scutiți de o închisoare africană!

După sperietura aceasta, ieșim cât putem de repede din clădire și, primul lucru pe care îl facem, este să căutăm un restaurant, ca să ne potolim setea. Bineînțeles, acest eveniment ne dă subiect de discuție pentru tot restul zilei.

În cartierul rău famat, Kibera

A doua zi dimineață, mergem, așa cum am stabilit, la biroul AMREF. Totul este pregătit și plecăm imediat. Nu după mult timp, ne apropiem de cartierul pe care îl recunoaștem de departe după acoperișurile din tablă ondulată. Aflăm de la însoțitoarea noastră că aceasta este cea mai mare mahala mizerabilă dintre numeroasele de acest fel aflate în Nairobi. Șaizeci la sută din populația din Nairobi trăiește în astfel de condiții. Numai aici, în Kibera, trăiesc aproximativ 700 000 de oameni într-un spațiu foarte restrâns. Rata bolnavilor de SIDA este înfricoșător de mare și bolile, precum tuberculoza, se răspândesc enorm de repede, pentru că situația privind igiena este catastrofală. 400 de oameni împart o singură toaletă! AMREF a construit un număr considerabil de instalații sanitare publice, pentru a căror utilizare se percepe o sumă infimă, folosită pentru curățenie. Astfel, unele lucruri s-au mai îmbunătățit. Înainte nu se putea merge prin acesată zonă fără protecție pe cap, pentru că toți oamenii își făceau nevoile în pungi de plastic, pe care le aruncau, pur și simplu, din încăperile lor mici, afară. Aceste pungi cu excremente, care plutesc prin aer, sunt numite aici „Flying toilets". Klaus și cu mine ne uităm unul la celălalt îngroziți și scârbiți.

Mergem încet pe un drum îngust. Pe dreapta și pe stânga se află standuri din scânduri, pline cu munți de haine, genți, articole de uz casnic și radiouri nou-nouțe. Fiecare vrea să facă un chilipir. Înghesuiți unul într-altul, o mare de oameni interminabilă trece, strivindu-se, pe lângă mașina noastră. Ca albă, eu nu am un sentiment foarte bun, trecând cu mașina prin această zonă. Dar șoferul mă liniștește: „Mașina noastră are număr și, astfel, locuitorii știu că este vorba despre oameni implicați în acțiunea de întrajutorare, care vor să acorde sprijin."

El oprește și coboară. Un băiat din mulțime, cu câțiva dinți lipsă, primește sarcina să aibă grijă de mașină, în schimbul câtorva șilingi. Pentru câteva secunde, duhoarea penetrantă mă face să

vomit. Este o căldură copleșitoare. Peste tot, unde mă uit, văd bărbați, femei, copii și munți de gunoi. Întregul „oraș" este o aglomerare de dughene din scânduri și tablă ondulată. Sărim peste gunoaie și traversăm o linie de cale ferată, care trece la numai doi metri distanță de standurile de lemn. Pe șinele de tren văd copiii zburdând, alături de niște capre sfrijite. Mereu trebuie să trecem peste șanțuri prin care se scurge apa menajeră. Însoțitoarea ne explică că avem noroc cu vremea. O dată ce începe sezonul ploios, noroiul și haznaua se unesc și formează o mocirlă adâncă până la glezne, iar putoarea nu mai este de suportat. În șanțurile murdare ciugulesc găini. Nu mi-aș dori să mănânc aceste ouă, mă gândesc eu. Peste tot, din spatele unor pereți de scândură, se aude muzică.

Lumea ne privește dubios și cu niște fețe încruntate. Numai copiii sunt curioși și, astfel, ni se alătură o ceată veselă. Spre mirarea mea, unii sunt îmbrăcați în niște rochițe drăguțe, albastre. Aflăm că aceasta este uniforma lor, organizația construind aici chiar o școală. Alți copii poartă pe ei câte un tricou jerpelit și stau desculți în praf și mizerie. Mulți sunt murdari și plini de bube și pete. Cu toate acestea, fața le râde când ne văd și strigă la noi: „Hello, Mzungu, how are you?" Cu unii dintre ei dau mâna și-i întreb cum îi cheamă. Ei reacționează, totuși, timid.

Trecem pe lângă toaletele nou construite și ajungem la o pompă de alimentare cu apă. Aici, apa este filtrată și de aceea este aproape lipsită de bacterii. Fiecare își poate lua apă potabilă curată de la robinet. De când există această sursă de apă publică, mai ales îmbolnăvirile de diaree au scăzut simțitor. La marginea unui loc viran mare se află spitalul asociației AMREF. În hala de la intrare, bolnavii așteaptă să fie tratați.

Suntem conduși la etajul superior și ni se prezintă câteva persoane din personalul auxiliar. Un bărbat mai în vârstă, uscățiv, preia discuția și ne prezintă greutățile cu care s-au confruntat în construirea acestei secții. Ne spune că nici pentru organizațiile de întrajutorare nu a fost ușor să pătrundă în aceste cartiere mizere.

Oamenii sunt sceptici, pentru că de multe ori au fost dezamăgiți cu promisiuni deșarte. Între timp, însă, vine tot mai multă lume la spital și tot mai multe femei se înscriu la naștere, ceea ce reprezintă un mare progres. AMREF pregătește și îngrijitori autohtoni, care provin din această regiune, ajutându-i, astfel, pe mulți dintre localnici. Impresionați de ceea ce aflăm și plini de admirație față de oamenii care se angajează aici pentru cei slabi și săraci, părăsim după o oră clădirea.

Afară ne întâlnim cu un grup de tineri care, după programul de școală, lucrează pentru AMREF. Ne povestesc că ei răspund pentru așa-zisul „serviciu de informare". Ei merg prin zonă, pe care o cunosc cu ochii închiși, și urmăresc dacă se întâmplă undeva ceva. Dacă există răniți grav, anunță imediat spitalul, ca să li se acorde la timp ajutor. În mod normal, aici o viață de om nu are mare importanță.

În drum spre mașină văd o purcea cu purcelușii ei, care răscolesc prin gunoaiele dintr-o groapă de gunoi. La doi metri de mine, un bărbat urinează pe scânduri. Câțiva metri mai departe, o femeie în vârstă stă sub un adăpost și prăjește într-o tigaie, direct pe foc, niște pește. Aproximativ cincizeci de pești neprăjiți stau în formație pe un stand de scânduri, în jurul cărora roiesc mii de muște. Atâtea muște nu am văzut nici în cele mai grele vremuri din manyatta. Roiul negru de muște acoperă peștii aproape cu totul. Mie îmi vine să vomit când mă gândesc că peștii sunt pentru mâncare și asta la circa 35 de grade! Pute îngrozitor. Femeia bătrână, aproape fără nici un dinte în gură, râde când mă vede atât de îngrozită și face vânt în continuare cu cartonul, ca să mențină focul. La câțiva pași mai încolo, un bărbat vinde cinci porumbi copți. Eu sunt șocată, dar, în același timp, și fascinată de energia pe care o investesc acești oameni ca să supraviețuiască. Nimeni nu se plânge, fiecare încearcă să acționeze într-un fel.

Ajunși din nou la liniile de cale ferată, mă hotărăsc să cumpăr aici, de la una dintre femei, o geantă de voiaj. Bucuroasă, ea îmi

arată ce are. Bineînțeles, toate sunt pline de praf, pentru că au stat toată ziua pe standurile de lemn. În timp ce mă gândesc pe care să o iau, pe lângă noi trece șuierând un tren de marfă. Oamenii pleacă calmi de pe șine. Eu mă lipesc cât pot de bine de stand. Curentul de aer ne ridică praful în față și pe marfă. După câteva secunde, năluca trece și femeile scutură hainele de pe stand. Dumnezeule, așa stau ele toată ziua, o viață întreagă! Din nou, îmi dau seama ce viață privilegiată avem noi în Elveția. Plătesc geanta și mergem încet spre mașină. Ne chinuim din nou să pătrundem cu mașina pe străduțele înguste. De peste tot se aud muzică și voci. O grămadă de perechi de ochi ne urmăresc mașina. Nu poți să ai un sentiment prea bun, când vezi așa ceva.

Pe drum, mă gândesc și fac o comparație între viața aceasta și cea a familiei mele din Barsaloi. Nici acolo oamenii nu cunosc bunăstarea, în sensul în care o cunoaștem noi, dar au în jurul lor un ținut întins și deasupra lor un cer înalt. Stilul lor de viață este simplu și sărăcăcios, dar nu mizer. Aici, în carierele acestea murdare, trăiesc, într-adevăr, cei mai săraci dintre săraci. Inițial, cei mai mulți au venit din mediul rural cu speranța că viața la oraș va fi mai ușoară. Dar, cine a ajuns aici, se pare că nu prea mai reușește să iasă.

Ajunși înapoi la Klaus și la Irene, simt nevoia urgentă să fac un duș lung și reconfortant. Totuși, nici după câteva ore nu-mi ies din minte imaginile din cartierul Kibera. Seara, nu-mi doresc să merg într-unul din restaurantele scumpe, în care mâncarea costă cât salariul pe-o lună al atâtor oameni. Așa încât, Klaus și prietena lui îmi arată un restaurant somalez simplu, ai cărui clienți sunt, aproape, numai localnici. Mie îmi place și, astfel, petrecem, în ciuda impresiilor din timpul zilei, o seară plăcută și liniștită, chiar dacă nu atât de veselă, ca altădată.

„Mzungu Massai"

În ziua următoare mergem pe rău famata stradă „River Road", ca să mai vedem o dată acel hotel simplu, Iqbal, în care mă cazam eu când veneam în Nairobi. Aici eram mereu întâmpinată cu salutul vesel „Mzungu masai", nume care m-a inspirat, ani mai târziu, în alegerea titlului primei mele cărți. Dar, faptul că milioane de oameni vor fi interesați de viața acestei femei albe masai, nu mi-aș fi imaginat atunci nici în cele mai îndrăznețe vise ale mele. În drum spre Iqbal, trecem pe lângă clădirea Nyayo, pe care am ajuns să o urăsc atât de tare. De câte ori nu a trebuit să vin aici și să aștept disperată, ore întregi, să sper și să cerșesc! Am și uitat pentru ce îmi tot trebuia câte o ștampilă. Știu numai că birocrații din această clădire m-au costat mulți nervi și multă energie.

Găsim un loc de parcare și un băiat se oferă să aibă grijă de mașina noastră. Mai întâi trecem pe lângă renumitul hotel Stanley. Dacă, înainte, oaspeții de pe terasă erau aproape numai albi, astăzi sunt amestecați, kenyenii fiind în majoritate. Mă las purtată de masele de oameni și las impresiile să acționeze asupra mea. Standul de ziare se află în același colț ca atunci, numai că oferta a crescut de cinci ori. Mergem de-a lungul câtorva străzi, până când descopăr cinematograful Odeon. Acum știu că lodgea Iqbal se află doar la câțiva pași. Chiar și cabina telefonică, pe care am folosit-o de câteva ori, ca să iau legătura cu Elveția, se află încă acolo. Numai că acum nu mai este coadă la ea, pentru că și aici, la Nairobi, majoritatea oamenilor au acum telefoane mobile.

Caut degeaba intrarea în restaurant, pe atunci anexat hotelului, așa cum țineam eu minte. Acolo unde erau înainte casa și recepția, acum nu pot recunoaște decât un fast food. Sala cea mare de mese, în care se întâlneau excursioniști din toată lumea, nu mai există. Astfel, a dispărut farmecul acestui punct de întâlnire.

Îmi satisfac repede curiozitatea și mergem mai departe. Pe străzi este mare agitație și mult zgomot. Peste tot, mataturile

claxonează, fiecare se târguiește cu clienții. Din baruri și magazine se aude muzică. Peste tot, pe pereții caselor, luminează neoane cu reclame în cele mai stridente culori. Din când în când, în față îmi apare câte o persoană jerpelită sau bolnavă, cerșind cu mâna întinsă. Aici, Nairobi este deosebit de agitat și de gălăgios. Îmi aduc aminte cum mă târam pe-aici cu bebelușul meu în spate și cu gențile mele de voiaj, pline și grele. Acum nu aș mai putea face așa ceva.

Klaus ne propune să mai vizităm o piață de masai. Pe mine mă încântă la maxim ideea. Dacă stau bine și mă gândesc, acum paisprezece ani, când am fugit de-aici, nu am putut lua nici o amintire cu mine. Acum vreau să recuperez acest lucru. Ajungem destul de repede cu mașina la locul respectiv. Piața vastă, cu mărfurile ei multicolore și cu oamenii veseli mă fascinează imediat. Găsești tot ce vrei: tigve de toate mărimile și formele, măști, figuri sculptate în lemn, tablouri și podoabe de masai colorate în toate varietățile. Nu este greu să-mi cheltuiesc banii.

Seara am mare chef să gătesc pentru gazdele mele. Pe cât de frumos este să nu fi nevoit să gătești mereu, pe atât de tare mi-e acum dor de așa ceva. În Elveția gătesc în fiecare zi pentru mine și fiica mea. Astfel, petrecem o seară frumoasă la Klaus și la Irene acasă. Înainte să mergem în pat, punem la cale călătoria de mâine la Mombasa, ultima oprire a vizitei mele în Kenya.

Mombasa

Coborâm din avion în Mombasa și, din nou, mă întâmpină, la fel ca atunci, un aer tropical umed și cald. Ador acest miros de mare! Zborul intern a durat, ce-i drept, puțin, dar ai sentimentul, datorită condițiilor total diferite, că te afli în altă țară. Klaus a pregătit totul perfect și, astfel, ne așteaptă un șofer de taxi, pe care el îl cunoaște și care ne stă la dispoziție în următoarea zi și jumătate.

Deci, nu am prea mult timp la dispoziție ca să-mi reîmprospătez vechile amintiri.

Mai întâi mergem în partea veche a orașului, unde sunt multe piețe de legume și fructe. Mombasa, al doilea oraș ca mărime din Kenya, este predominant musulman. Alături de femei acoperite cu voaluri negre, vezi, însă, și femei africane îmbrăcate în stil vestic. Ritmul de viață de aici nu este, nici pe departe, atât de agitat ca la Nairobi. În sfârșit, pot merge din nou pe jos. Mă plimb prin partea veche a orașului și trag adânc în piept aerul aromat, o combinație intensă între sare de mare, fructe și condimente. Prafurile de condimente roșii, portocalii, galbene și negre, puse în saci sunt o plăcere pentru ochi și nas. De asemenea, mirosul fructelor de tot soiul este atât de intens, cum nu putem simți la noi, într-un supermarket, niciodată. Permanent mi se cere să gust câte ceva. Multe femei stau pe jos, sub o umbrelă, ferite de soarele arzător și vând legume. Oare ce ar spune mama, dacă ar vedea toate aceste lucruri?

Cobor spre fortul Jesus, o fortăreață construită de portughezi în anul 1593 și savurez briza ușoară care îmi pătrunde prin haine. De departe, văd bacul Likoni, pe care a început destinul meu african. Mâine mă voi urca din nou pe el. Astăzi este deja prea târziu, așa că mergem pentru o noapte într-un hotel, ceva mai în afara Mombasei.

Bacul Likoni

După micul dejun, vine șoferul și ne ia. Din păcate, ne surprinde mereu câte o aversă de ploaie și cerul este înnorat. Mergem de pe coasta de nord spre Mombasa și apoi, direct la bac. Mașinile și camioanele stau într-o coloană lungă și sute de oameni așteaptă să acosteze vaporul. Deși traversarea nu durează decât câteva minute, aici este mereu mare agitație. În timp ce eu urmăresc

manevrele de acostare, constat că acest bac este ceva mai mare decât „bacul destinului" meu. Apoi, mă las dusă de marea de oameni.

Klaus și cu mine suntem singurii albi printre, mai mult ca sigur, cei 500 de oameni, care se găsesc pe bac. Este exact ca acum optsprezece ani – și atunci, eu și cu prietenul meu, Marco, eram singurii turiști de pe punte. Mă urc pe puntea de sus și privirea îmi zboară, pe deasupra capetelor mulțimii agitate, până la marea întinsă. Purtată de amintiri, mă gândesc, fără să vreau, ce a declanșat atunci traversarea cu acest bac. Cine s-ar fi gândit atunci că acest eveniment nu numai că-mi va duce viața pe drumuri cu totul noi, ci îi va impresiona și pe atâția oameni din lume? Stau lângă balustradă și mă minunez de propria mea poveste și de cursul pe care l-a luat. Mă întorc și mă uit – ce ironie – în ochii unui războinic masai foarte tânăr, care stă la mai puțin de cinci metri depărtare de noi. Nu este la fel de înalt și de frumos cum era Lketinga atunci. Totuși, acest moment surprinzător îmi reînvie toate amintirile și sentimentele mele de atunci. Inima începe să-mi bată mai puternic. Închid ochii și mă văd la cei 26 de ani ai mei, o femeie drăguță, care, la cerința prietenului ei de atunci, întoarce capul și se uită direct în ochii mândri ai celui care urma să-i devină soț mai târziu. Înalt, grațios, exotic și incredibil de frumos stătea acolo, cu fața lui pictată cu ornamente și împodobită cu podoabe, cu părul lui lung și roșu împletit în codițe subțiri, cu bustul lui gol împodobit cu șiraguri de perle. Imaginea lui mi-a tăiat respirația și m-a amețit cu totul.

Klaus mă smulge din gândurile mele, întrebându-mă dacă am văzut masaiul din spatele meu. „Bineînțeles", îi răspund eu râzând, „bine că tu nu ești Marco, iar războinicul nostru tânăr de aici nu este Lketinga!"

După puțin timp, bacul acostează și mergem la taxiul nostru, care ne duce pe coasta Diani. În drum spre „Strada coastei", încerc să găsesc magazinul nostru de suvenire de atunci, lucru care se

dovedește, ce-i drept, cam greu, pentru că s-au schimbat multe. Peste tot s-a construit. Acolo, unde înainte erau tufișuri, astăzi sunt terenuri de golf, complexuri hoteliere noi și cartiere de locuit.

Trebuie să mergem de trei ori de-a lungul străzii, până să recunosc clădirea cea albă. Spre decepția mea, însă, nu mai sunt magazine înăuntru. Din cât se pare, spațiile au fost transformate în locuințe. Întregul complex este protejat de un gard înalt, ceea ce înseamnă că aici nu este nimic de vizitat. De fapt, nu știu la ce m-am așteptat. Totuși, este păcat că toate s-au schimbat atât de mult, încât nu mai recunoști aproape nimic.

Mergem mai departe, spre lodgea Africa-Sea, hotelul în care am locuit când am fost prima dată la Mombasa – atunci ca turistă. De fapt, eu am sperat că poate o găsesc pe Priscilla pe plajă. Prima dată, când am locuit la Mombasa, am stat împreună cu ea câteva luni și ea m-a ajutat foarte mult. Am auzit de la unii turiști că ar vinde, încă, kanga. Dar, din cauza ploii care a început din nou, nu cred că vom avea prea mult succes. Ajunși la hotel, îmi dau seama că și partea din față s-a schimbat în totalitate. Mai multe străzi duc direct în tufișuri și, în spate, văd o școală. Probabil că nu mai există nici Kamau-Village, unde am locuit eu în ultima jumătate de an în Kenya. Această presupunere nu o putem verifica, pentru că drumurile care duc în tufișuri s-au înmuiat foarte tare din cauza ploii. Intrăm în hotel. Măcar acesta nu s-a schimbat prea mult, în afară de faptul că aici sunt cu mult mai puțini turiști.

După o pauză de cafea, răsare, în sfârșit, soarele. Mă descalț de sandale și merg desculță pe plaja albă. Unii vânzători răzleți de pe plajă îmi spun ceva, alții vor să-și vândă tablourile și măștile. Eu descopăr locul meu preferat de pe plajă. Acolo am stat după primul sărut „nereușit" al lui Lketinga și apoi, trei ani mai târziu, aproape în fiecare duminică, în timp ce fiica noastră se juca în nisip. Aici am stat împreună cu papa Saguna, atunci când el a văzut pentru prima dată marea și când aproape i s-a făcut rău de frică. Las amintirile, sentimentele și gândurile să zboare, în timp

ce picioarele mele se afundă la fiecare pas în nisip. Îmi dau seama cât de puternică a rămas fascinația mea pentru Kenya și, cel mai mult, pentru acea parte din țară, unde este cel mai greu de răzbit – țara samburilor. Simt, însă, că nu aș mai vrea și nu aș mai putea să trăiesc în Kenya, nici în ținutul samburilor, nici aici, pe țărm.

Aici, la Mombasa, nu mă mai atrage nimic și îmi pare bine că plecăm spre aeroport. Mă mai urc încă o dată pe bacul Likoni. Aici mi se vor înmuia, probabil, mereu genunchii, cu sau fără masai pe fundal! Aici am fost cuprinsă de sentimente, care nu-și găsesc nici astăzi o explicație. Totuși, pot spune cu convingere fermă, că nu regret nimic din ceea ce am simțit, am îndrăznit și am trăit.

Sunt fericită că am o familie africană minunată și consider ca un cadou faptul că, după paisprezece ani, am fost primită din nou cu atâta căldură în mijlocul ei.

Acum, însă, nu mai vreau altceva, decât să ajung acasă, la fiica mea. Mă cuprinde un dor puternic să o strâng din nou în brațe și să-i povestesc despre familia ei africană.

Mulțumiri

Doresc să mulțumesc tuturor celor care mi-au înlesnit această „călătorie în trecut",

mai ales lui Lketinga, mamei, lui James și tuturor celorlalți minunați membri ai familiei mele africane, precum și locuitorilor din Barsaloi, care m-au primit din nou în mijlocul lor, cu mare căldură sufletească,

părintelui Giuliani, care ne-a găzduit și ne-a oferit o imagine a problemelor actuale ale culturii samburilor,

colaboratorilor de la Societatea „Constantin Film", care mi-au permis să privesc în culisele filmului „meu",

editorului meu, Albert Völkmann, care m-a însoțit, în calitate de „prieten-părinte", lui Klaus Kamphausen, care a pregătit călătoria noastră și a adunat, ca un expert, documente fotografice și de film,

cititoarelor și cititorilor mei, care s-au interesat de viața mea și de cea a familiei mele africane, dându-mi, astfel, curaj pentru o „revedere în Barsaloi",

și, nu în cele din urmă, lui Napirai, care, în ciuda reținerilor de la început, m-a înțeles și m-a lăsat să plec.

Posibilități de donații pentru Kenya

De mai mulți ani, editura A1și cu mine sprijinim familia mea kenyană din Barsaloi. Astfel, au putut fi ajutați și câțiva samburi din vecinătate. Mai există, însă, încă multă sărăcie în această regiune din nordul Kenyei.

În caz că cititoarele și cititorii doresc să doneze, pot recomanda, după o verificare atentă, următoarele organizații de donare și următoarele proiecte:

Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.
Schwarzwaldstraße 80
77815 Bühl-Neusatz
keniahilfe@web.de

Această asociație se angajează de mulți ani cu proiecte de întrajutorare concrete la fața locului, mai ales în nordul Kenyei (proiecte de instruire, proiecte de sănătate, proiecte de întrajutorare a unei comunități – totul în strânsă colaborare cu responsabili, direct la fața locului).

Fiecare donație este în totalitate în profitul proiectelor, iar cheltuielile administrative, spre deosebire de multe alte organizații de întrajutorare, nu sunt percepute.

Parola: „Barsaloi"

Aceste donații ajută concret multor familii de samburi din locurile unde am trăit eu. Pe de-o parte, este sprijinită școala din localitate pentru fete și băieți, pe de altă parte, oamenii săraci, care nu-și pot permite, în caz de boală, îngrijire medicală.

Parola: „Sererit"

Toți cei care au citit prima mea carte, „Îndrăgostită de un masai", îl cunosc pe părintele Giuliani. Eu îl apreciez foarte tare

– nu numai pentru că, personal, îi datorez foarte multe, ci mai ales pentru angajarea lui energică și inteligentă privind samburii din munții îndepărtați Ndoto. Cu cele mai simple mijloace, părintele Giuliani a construit misiunea cea mică, „Sererit" și ajută, acolo unde este nevoie.

Dacă doriți să vă implicați într-unul din aceste proiecte, indicați parola de proiect **Barsaloi** sau **Sererit**. Dacă doriți să sprijiniți ambele proiecte, atunci indicați ambele parole (**Barsaloi/Sererit**).

Date bancare:
Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.
Sparkasse Bühl
Konto-Nummer: 49007
Bankleitzahl: 66251434

Pentru donații din Elveția, Austria sau altă țară:
IBAN: DE 82662514340000049007
BIC: SOLA DE S1 BHL

Asociația *Eine-Welt-Verein Keniahilfe e.V.* este recunoscută ca o asociație de folos obștesc și, bineînțeles, pentru ajutorul pe care îl acordați, primiți o adeverință de donație.

a prima mea călătorie în Kenya, în anul 1986

Războinicul sambur Lketinga, împodobit, 1987

În perioada în care eram îndrăgostiți

La nunta mea în tribul Samburu, îmbrăcată în alb

'atăl cel mândru, cu fiica sa

n Barsaloi, împreună cu micuța noastră fiică

Nyahururu, una din opririle mele în drum spre ținutul samburilor

Împreună cu o cunoștință, la sosirea în Maralal

Revederea cu James, în lodgea din Maralal

Școala cea nouă de dinainte de Barsaloi

Revederea cu Lketinga, după paisprezece ani

O privire asupra locurilor de altădată

Lketinga în enclavă

Prima noastră apropiere în timpul unei discuții

În depărtare, Barsaloi extins

În albia râului, la fostul nostru loc de spălat

n sfârșit, mult așteptata revedere cu mama

Întâmpinare plină de căldură

Răsfoind, plini de curiozitate, albumul cu poze de-ale lui Napirai

Împreună cu Shankayon și Saguna

Discuție însuflețită în casă la James

Lketinga ascultă casetele aduse de mine

Misiunea din Barsaloi

În bună dispoziție, împreună cu Klaus, cameramanul

Papa Saguna, jupuind capra pentru masa de bun venit

Povestiri despre anii care au trecut

Joacă plină de dragoste cu un iezișor

Împreună cu Shankayon, fiica lui Lketinga

n manyatta mamei

Mama are grijă de Felista, copilul cel mai mic al lui James și al Stefaniei

Împreună, ca odinioară, în coliba mamei

Aici se afla înainte manyatta noastră

ntâlnire cu o femeie sambur, la râu

Casa cea nouă a lui James

Dimineața devreme, în enclavă

Împreună cu sora lui Lketinga, mulgând capra

Turma caută în albia râului refugiu de arşita amiezii

Postul nostru magazin din Barsaloi

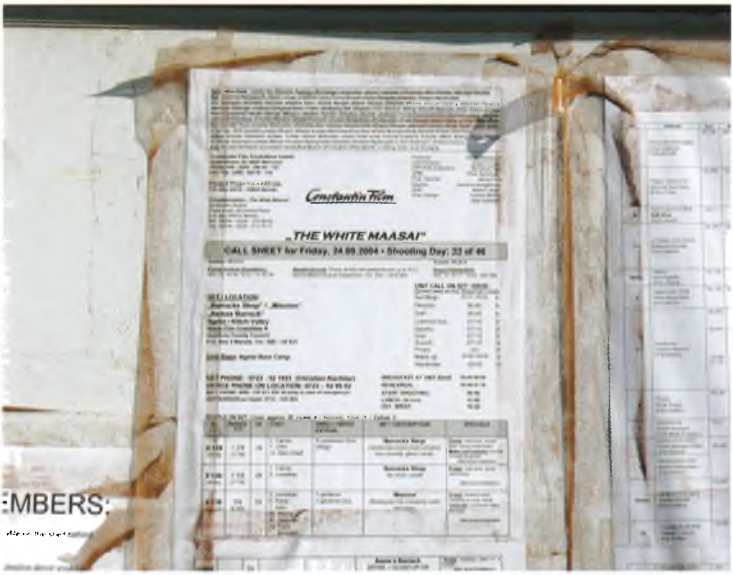

Programul zilnic de filmări

În satul de samburi, reconstruit identic după original

Pentru prima dată o întâlnesc pe Nina, actrița din rolul principal

Jacky Ido, care joacă în film rolul lui Lketinga

Biserica cea nouă a părintelui Giuliani, din Sererit

Împreună cu părintele Giuliani și Klaus, pe domeniul misiunii

Slujba de duminică în Sererit

În mijlocul ascultătorilor atenți

Pe drum vizităm foste cunoștințe

Mama Natascha, împreună cu cel mai mic copil al ei

Lketinga își prezintă pătura lui cea nouă

Dimineață, în fața manyattei mamei

Împreună cu sora lui Lketinga și cu mama, în fața colibei ei

Înghesuială mare, la masa de rămas bun

Poză de familie, împreună cu editorul meu

Familia mea africană

M-au primit din nou în mijlocul lor

Împreună cu James, Stefania și Little Albert

Atașament profund față de mama

Despărțirea de mama și de Lketinga

Spitalul din Wamba, unde am adus-o pe lume pe fiica mea

În fața camerei în care am stat eu atunci

În Nairobi, la „Flying Doctors"

Bacul Likoni din Mombasa, pe care a început toată povestea mea

CĂRȚI ADEVĂRATE

Corinne Hofmann

REVEDERE ÎN BARSALOI

Au trecut aproape paisprezece ani de când am fugit, împreună cu fiica mea, Napirai, din Nairobi. Pe vremea aceea, ea avea un an şi jumătate. Nu-mi vine să cred că acum mă aflu în avionul care mă duce din nou, pentru prima dată de-atunci, în Kenya. Îmi trec prin cap tot felul de întrebări care mă îngrijorează. Oare cum voi găsi căminul meu de altădată? Ce a rămas din el? Ce s-a schimbat? Oare voi mai recunoaşte oamenii şi sătucul Barsaloi din nordul Kenyei? Cum va reacţiona fostul meu soţ, războinicul sambur Lketinga? Dar mama? Oare mă vor primi din nou în mijlocul lor?

Faimoasă după succesul obținut cu *Îndrăgostită de un masai*, **Corinne Hofmann** (n. 1960) își continuă povestea vieții sale în alte două cărți: *Adio, Africa* și *Revedere în Barsaloi*, cea din urmă lansată pe piața editorială din Germania în anul 2005.
În prezent locuiește în Elveția, împreună cu fiica sa aflată la vârsta adolescenței.

Revedere în Barsaloi reprezintă un documentar care cuprinde trei planuri de viață: amintirile emoționante ale Corinnei Hofmann despre viața în patria tribului Samburu, viața africanilor în perioada de tranziție de la tradițional la modern și actuala ei călătorie prin Kenya.
Corinne Hofmann nu face o „pictură" în alb-negru, ci prezintă, într-un mod realist, avantajele și dezavantajele multor probleme din Africa, dar și pe cele ale civilizației moderne. La Mombasa și pe bacul Likoni, acolo unde a început atunci aventura „femeii masai albe", se închide cercul călătoriei sale, pline de evenimente, în trecutul african.

www.all.ro

EVĂRATE•RESTSELLER•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂ
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI
TE•CĂR ĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂR
TE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂRȚI ADEVĂRATE•CĂR

ISBN 978-973-724-137-5

9 789737 241375